

SEKSUELE AANDACHT OP STRAAT

Een focusgroep studie

Promotor: prof. dr. Erick Janssen
Faculteit Geneeskunde
Departement Neurowetenschappen
Instituut voor Familiale en Seksuologische
Wetenschappen

Gretl Michielsen

Masterproef aangeboden tot het behalen van de
graad van Master in de seksuologie

Seksuele aandacht op straat

Een focusgroep studie

Promotor: prof. dr. Erick JANSSEN
Faculteit Geneeskunde
Departement Neurowetenschappen
Instituut voor Familiale en Seksuologische
Wetenschappen

Gretl Michielsen
Masterproef aangeboden tot het behalen van de
graad van Master in de seksuologie

augustus 2023

© Copyright by KU Leuven

Zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van zowel de promotor(en) als de auteur(s) is overnemen, kopiëren, gebruiken of realiseren van deze uitgave of gedeelten ervan verboden. Voor aanvragen tot of informatie i.v.m. het overnemen en/of gebruik en/of realisatie van gedeelten uit deze publicatie, wendt u tot de KU Leuven, Faculteit Geneeskunde Campus gasthuisberg ON2, Herestraat 49 - bus 400, 3000 Leuven. Telefoon +32 (0)16 37 76 68.

Voorafgaande schriftelijke toestemming van de promotor(en) is eveneens vereist voor het aanwenden van de in dit afstudeerwerk beschreven (originele) methoden, producten, schakelingen en programma's voor industrieel of commercieel nut en voor de inzending van deze publicatie ter deelname aan wetenschappelijke prijzen of wedstrijden.

Gretl Michielsen, Seksuele aandacht op straat. Een focusgroep studie.

Masterproef tot het behalen van de graad van Master in de Seksuologie, augustus 2023.

Promotor: prof. dr. Erick Janssen

In deze masterproef wordt een focusgroep studie naar seksuele aandacht op straat beschreven. *Seksuele aandacht op straat* is een begrip dat in het kader van deze masterproef is voorgesteld en dat verwijst naar een fenomeen dat in de literatuur moeilijk gedefinieerd en begrepen wordt. Doorgaans wordt het fenomeen negatief geconceptualiseerd op basis van theorieën die verwijzen naar macht enerzijds en (zelf)objectivering anderzijds (Fileborn & O'Neill, 2023; De Backer, 2020; Fairchild & Rudman, 2008; Fredrickson & Roberts, 1997; Bowman, 1993). Desondanks zijn er redenen om een uitsluitend negatieve conceptualisering af te wijzen. De impact van seksuele aandacht op straat kan immers als context- en persoonsgebonden beschreven en soms ook als flatterend ervaren worden (Fileborn & O'Neill, 2023; di Gennaro & Ritschel, 2019; Fairchild, 2010). Ook de seksuologische literatuur suggereert een mogelijk positief effect van de evaluerende blik van een ander (Prekatsounaki et al., 2019; Bogaert & Brotto, 2014). Deze masterproef richt zich op drie onderzoeksvragen. Ten eerste zal naar een begrip van seksuele aandacht op straat gezocht worden dat het fenomeen correct weergeeft zonder het daarom goed te praten (Peterson & Muehlenhard, 2007). Ten tweede en ten derde zullen respectievelijk de impact en de modererende factoren van die impact onderzocht worden.

In functie van de onderzoeksvragen werd een kwalitatief onderzoek met focusgroepen uitgevoerd. Hierbij werden visuele en geschreven *elicitatietechnieken* gebruikt. Dat zijn stimuli die die drempelverlagend beogen te werken door de focus van de participanten buiten zichzelf te leggen (Barton, 2015). De thematische analyse van de interviewtranscripten mondde uit in een codeboom aan de hand waarvan de onderzoeksvragen beantwoord konden worden. Uiteindelijk namen dertien participanten deel die verdeeld werden over drie focusgroepen. Op basis van concrete voorbeelden van seksuele aandacht op straat en verwante fenomenen werd het fenomeen getypeerd als seksueel, eenzijdig en indringend, misplaatst en voornamelijk negatief. Neutrale, ambigue, positieve en voornamelijk negatieve reacties op seksuele aandacht op straat werden beschreven. De impact bleek gemodereerd te worden door individuele, interactionele en contextuele factoren.

In dialoog met de bestaande literatuur werden de onderzoeksbevindingen vertaald naar antwoorden op de onderzoeksvragen. Ten eerste werd bevonden dat een definitie van seksuele aandacht op straat bij voorkeur dynamisch is om het subjectieve karakter ervan te weerspiegelen. Ten tweede werd bevonden dat de impact voornamelijk maar niet uitsluitend negatief is en dat die zich ook op seksueel gebied manifesteert. Daarnaast bleek de impact begrepen te kunnen worden als het resultaat van een interpretatief proces. Ten derde werd bevonden dat specifieke combinaties van modererende factoren de impact van seksuele aandacht op straat bepalen. De toegevoegde waarde en beperkingen van het onderzoek werden geïdentificeerd, van waaruit perspectieven voor toekomstig onderzoek zich aftekenden.

De conclusie van deze masterproef luidt dat seksuele aandacht op straat een dynamisch begrip beschrijft dat het best begrepen kan worden door de gelaagde ervaring van de ontvanger in interactie met de zender, de onmiddellijke omgeving en de maatschappelijke context in beeld te brengen.

Gretl Michielsen, Sexual attention in the street. A focus group study.

Master thesis presented to obtain the degree of Master in de Seksuologie, August 2023.

Promotor: prof. dr. Erick Janssen

This thesis presents a focus group study on catcalling, or sexual attention in the street. *Sexual attention in the street*, the term used in this thesis, refers to a phenomenon that has been poorly defined and understood in the literature. The phenomenon is usually negatively conceptualised, with theories referring to power on the one hand and (self) objectification on the other (Fileborn & O'Neill, 2023; De Backer, 2020; Fairchild & Rudman, 2008; Fredrickson & Roberts, 1997; Bowman, 1993). However, there are reasons to avoid an exclusively negative conceptualisation. Indeed, the impact of sexual attention on the street has been described as dependent on personal and contextual factors and as potentially flattering (Fileborn & O'Neill, 2023; di Gennaro & Ritschel, 2019; Fairchild, 2010). In addition, the sexological literature suggests a potential positive effect of the evaluative glance of the other (Prekatsounaki et al., 2019; Bogaert & Brotto, 2014). This thesis revolves around three research questions. First, an understanding of sexual attention on the street will be sought that accurately represents the phenomenon without necessarily justifying it (Peterson & Muehlenhard, 2007). Second and third, its impact and possibly moderating factors, respectively, will be examined.

In function of the research questions, a qualitative study with focus groups was carried out. The focus groups included visual and written *elicitation techniques*: stimuli that aim to lower the threshold to participate by shifting the focus away from oneself (Barton, 2015). The thematic analysis of the interview transcripts resulted in a codebook based on which the research questions could be answered. Eventually, thirteen participants divided over three focus groups took part in the study. Based on examples of sexual attention on the street and related experiences, the phenomenon was characterized as sexual, unilateral and intrusive, out of place and mostly negative. Neutral, ambiguous, positive and mostly negative reactions to sexual attention on the street were described. The impact appeared to be moderated by individual, interactional and contextual factors.

The research findings were connected to the existing literature in order to answer the research questions. First, it was found that any definition of sexual attention on the street would preferably be dynamic in order to reflect its subjective character. Second, it was found that the impact is mostly, but not exclusively, negative and that it manifests itself in the sexual sphere as well. In addition, the impact appeared to be understood as the result of an interpretative process. Third, it was found that specific combinations of moderating factors determine the impact of sexual attention on the street. The added value and the limitations of the current research were identified, and avenues for future research were described.

In conclusion, sexual attention on the street describes a dynamic phenomenon that can best be understood by taking the layered experience of the receiver in interaction with the sender, the immediate and societal environment into account.

Woord vooraf

Onderstaande foto, getiteld *American Girl in Italy, Florence, 1951*, decoreert al zo lang ik me kan herinneren de wachtruimte van de tandartsenpraktijk waar ik jaarlijks op controle ga. Zoals de titel aangeeft, werd de foto genomen in Italië in het jaar 1951 (Ruth Orkin Photo Archive, 2023). Achter de lens bevond zich de fotografe Ruth Orkin. Centraal in beeld staat Jinx Allen, later bekend onder de naam Ninalee Craig. Allen en Orkin ontmoetten elkaar in Italië, waar ze beiden alleen op reis waren. Aan de hand van een reeks foto's waarvan onderstaande foto deel uitmaakt, wilden de twee vrouwen in beeld brengen wat het is om als vrouw in 1951 alleen op reis te gaan.

De tandartsenpraktijk die deze foto in de wachtruimte toont, staat niet meteen bekend om stipt tijdsbeheer. Bijgevolg heb ik over de jaren verschillende uren in de wachtruimte doorgebracht. Vanop de stoeltjes tegenover de foto bestudeerde ik elk afgebeeld gebaar, elke houding en

Figuur 1

American Girl in Italy, Florence, 1951

Noot. Deze foto werd gebruikt met speciale toelating van de Ruth Orkin Photo Archive. *American Girl in Italy, Florence, 1951.* Copyright 1952, 1980 Ruth Orkin.

elke gezichtsuitdrukking. De foto toont een heel concrete scène, maar het vastgelegde beeld is niet in staat om de dynamiek van het gebeuren weer te geven. De ervaringen van de mannen rondom en van Jinx Allen in het midden blijven onbekend. Met de jaren veranderde mijn blik op mezelf en de wereld en daarmee de interpretatie die ik op deze foto plakte. De ruimte die initieel was gecreëerd door een niet-begrijpen, werd gaandeweg opgevuld door een feministische impuls die het gedrag van de mannen rondom veroordeelde. Later verschoof mijn focus naar Jinx Allen in het midden en merkte ik dat zij, de centrale figuur op de foto, in mijn interpretatiekader naar de zijlijn was verdreven. De figuur van Jinx Allen toont echter iets ongrijpbaars, reden waarom het makkelijker was om ideeën over de mannen, dan over Jinx Allen zelf vorm te geven. Die ongrijpbaarheid inspireerde in belangrijke mate het onderwerp van deze masterproef.

Dit document vormt het verslag van het onderzoek dat ik in het kader van mijn masterproef uitvoerde. De masterproef op zijn beurt vormt het sluitstuk van de opleiding Master in de Seksuologie. De opleiding leerde me onder andere dat seks iets heel fundamenteels en tegelijkertijd iets heel vluchtigs is. De verschillende benaderingen van waaruit seksualiteit bestudeerd kan worden, bieden leerrijke perspectieven maar slagen er niet in om het fenomeen volledig vast te grijpen en neer te pinnen op de onderzoekstafel voor de verdere studie. René Descartes, een moderne Franse filosoof die het mechanische, analytische en daarmee wetenschappelijke denken in zekere zin heeft geïntroduceerd, zou zelf hebben toegegeven dat zijn analytische kijk op de wereld steeds tekort zou schieten in vergelijking met de ervaring van de wereld zelf. In zijn correspondentie zou hij gezegd hebben dat wie de wereld wil begrijpen, best een wandeling in het bos onderneemt – zo leerde professor Roland Beuur me tijdens het vak *Moderne Wijsbegeerte*.

Ook wie seksualiteit wil begrijpen, zou zich dus moeten richten naar de ervaring zelf, die in zijn complexiteit steeds de analyse overstijgt. Het onderzoek waarvan hieronder het proces en de bevindingen beschreven zullen worden, heeft getracht die complexiteit op te zoeken. Desondanks zullen de gerapporteerde bevindingen altijd tekort doen aan de ervaring zelf. En toch, toch blijft de analyse nuttig, want zonder de analyse blijft de ervaring slechts een ongedifferentieerd geheel.

Alvorens het onderzoek voor zichzelf te laten spreken, wil graag enkele mensen bedanken die het onderzoek mee mogelijk hebben gemaakt. Professor Luk Gijs en professor Erick Janssen, bedankt om het onderzoeksproces te begeleiden en voor valkuilen te behoeden. Professor Luk Gijs, ook bedankt om tijdens de lessen seksuologisch onderzoek te verbinden met filosofische perspectieven. Professor Erick Janssen, ook bedankt om tijdens de lessen

seksuologisch onderzoek tot leven te brengen door verschillende onderzoekers en hun publicaties met elkaar in verbinding te brengen. Professor Peter Rober, bedankt om tijdens de lessen de woorden van cliënten voor te stellen als het resultaat van een complex innerlijk selectieproces. Professor Paul Enzlin, bedankt om tijdens de lessen handvaten aan te reiken waarmee de woorden van cliënten begrepen kunnen worden. Ook voor andere inzichten die te lang zouden zijn om op te noemen, allen bedankt.

Bedankt aan de deelnemers van de focusgroep studie die bereid waren hun ervaringen, ook de moeilijke en pijnlijke, op tafel te leggen ter bevordering van de groepsdiscussie. Ook bedankt om me te laten voelen hoe woorden de innerlijke ervaring kunnen veranderen.

Tot slot bedankt aan mijn ouders Linda en Dirk voor de onvoorwaardelijke steun in het volgen van de Master in de Seksuologie, zonder daarom te hoeven begrijpen wat ik precies in de opleiding zocht. Bedankt aan Jade, Kim, Stance, Evelien en Machteld voor de waardevolle vriendschap die in de zijlijn van de opleiding groeide. Bedankt aan mijn partner Derek die met een soort semi-gearticuleerd analytisch inzicht steeds de essentie weet aan te boren.

Aan allen die dit document in handen krijgen, veel leesplezier gewenst. Hopelijk kunnen onderstaande woorden, zinnen en analyses ook bij jullie blijven resoneren.

Gretl Michielsen

Inhoudsopgave

Woord vooraf.....	iv
Inhoudsopgave.....	vii
Lijst van figuren.....	ix
1. Introductie.....	1
1.1 <i>Terminologie en typologie .....</i>	1
1.2 <i>Negatieve impact van seksuele aandacht op straat.....</i>	3
1.3 <i>Ambigue tot positieve impact van seksuele aandacht op straat.....</i>	5
1.4 <i>Doel en opzet van dit onderzoek.....</i>	7
2. Methoden	9
2.1 <i>Participantenwerving.....</i>	9
2.2 <i>Vorming en organisatie van de focusgroepen.....</i>	9
2.3 <i>Interviewverloop.....</i>	10
2.3.1 <i>Inleiding .....</i>	10
2.3.2 <i>Interview .....</i>	11
2.3.3 <i>Afronding .....</i>	11
2.4 <i>Data-analyse.....</i>	12
2.5 <i>Ethische aspecten.....</i>	13
3. Resultaten.....	14
3.1 <i>Participanten .....</i>	14
3.2 <i>Organisatie en verloop van de focusgroepen .....</i>	15
3.2.1 <i>Individuele bijdrage .....</i>	16
3.2.2 <i>Verschuivende blik.....</i>	16
3.3 <i>Voorbeelden van seksuele aandacht op straat.....</i>	18
3.3.1 <i>Aanspreken, aanroepen, opmerkingen maken en fluiten.....</i>	19
3.3.2 <i>Kijken, nakijken, aanstaren en nastaren.....</i>	19
3.3.3 <i>Dichtbij komen, omcirkelen, volgen en achtervolgen .....</i>	19
3.3.4 <i>Aanraken, zichzelf aanraken en zichzelf ontbloten.....</i>	20
3.3.5 <i>Luchtkusjes, wenken en seksuele gebaren .....</i>	20
3.3.6 <i>Digitale media .....</i>	21
3.4 <i>Definitie .....</i>	21
3.4.1 <i>Verwante fenomenen.....</i>	21
3.4.2 <i>Seksuele aandacht op straat.....</i>	26

3.4.3	Terugkerend thema: een manning.....	29
3.5	<i>Impact</i>	30
3.5.1	Reactieve component	31
3.5.2	Evaluatieve component.....	38
3.6	<i>Modererende factoren</i>	42
3.6.1	Contextfactoren.....	42
3.6.2	Terugkerend thema: uitlokkende kledij.....	49
3.6.3	Interactionele factoren.....	51
3.6.4	Terugkerend thema: verschil in taal, huidskleur en cultuur	53
3.6.5	Individuele factoren	54
4.	Discussie	63
4.1	<i>Terminologie en typologie</i>	63
4.1.1	Terminologische assen	63
4.1.2	Definitie van seksuele aandacht op straat	64
4.2	<i>Impact</i>	65
4.2.1	Valentie.....	65
4.2.2	Seksualiteitsbeleving.....	67
4.2.3	Proces.....	69
4.3	<i>Modererende factoren</i>	71
4.3.1	Niveaus.....	71
4.3.2	Combinaties.....	72
4.4	<i>Beperkingen en toegevoegde waarde</i>	73
4.5	<i>Perspectieven voor toekomstig onderzoek</i>	75
5.	Conclusie	77
	Referenties	78
	Bijlagen	80
	<i>Bijlage 1: flyer en begeleidende tekst</i>	80
	<i>Bijlage 2: interviewleidraad</i>	82
	<i>Bijlage 3: vragen ter afronding en ter beschrijving van de steekproef</i>	85
	<i>Bijlage 4: beschrijving van de steekproef</i>	88
	<i>Bijlage 5: codeboom</i>	90
	<i>Bijlage 6: gunstig advies ethische commissie</i>	99
	<i>Bijlage 7: geïnformeerde toestemming</i>	102

Lijst van figuren

Figuur 1	<i>American Girl in Italy, Florence, 1951</i> iv
-----------------	---

1. Introductie

I wish there was a good theory of sexuality out there for me to read. All the existing theories seem to be mostly about gender – but what about sex itself? I mean, what even is it? To me it's normal to meet people and think of them in a sexual way without actually having sex with them – or, more to the point, without even imagining having sex with them, without even thinking about imagining it. This suggests that sexuality has some 'other' content, which is not about the act of sex. And maybe even a majority of our sexual experiences are mostly this 'other'. So what is the other? (Rooney, 2021)

Bovenstaand fragment is overgenomen uit het fictieboek *Beautiful world, where are you* van Sally Rooney (2021). De bedenkingen worden geformuleerd door het hoofdpersonage Alice in een e-mail gericht aan haar beste vriendin Eileen. Alice' bedenkingen ontsproten uit een recente ontmoeting met iemand die zij via Tinder had leren kennen. Dankzij het algemene karakter van haar bedenkingen, kunnen die ook toegepast worden op het fenomeen dat het onderwerp van deze masterproef vormt: seksuele aandacht op straat. Zoals Alice' bedenkingen stellen, concentreren ook de bestaande theorieën rond seksuele aandacht op straat zich vooral rond gender (Fileborn & O'Neill, 2023). Maar wat met seks? Het seksuele aspect van het fenomeen blijft veelal onderbelicht, terwijl het fenomeen vaak als *seksueel* benoemd wordt.

1.1 Terminologie en typologie

Seksuele aandacht op straat is een begrip dat in het kader van deze masterproef werd gebruikt. Het begrip is in zekere zin beperkt, maar vormt anderszins ook een aanvulling op de bestaande terminologie. In het Nederlands wordt doorgaans naar deze en gelijkaardige fenomenen verwezen als *straatintimidatie* of *seksuele intimidatie*. In het Engels zijn de termen *catcalling*, *street intimidation*, *stranger harassment* en *sexual intimidation* gangbaar. Deze veelheid aan termen suggereert een veelheid aan fenomenen en ervaringen die een belangrijk deel gemeenschappelijk hebben, maar niet volledig overlappen (Fairchild & Rudman, 2008).

Het begrip *seksuele intimidatie* verwijst naar een fenomeen dat de laatste jaren in toenemende mate de onderzoeksinteresse heeft getrokken (Fairchild & Rudman, 2008). Daarbij werd seksuele intimidatie voornamelijk onderzocht in zoverre het zich voordoet op de werkvloer of in een schoolomgeving. Daarbij werd ook gemakkelijk aangenomen dat de dader van seksuele

intimidatie bekend is bij het slachtoffer. Om seksuele intimidatie door een onbekende dader en op publieke plaatsen onder de aandacht te brengen, spreken Fairchild en Rudman (2008) in navolging van Bowman (1993) van *stranger harassment*. In 1993 definieerde Bowman dat begrip als “seksuele intimidatie van vrouwen op publieke plaatsen door onbekende mannen” [eigen vertaling] (Bowman, 1993, p. 519). In 2010 werd het begrip door Fairchild omschreven als “ongewenste seksuele aandacht in een publieke omgeving” [eigen vertaling] (Fairchild, 2010, p. 191). Waar het begrip *stranger harassment* de nadruk legt op de onbekende dader, legt het begrip *street harassment* de nadruk op de publieke plaats waar het fenomeen zich voordoet.

Doorgaans worden straatintimidatie en *stranger harassment* dus begrepen als vormen van seksuele intimidatie, voornamelijk gepleegd door onbekende mannen en gericht op vrouwen op publieke plaatsen (Fileborn & O’Neill, 2023). Het begrip *catcalling* verwijst op zijn beurt naar een specifieke vorm van seksuele aandacht op straat. Over *stranger harassment* specificeert Bowman (1993) immers dat het fenomeen zich kan manifesteren in verbale en in non-verbale vormen, zoals “fluiten, loeren, knipogen, grijpen, catcalls en opmerkingen” [eigen vertaling] (Bowman, 1993, p. 523). Over straatintimidatie geven Fileborn en O’Neill (2023) aan dat de specifieke invulling van het begrip kan variëren tussen minder en meer gewelddadige vormen. Zij beschrijven gedrag als “fluiten of *catcalling*, kusgeluidjes, toeteren, staren of loeren, achtervolgen, ongewenste conversatie, seksuele gebaren, froteren, ongewenste aanrakingen, exhibitionisme en publieke masturbatie,” maar ook “fysiek misbruik en geweld, aanranding en verkrachting” [eigen vertaling] (Fileborn & O’Neill, p. 126). De term *catcalling* verwijst dus naar een specifieke vorm van seksuele aandacht op straat, met name het fluiten naar of nafluiten van iemand. Naast dit fluiten, bestaan er echter ook andere uitdrukkingen van seksuele aandacht op straat die onder andere kunnen variëren qua vorm, intrusiviteit en gewelddadigheid.

Bovenstaande opsommingen van gedragingen die onder straatintimidatie geressorteed kunnen worden, illustreren het gebrek aan typologische consensus in de literatuur (Fileborn & O’Neill, 2023). De moeilijkheid om tot een gedeelde begripsbepaling van straatintimidatie te komen, heeft onder andere te maken met de subjectiviteit en de contextgevoeligheid van de ervaringen van straatintimidatie. Bovengenoemde gedragingen worden immers niet altijd als straatintimidatie ervaren. Soms worden dergelijke gedragingen beschouwd als flatterend of complimenterend (Fairchild, 2010; di Gennaro & Ritschel, 2019). In het licht van die mogelijke positieve ervaring van straatintimidatie enerzijds en de moeilijke gedeelde begripsvorming anderzijds, is het opmerkelijk dat straatintimidatie in de literatuur uitsluitend negatief geconceptualiseerd lijkt te worden. Een meer neutrale conceptualisatie kan het bereik van

ervaringen die als seksuele aandacht op straat tellen, vergroten. Een dergelijk breder bereik kan mogelijks een uitweg uit de terminologische en typologische impasse bieden. Een meer neutrale conceptualisatie zou dus ten dienste komen te staan van de zoektocht naar een terminologische en typologische consensus, niet om instanties van seksuele aandacht op straat goed te praten. Een ervaring die in zekere mate gewenst is, is daarom niet consensueel (Peterson & Muehlenhard, 2007). Aangezien instanties van seksuele aandacht op straat volgens de literatuur niet-consensueel en mogelijks schadelijk zijn, blijven ze onaanvaardbaar.

In het vervolg van deze masterproef zullen de begrippen *seksuele aandacht op straat*, *zender* (in plaats van *dader*) en *ontvanger* (in plaats van *slachtoffer*) gehanteerd worden om een uitsluitend negatieve conceptualisatie te vermijden. Daarnaast schuift het begrip *seksuele aandacht op straat* ook het seksuele karakter van de aandacht meer naar voren, dat in de literatuur wel benoemd, maar niet verder onderzocht werd. Om die reden is het begrip echter ook beperkt. Door het seksuele aspect op de voorgrond te schuiven, verdwijnen andere mogelijke dynamieken immers naar de achtergrond (Fileborn & O'Neill, 2023). Daarnaast is de term ook beperkt met betrekking tot het woord *straat*. De straat staat hier symbool voor de publieke ruimte in het algemeen, al is dat niet duidelijk op basis van het begrip alleen.

Na bovenstaande terminologische en typologische bedenkingen geformuleerd te hebben, wordt vervolgens ingegaan op de theoretische en empirische gronden voor een negatieve dan wel een ambigue of positieve impact van seksuele aandacht op straat.

1.2 Negatieve impact van seksuele aandacht op straat

De neiging om het fenomeen waar seksuele aandacht op straat en de andere genoemde begrippen naar verwijzen op een negatieve manier te conceptualiseren, wordt gegrond in verschillende theorieën. Sociologische theorieën beschrijven het fenomeen als ongepast omwille van de sociale regels die doorbroken worden, wat op zijn beurt blijk kan geven van ongelijke machtsstructuren (Fileborn & O'Neill, 2023; De Backer, 2020; Bowman, 1993). Die sociologische visie gaat terug op de theorievorming rond *civil inattention* van Erving Goffman (1948 – geciteerd in Bowman, 1993). Goffmans concept van *civil inattention* wil zeggen dat onbekenden op een publieke plaats verondersteld worden niet in interactie te treden, maar wel om na kort oogcontact de blik af te wenden. Uitzonderingen op die regel zouden enkel geoorloofd zijn indien de persoon die men tegenkomt bijzonder in het oog springt, bijvoorbeeld omwille van een ongewone gelijkenis met zichzelf, of indien die persoon tot een lagere klasse en daarmee tot een open categorie behoort, zoals kinderen en huisdieren. Aangezien seksuele

aandacht op straat ook een uitzondering vormt op de regel van civil inattention, rijst het idee dat seksuele aandacht op straat impliceert dat vrouwen en anderen naar wie de seksuele aandacht op straat gericht is, ook tot een lagere klasse behoren (Fileborn & O'Neill, 2023). De termen *lagere klasse* en *open categorie* zijn de termen die door Erving Goffman gehanteerd werden.

Omwille van de onderliggende, vaak gendergerelateerde machtsstructuren, wordt seksuele aandacht op straat ook geconceptualiseerd als een vorm van seksueel geweld (Fileborn & O'Neill, 2023). Straatintimidatie; een negatieve conceptualisatie van seksuele aandacht op straat, verkreeg om die reden een plek op Kelly's (1987 – geciteerd in Fileborn & O'Neill, 2023) continuüm van seksueel geweld. Naast gendergerelateerde machtsstructuren kunnen ook andere machtsstructuren seksuele aandacht op straat onderliggen (Fileborn & O'Neill, 2023; De Backer, 2020). Andere relevante machtsstructuren kunnen te maken hebben met huidskleur, socio-economische status, seksualiteit, gezondheid en dergelijke meer. Volgens deze theorie kunnen instanties van seksuele aandacht op straat tweevoudig geïnterpreteerd worden, namelijk als een symptoom van de onderliggende machtsstructuren enerzijds en als een middel om die machtsstructuren te reproduceren anderzijds (Fileborn & O'Neill, 2023).

Psychologische theorieën met betrekking tot seksuele aandacht op straat zijn schaars, maar verwijzen vooral naar een proces van objectivering en zelfobjectivering. Seksuele aandacht op straat kan immers gezien worden als een vorm van seksuele objectivering, waarbij een vrouw gereduceerd wordt tot haar lichaam of tot delen van haar lichaam die vervolgens kunnen dienen tot het plezier van een ander (Fileborn & O'Neill, 2023; Fairchild & Rudman, 2008; Fredrickson & Roberts, 1997). Die externe evaluerende blik van de ander kan vervolgens geïnternaliseerd worden door vrouwen die gaandeweg leren dat fysieke schoonheid gepaard gaat met sociale en economische macht (Fredrickson & Roberts, 1997). De geïnternaliseerde objectiverende blik kan op zijn beurt leiden tot verscheidene negatieve psychologische gevolgen zoals gevoelens van schaamte en angst, een vermindering van zogenaamde *peak motivational states* en een verminderd bewustzijn van de interne lichaamsprocessen. Volgens de theorie kunnen die negatieve psychologische gevolgen kunnen weer bijdragen aan mentale gezondheidsproblemen die in verhouding meer voorkomen bij vrouwen dan bij mannen, zoals unipolaire depressie, seksuele disfunctie en eetstoornissen (Fredrickson & Roberts, 1997).

De genoemde negatieve psychologische gevolgen van zelfobjectivering werden door Fredrickson en Roberts (1997) als volgt beschreven. De gevoelens van schaamte kunnen voortkomen uit een besef dat het eigen lichaam niet voldoet aan het ideaalbeeld dat in een bepaalde cultuur naar voren geschoven wordt. De gevoelens van angst kunnen betrekking

hebben op appearance anxiety of op safety anxiety. *Appearance anxiety* verwijst naar de angst om voortdurend, ook op onverwachte momenten, beoordeeld te worden op het uiterlijk. *Safety anxiety* verwijst naar de angst voor een schending van de eigen seksuele integriteit, vanuit het idee dat het uiterlijk van een vrouw gezien kan worden als een aanleiding voor seksueel geweld. Het begrip *peak motivational states* op zijn beurt verwijst naar een toestand van totale absorptie in een mentaal of fysiek uitdagende taak, wat veel voldoening kan geven. Een vermindering daarvan kan te wijten zijn aan anderen die de absorptie van de vrouw doorprikken door haar aandacht te richten op haar uiterlijk in plaats van op de taak; of kan te wijten zijn aan een ontubbeling van het bewustzijn van de vrouw. Dat laatste wil zeggen dat een deel van het bewustzijn van de vrouw, met name het zelfbewustzijn, steeds aandacht opeist voor de manier waarop de vrouw zich op dat moment toont. Die ontubbeling kan tegelijk een oorzaak zijn van de verminderde aandacht voor de interne lichaamsprocessen.

Naast bovenbeschreven theoretische perspectieven, wijst ook empirisch onderzoek op de negatieve psychologische impact van seksuele aandacht op straat (Fileborn & O'Neill, 2023; DelGreco & Christensen, 2019; Fairchild & Rudman, 2008). Die negatieve impact kan zich op gevoelsmatig niveau manifesteren in gevoelens van schaamte, angst, depressie, woede en afkeer. Ook op gedragsmatig niveau werd een negatieve impact beschreven in de vorm van lichaamsmonitoring, vermijdings- en veiligheidsgedrag. Specifiek met betrekking tot zelfobjectivering en seksualiteitsbeleving werd bovendien aangetoond dat zelfobjectivering inderdaad tot lichaamsmonitoring kan leiden, wat op zijn beurt op twee manieren kan leiden tot een verhoogd zelfbewustzijn tijdens seksuele activiteit: enerzijds rechtstreeks en anderzijds gemedieerd door gevoelens van schaamte en angst (Steer & Tiggemann, 2008). Daarmee staven de empirische bevindingen vooral de psychologische theorieën rond objectivering en zelfobjectivering.

1.3 Ambigue tot positieve impact van seksuele aandacht op straat

Desondanks zijn er ook theoretische en empirische redenen om voorzichtig om te springen met een uitsluitend negatieve conceptualisering van seksuele aandacht op straat. Empirisch en experimenteel onderzoek naar het effect van catcalling op de variabelen *lichaamsbeeld* en *zelfobjectivering* bij vrouwen leidde niet tot significante resultaten (Fisher, Lindner & Ferguson, 2019). Andere onderzoekers beargumenteren dat de impact die de ontvanger van seksuele aandacht op straat ondervindt, sterk afhankelijk is van context- en persoonsgebonden factoren (Fileborn & O'Neill, 2023; Fairchild, 2010; Fairchild & Rudman, 2008). Seksuele aandacht op straat is immers zelden openlijk seksualiserend. Daarnaast manifesteert seksuele aandacht

op straat zich doorgaans met een lage graad van dwang. Omwille van beide eigenschappen zijn de intenties van de zender van seksuele aandacht op straat vaak onduidelijk, waardoor de ontvanger van die aandacht zich beroept op de context om de intenties van de zender te interpreteren (Fairchild, 2010). Uit empirisch onderzoek bleek vervolgens dat factoren als leeftijd en aantrekkelijkheid van de zender alsook gezelschap voor de ontvanger een belangrijk verschil kunnen maken tussen een negatieve, angstige, en een positieve, plezierige, ervaring van seksuele aandacht op straat (Fairchild, 2010).

Ook de copingsstijl van de ontvanger van seksuele aandacht kan de impact die de ontvanger van die aandacht ondervindt, beïnvloeden. Fairchild en Rudman (2008) onderscheidde vier copingsstijlen: *passief*, waarbij de ontvanger van seksuele aandacht de aandacht voorbij laat gaan zonder er iets mee te doen; *self-blame*, waarbij de ontvanger de verantwoordelijkheid van de seksuele aandacht bij zichzelf legt; *welwillend*, waarbij de ontvanger de aandacht als complimenteerd of goedbedoeld beschouwt; en *actief*, waarbij de ontvanger de zender laat weten dat de aandacht niet op prijs werd gesteld, er met iemand anders over praat of de zender aanklaagt. Uit het empirisch onderzoek van Fairchild en Rudman (2008) bleek dat de actieve copingsstijl die het gedrag van de zender het meest problematiseert, het minst geassocieerd werd met zelfobjectivering. De andere copingsstijlen die het gedrag van de zender in mindere mate problematiseren of zelfs als complimenteerd beschouwen, bleken meer geassocieerd met zelfobjectivering en daarmee vermoedelijk ook met de daaraan gelinkte negatieve gevolgen. Die bevindingen suggereren dat de impact van seksuele aandacht op straat niet alleen persoonsgebonden is, maar ook multidimensionaal. Immers, op interpretatief niveau kan seksuele aandacht op straat positief ervaren worden, terwijl hetzelfde gedrag op gevoels- of gedragsmatig niveau negatieve gevolgen met zich mee kan brengen.

Verder suggereert ook de seksuologische literatuur redenen waarom seksuele aandacht op straat misschien niet uitsluitend negatief gepercipieerd wordt. In 2014 stelden Bogaert en Brotto hun theorie over *object of desire self-consciousness* voor. *Object of desire self-consciousness* verwijst naar “de perceptie dat iemand romantisch en seksueel begeerlijk is in iemand anders’ ogen” [eigen vertaling] (Bogaert & Brotto, 2014, p. 323). Die perceptie hoeft niet noodzakelijk accuraat te zijn, wel behoeft ze de evaluerende blik van een ander, impliciet of expliciet. De auteurs beargumenteren dat een dergelijke evaluerende blik immers geïnterpreteerd kan worden in die zin dat de ontvanger van de aandacht een bepaald niveau van aantrekking heeft bereikt, waardoor die door de ander beschouwd wordt romantische of seksuele relaties waardig te zijn (Bogaert & Brotto, 2014). Een dergelijke interpretatie wordt door de auteurs als een positieve en gewilde mentale toestand beschouwd die bovendien niet eenvoudig te bereiken is. Net zoals Fairchild (2010), erkennen Bogaert en Brotto (2014) dat

de context een belangrijke rol speelt. De evaluerende blik van een ander komt immers niet steeds gelegen en zou in ongelegen omstandigheden eerder negatieve gevolgen kunnen hebben.

Object of desire self-consciousness, oftewel de perceptie romantisch of seksueel begeerlijk te zijn, maakt volgens Bogaert en Brotto (2014) deel uit van het romantische en seksuele script van vrouwen. Concreet wil dat zeggen dat een evaluerende blik van een ander de object of desire self-consciousness van een vrouw kan verhogen, wat op zijn beurt een reeks gedachten, gevoelens en gedragingen in gang kan zetten. Voorbeelden daarvan zijn de gedachte seksueel begeerlijk te zijn, gevoelens van seksuele opwinding en gedrag als de haarflip (Bogaert & Brotto, 2014). In lijn met deze theorie zou seksuele aandacht op straat de functie van de evaluerende blik van de ander kunnen vervullen, die de object of desire self-consciousness van de ontvanger kan verhogen en daarmee diens romantische en seksuele script kan activeren.

Prekatsounaki en collega's (2019) werkten een verwant concept uit, namelijk het concept *object-of-desire affirmation*. Dat concept verwijst naar "de evaluatie van iemands begeerlijkheid of seksuele waarde en de daaropvolgende actieve bevestiging van die seksuele waarde" [eigen vertaling] (Prekatsounaki et al., 2019, p. 416). Waar de focus in de theorie van Bogaert en Brotto (2014) voornamelijk lag op de perceptie van de persoon in kwestie, ligt de focus bij Prekatsounaki en collega's (2019) niet alleen op het zelfbeeld seksueel waardig te zijn, maar ook op de daaropvolgende bevestiging daarvan. Die bevestiging kan zowel vanuit zichzelf als vanwege een andere persoon komen, in het bijzonder vanwege iemands partner (Prekatsounaki et al., 2019). De onderzoekers vonden dat object-of-desire affirmation een belangrijk verband vertoonde met seksueel verlangen bij vrouwen. Met betrekking tot seksuele aandacht op straat, rijst de vraag in hoeverre de bevestiging van iemands seksuele waarde ook kan komen van een onbekende op een publieke plaats.

1.4 Doel en opzet van dit onderzoek

Deze masterproef concentreert zich rond drie onderzoeksvragen. In het licht van de terminologische en typologische onduidelijkheid rond seksuele aandacht op straat, zal op basis van dit onderzoek eerst en vooral gezocht worden naar een gemeenschappelijk begrip van het fenomeen. In het licht van de theoretische en empirische gronden voor negatieve, ambigue en positieve ervaringen en gevolgen van seksuele aandacht op straat, zal in de tweede plaats de impact ervan verder onderzocht worden. Daarbij zal ruimte gemaakt worden

voor de impact op de seksualiteitsbeleving van de ontvangers van seksuele aandacht op straat. Ten derde en ten slotte zullen de factoren die de richting en sterkte van de impact van seksuele aandacht op straat kunnen beïnvloeden, verder uitgelicht worden.

In functie van de vooropgestelde onderzoeksvragen werd kwalitatief onderzoek uitgevoerd, meer bepaald aan de hand van focusgroepen. Focusgroepen brengen immers het proces waarmee betekenis in interactie tot stand komt, aan de oppervlakte (Bryman, 2012). Die eigenschap sluit aan bij de eerste onderzoeksvraag naar de begripsbepaling van seksuele aandacht op straat. Daarnaast zijn focusgroep studies als kwalitatieve onderzoeksmethode in belangrijke mate belevingsgericht. Bovendien kunnen de verschillende participanten in een focusgroep studie elkaar uitdagen, wat de participanten uitnodigt hun eigen opvattingen te doordenken en doorvoelen (Bryman, 2012). Die twee eigenschappen sluiten aan bij de tweede en derde onderzoeksvraag naar de impact van seksuele aandacht op straat en de modererende factoren die de richting en sterkte van de impact kunnen beïnvloeden. Tot slot stelt een focusgroep studie de onderzoeker in staat om op een relatief tijds- en kostenefficiënte manier relevante data te verzamelen (Reid en Reid, 2005 – geciteerd in Bryman, 2012). Ook dat pragmatische argument beschrijft een belangrijk voordeel gezien de beperkte omvang van het onderzoek in het kader van deze masterproef.

2. Methoden

2.1 Participantenwerving

Met betrekking tot de steekproef van participanten werd gekozen voor de volgende inclusiecriteria: vrouwelijk geslacht en/of gender, leeftijd van achttien jaar of ouder, enige ervaring met seksuele aandacht op straat en bereidheid om deel te nemen aan een focusgroep studie. De exclusiecriteria voor de steekproef bedroegen niets meer dan de negatie van de inclusiecriteria.

De rekrutering van geïnteresseerde participanten verliep via drie wegen. Ten eerste werd de flyer (zie bijlage 1, *flyer en begeleidende tekst*) verspreid via sociale media, met name op Facebook en Instagram, via het profiel van de onderzoeker en via de profielen van vrienden en familie. Ten tweede werd de flyer opgehangen aan het meldingsbord van lokale supermarkten, zowel in Leuven als in het geboortedorp van de onderzoeker. Ten derde werden participanten gezocht via mond-tot-mondreclame. Bij aanmelding werden de participanten gescreend op de inclusiecriteria en werden de bijkomende sociodemografische gegevens *opleidingsniveau* en *woonplaats* nagegaan.

Zodoende werd de steekproef gevormd op basis van *convenience* en *purposive sampling* (Braun & Clarke, 2022). Het convenience-aspect heeft betrekking op de spontane aanmelding van participanten die bovendien bereikt konden worden via de gehanteerde rekruteringskanalen. Daarnaast heeft het convenience-aspect ook betrekking op de selectie van participanten die beschikbaar waren op de voorgestelde bijeenkomstmomenten. Het purposive-aspect op zijn beurt heeft betrekking op de doelgerichte selectie van participanten met meer diverse sociodemografische kenmerken als een hogere leeftijd, een lagere opleidingsgraad of een landelijke versus stedelijke woonomgeving.

2.2 Vorming en organisatie van de focusgroepen

De participantenwerving mondde uit in drie focusgroepen met vier à vijf participanten per focusgroep. De keuze voor een relatief laag aantal focusgroepen werd ingegeven door praktische overwegingen in verband met de tijd die de onderzoeker kon uittrekken voor het afnemen, transcriberen en analyseren van de interviews. De keuze voor een relatief laag aantal participanten per focusgroep werd ingegeven door de aard van het onderwerp en het proces van een focusgroep. Het onderwerp *seksuele aandacht op straat* is immers een

onderwerp waar veel over gezegd kan worden, dat een zekere emotionele lading kan dragen en dat controversie kan oproepen. In de literatuur gelden deze indicaties als argumenten voor kleinere focusgroepen (Morgan, 1998 – geciteerd in Bryman, 2012). Daarnaast bieden kleinere focusgroepen enerzijds meer kansen aan wie minder makkelijk het woord neemt en anderzijds meer ruimte voor afwijkende opvattingen (Bryman, 2012).

De focusgroepen werden georganiseerd op drie verschillende locaties in de hoop diversiteit met betrekking tot de woonplaats van de participanten te faciliteren. De bepaling van de juiste plaats en tijd waarop de interviews zouden doorgaan, was onderhevig aan de beschikbaarheden van de participanten. Voor elke focusgroep werd een rustige omgeving verzekerd zodat het interview ongestoord zou kunnen verlopen. Voor elke focusgroep werd bovendien een hapje en een drankje door de onderzoeker voorzien.

2.3 Interviewverloop

2.3.1 Inleiding

De focusgroep verliep volgens de vooropgestelde interviewleidraad (zie bijlage 2, *interviewleidraad*). Aan het begin van de bijeenkomst stelde de onderzoeker, tevens de moderator van het interview, zichzelf voor. Daarnaast kregen de participanten uitleg over het doel en het verloop van het interview. Nadien werd het document voor geïnformeerde toestemming doorlopen en door de participanten voor de start van het interview ondertekend.

Alvorens het interview te starten, werd getracht een veilig en respectvol interviewklimaat te installeren. De participanten werden aangemoedigd om diverse en mogelijks afwijkende opvattingen te delen. Om de drempel voor het delen van mogelijks afwijkende opvattingen te verlagen, werden de participanten verteld dat ze mogen spreken vanuit hun eigen ervaring, maar ook op basis van ervaringen van anderen of op basis van een redeneerproces. Daarnaast werden de participanten gevraagd hun medegroepsleden steeds te laten uitspreken. Die vraag werd gestaafd als teken van respect naar elkaar toe, maar ook in het belang van een opname geschikt voor transcriptie. Indien de participanten akkoord waren en geen verdere vragen hadden, werd het interview gestart.

2.3.2 Interview

De interviewvragen weerspiegelden de onderzoeksvragen. In totaal telde het interview vier hoofdvragen en één tot twee meer luchtige, afsluitende vragen. De eerste hoofdvraag peilde naar de bepalende eigenschappen van seksuele aandacht op straat. De tweede hoofdvraag peilde naar de beleving van seksuele aandacht op straat, zowel op cognitief als op emotioneel vlak, en naar het gedrag dat daarop gesteld kan worden. De derde hoofdvraag peilde naar de factoren die een ervaring van seksuele aandacht op straat meer of minder aangenaam kunnen maken. De vierde en laatste hoofdvraag peilde naar de eventuele invloed van seksuele aandacht op straat op de seksualiteitsbeleving van de ontvanger. Ter afronding van het interview werd gevraagd naar het ideale scenario van seksuele aandacht op straat. Indien die vraag weinig respons opriep, werd bijkomend gevraagd of de participanten liever helemaal geen seksuele aandacht op straat meer zouden kennen.

Het interview verliep aan de hand van interactieve opdrachten of *elicatatietechnieken*: visuele, verbale of geschreven stimuli om de discussie tussen de participanten te faciliteren (Barton, 2015). Dergelijke elicatatietechnieken beogen drempelverlagend te werken door de focus van de participanten buiten zichzelf te leggen. Een dergelijke insteek zou in het bijzonder aangewezen zijn bij onderwerpen die mogelijks gevoelig liggen of controversieel van aard zijn (Barton, 2015). Voorts werden per interviewvraag enkele aandachtspunten of *prompts* geïdentificeerd die door de moderator ingezet konden worden om de discussie aan te wakkeren en om de vergelijkbaarheid tussen de interviews te verhogen.

Gedurende de focusgroep bleef tussenkomst van de moderator beperkt. De rol van de moderator bestond voornamelijk uit het stellen van de vragen, het toepassen van de interviewprompts en samenvatten wat gezegd werd, meestal met de bedoeling om na te gaan of de hoofdlijnen van de redenering resoneerden bij de groepsleden en om verdere discussie te stimuleren. Een dergelijke beperkte tussenkomst van de moderator heeft als voordeel dat de groepsdiscussie de richting inslaat die de participanten zelf belangrijk vinden. Zo kunnen perspectieven die niet vooraf vastgelegd werden, aangedragen en geëxploreerd worden (Bryman, 2012).

2.3.3 Afronding

Na afloop van het interview kregen de participanten twee afzonderlijke documenten (zie bijlage 3, *vragen ter afronding en ter beschrijving van de steekproef*). Het eerste document nodigde de participanten uit om feedback over het interview te geven. Daarnaast werden de

participanten gevraagd of ze inzage wensten in de interviewtranscripties en of ze op de hoogte gehouden wilden worden van de onderzoeksbevindingen van de masterproef. Het tweede document vroeg naar enkele sociodemografische kenmerken, met name leeftijd, gender, seksuele oriëntatie, relatiestatus, hoogst behaalde diploma en identificatie met een minderheidsgroep. Die sociodemografische gegevens werden gebruikt ter beschrijving van de steekproef.

Na afloop van de focusgroep werd de interviewopname *verbatim* uitgeschreven. Opvallende elementen uit de focusgroep werden waar mogelijk meegenomen naar een volgende focusgroep, om de betreffende elementen daar af te toetsen. Het interviewtranscript werd volledig geanonimiseerd, wat wil zeggen dat niet enkel de namen van de participanten, maar ook dat andere persoonsgebonden informatie weggelaten of geanonimiseerd werden. De geluidsopnames werden verwijderd en het interviewtranscript vormde vervolgens de basis voor de data-analyse.

2.4 Data-analyse

De interviewtranscripten werden in verschillende fasen en op verschillende manieren geanalyseerd. Ten eerste werden de transcripten zowel analoog als digitaal gecodeerd. Een dergelijke fasering in en variatie van de analyse bevordert immers de vertrouwdheid van de onderzoeker met de data (Braun & Clarke, 2022). Ten tweede werden de interviewtranscripten zowel op een inductieve als op een deductieve manier gecodeerd. De inductieve methode biedt het voordeel dat de data meer dan de verwachtingen van de onderzoeker vorm geven aan de analyse (Braun & Clarke, 2022). Het deductieve element was echter onvermijdelijk gezien de voorafgaande literatuurstudie die interviewleidraad informeerde. Hoewel inductieve en deductieve elementen alle fasen van de data-analyse informeerden, was de analoge fase voornamelijk inductief en de digitale fase voornamelijk deductief georiënteerd.

De analoge codering van de interviewtranscripten verliep als volgt. De interviewtranscripten werden aandachtig gelezen en informatie relevant in het licht van de onderzoeksvragen en andere opvallende elementen werden in kernwoorden opgeschreven op papier. Die kernwoorden werden gaandeweg gegroepeerd volgens overkoepelende thema's. Na de codering van het eerste interviewtranscript werden de overkoepelende thema's benoemd en als titels opgeschreven op het blad dat gebruikt zou worden voor de codering van het tweede interviewtranscript, met extra ruimte voor informatie die niet of niet helemaal bij de geïdentificeerde thema's zou passen. Zo werden ook het tweede en het derde

interviewtranscript gecodeerd, waarbij de initieel geïdentificeerde thema's verder uitgewerkt en genuanceerd werden.

Na de analoge codering volgde de digitale codering van de interviewtranscripten aan de hand van het softwareprogramma Nvivo. De thema's die geïdentificeerd werden bij de analoge codering werden in het programma ingevoerd als codes. Zo werd een eerste codeboom gecreëerd. Op basis van die codeboom werden de interviewtranscripten opnieuw doorgenomen en gecodeerd. Relevante informatie werd onder bestaande of nieuw toegevoegde codes geressorteed. Na de eerste digitale codering volgde een tweede en een derde fase, waarbij de codeboom gaandeweg gsystematiseerd werd. Zodoende resulteerden de analoge en digitale codering van de interviewtranscripties in een codeboom waarin de geïdentificeerde thema's en subthema's georganiseerd werden (zie bijlage 5, *codeboom*).

2.5 Ethische aspecten

Om het ethisch verloop van het onderzoek te waarborgen, werden drie maatregelen genomen. Ten eerste werd het onderzoeksvorstel door de Ethische Commissie Onderzoek UZ/KU Leuven gelezen en goedgekeurd (zie bijlage 6, *gunstig advies ethische commissie*). Wanneer de commissie het licht op groen zette, kon de participantenwerving van start gaan.

Ten tweede werden de participanten voor de aanvang van het interview geïnformeerd over het doel, het verloop en de ethische aspecten van het onderzoek. Enkele dagen voor de geplande bijeenkomst ontvingen de participanten het document voor geïnformeerde toestemming (zie bijlage 7, *geïnformeerde toestemming*). De participanten werden gevraagd het document door te nemen en hun toestemming te communiceren. Op de bijeenkomst werd voor de start van het interview het document nogmaals doorlopen, waarbij ruimte werd gemaakt voor vragen en opmerkingen. Nadien werden de participanten gevraagd het document te ondertekenen.

Ten derde werden de interviewtranscripten volledig geanonimiseerd. Dat wil zeggen dat de namen van de participanten alsook andere persoonsgebonden informatie weggelaten of vervangen werd. De geluidsopnames werden meteen na het maken van de transcripties verwijderd.

3. Resultaten

In dit onderdeel worden de resultaten van de focusgroep studie besproken op basis van de codeboom (zie bijlage 5, *codeboom*). Om te beginnen zullen de focusgroepen zelf besproken worden, met name de participanten die uiteindelijk deelnamen en het procesmatige verloop van de interviews. Vervolgens zal ingezoomd worden op concrete voorbeelden van seksuele aandacht op straat en verwante fenomenen die tijdens de interviews aangedragen werden om de argumentatie van de participanten te onderbouwen. Nadien zal gezocht worden naar een passende definitie voor het fenomeen. Daarna zal onderzocht worden welke impact seksuele aandacht op straat met zich mee kan brengen. Tot slot zal gekeken worden naar de factoren die de richting en de sterkte van de impact kunnen beïnvloeden.

3.1 Participanten

In totaal namen dertien participanten deel aan het onderzoek. De dertien participanten werden verdeeld over drie focusgroepen (zie bijlage 4, *beschrijving van de steekproef*). Om organisatorische redenen waren die focusgroepen homogeen met betrekking tot de woonplaats van de participanten, terwijl ze meer heterogeen waren met betrekking tot de variabelen *leeftijd* en *opleidingsniveau*. Om de sociodemografische kenmerken van de participanten per focusgroep te kunnen inschatten, zullen die per focusgroep besproken worden. Voor de drie focusgroepen geldt echter dat alle participanten achttien jaar of ouder waren en dat alle participanten zich identificeerden als vrouw (in tegenstelling tot *transvrouw*, *non-binair*, of *anders*).

De eerste focusgroep bestond uit vier leden. Twee van hen hadden een leeftijd tussen 25 en 34 jaar, de twee anderen hadden een leeftijd tussen 35 en 44 jaar. Alle leden rapporteerden een heteroseksuele oriëntatie. Twee deelnemers van de focusgroep waren alleenstaand/single, de andere twee hadden een vaste partner. Wat betreft het hoogst behaalde diploma, gaven twee deelnemers aan een diploma secundair onderwijs behaald te hebben, twee andere deelnemers gaven aan een diploma hoger onderwijs te bezitten. Met betrekking tot de vraag of de deelnemers het gevoel hebben tot een minderheidsgroep te behoren, antwoordden drie deelnemers negatief, terwijl één deelnemer aangaf zich met een minderheidsgroep te identificeren op basis van een functiebeperking.

De tweede focusgroep bestond uit vijf deelnemers. De leeftijd binnen deze groep varieerde meer dan binnen de eerste focusgroep. Eén participant rapporteerde een leeftijd tussen 18 en 24 jaar, twee participanten rapporteerden een leeftijd tussen 25 en 34 jaar, één participant

rapporteerde een leeftijd tussen 55 en 64 jaar en één participant rapporteerde een leeftijd van 75 jaar of ouder. Nagenoeg alle participanten meldden een heteroseksuele oriëntatie, met uitzondering van één participant die de optie *anders* aanduidde. Daarbij verduidelijkte de participant geen voorkeur voor een bepaald geslacht te hebben, wel een aantrekking tot persoonlijkheid te ervaren. Eén participant gaf aan alleenstaand/single te zijn, vier leden gaven aan een vaste partner te hebben. Met betrekking tot het hoogst behaalde diploma, gaf één lid aan geen diploma secundair onderwijs te bezitten. De andere leden rapporteerden allen in het bezit te zijn van een diploma hoger onderwijs. Geen van de deelnemers gaf aan het gevoel te hebben tot een minderheidsgroep te behoren.

De derde focusgroep bestond uit vier leden. Twee van de leden hadden een leeftijd tussen 18 en 24 jaar. Eén deelnemer had een leeftijd tussen 35 en 44 jaar en de laatste deelnemer had een leeftijd tussen 45 en 54 jaar. Drie leden rapporteerden een heteroseksuele oriëntatie, terwijl één lid de opties *biseksueel* en *anders* aankruiste, met de verduidelijking dat *anders* sloeg op een panseksuele oriëntatie. Met betrekking tot relatiestatus, rapporteerde één participant alleenstaand/single te zijn. Drie participanten rapporteerden een vaste partner te hebben, waarvan één participant zowel de optie *vaste partner* als *anders* aankruiste, met de verduidelijking een polyamoureuze relatiestatus te hebben. Drie participanten gaven aan een diploma hoger onderwijs te bezitten, één participant gaf aan een doctoraat te hebben afgerond. Op de vraag of de participanten het gevoel hebben tot een minderheidsgroep te behoren, antwoordde één participant positief op basis van zowel huidskleur/etniciteit als gender, een andere participant antwoordde positief op basis van een functiebeperking. De twee andere participanten antwoordden negatief.

In het algemeen bleek de steekproef vrij homogeen, in het bijzonder met betrekking tot genderidentiteit en seksuele oriëntatie.

3.2 Organisatie en verloop van de focusgroepen

De focusgroepen duurden telkens zo'n twee tot tweeënhalf uur. Gedurende de interviews bleken de participanten zichzelf en elkaar goed te reguleren. De participanten daagden elkaar uit om de besproken standpunten verder uit te leggen of ze corrigeerden zichzelf indien ze ver van het onderwerp afweken.

3.2.1 Individuele bijdrage

Verschillende participanten gaven bij de participantenwerving of aan het begin van de interviews aan te twijfelen aan hun eigen bijdrage aan het onderzoek. De participanten zeiden niet veel ervaring met of geen uitgesproken mening over het onderwerp te hebben. Desondanks kwamen gedurende het interview steevast interessante inzichten en relevante ervaringen naar boven. In onderstaand fragment bespreken twee participanten die observatie:

P1: Toen ik naar hier kwam, had ik eigenlijk het idee van: 'wat kan ik hier eigenlijk over vertellen?' Maar uiteindelijk...

P2: Ja, eenmaal dat het begint, komt het allemaal wel zo wat boven.

Deze bevinding wordt nog versterkt door de bemerking dat werkelijk elke vrouw ervaring lijkt te hebben. Een participant verwoordde het als volgt: "we hebben allemaal die ervaringen gehad, ik ook."

Niet alle ervaringen werden echter even makkelijk gedeeld. Soms werden opvattingen met enige schroom op tafel gelegd. Enerzijds getuigt dat van een open en oprechte houding van de participanten en van de veilige sfeer die in de focusgroep geïnstalleerd was. Anderzijds onderstreept dat de emotionele en soms controversiële lading die op het onderwerp *seksuele aandacht op straat* ligt. Een participant gaf op twee verschillende momenten blijk van schroom vanuit het idee dat haar woorden controverser zouden oproepen:

P: Ik weet niet waarom, ik heb het gevoel dat dat misschien zo wat... controversieel is of zo. Allez misschien niet. En ik vind dat zo wat erg van mezelf om toe te geven. Maar bij mij is dat vaak de persoon die dat doet. Als dat een knappe jonge gast is (lacht), dan vind ik dat precies al minder erg dan als dat zo een, ja (lacht), een griezelig individu of een iets ouder individu...

P: Ik moet ook wel zeggen, da's dan zo een beetje hetzelfde als in het begin van het gesprek dat ik dacht van: 'oei, controversieel.' Maar ik vond dat vroeger ook ergens iets leuks, of zo. Dat dan de jongens zo speciaal voor mij heel dat stuk nog gingen meefietsen om me veilig af te zetten.

3.2.2 Verschuivende blik

Verder was het interessant om te zien hoe een groepsdiscussie de denkwijze van een individuele participant kon inspireren. Eén participant gaf expliciet aan met een nieuwe blik

naar seksuele aandacht op straat te kijken na de ervaringen van de andere deelnemers te hebben gehoord: “als ik er nu zo over praat, dan denk ik: ‘de volgende keer dat ik dat meemaak, ga ik er misschien iets positiever naar kijken.’”

Daarnaast nodigde de groepsdiscussie de participanten uit om verder te bouwen op elkaars woorden, waardoor nieuwe denkwijzen in groep vorm kregen. Onderstaand fragment illustreert zo’n proces, waarbij tijdens het interview de groeiende feministische verontwaardiging gevoeld kon worden:

P1: Ik moet ook eerlijk zeggen: ik durf dat als vrouw nu ook niet altijd zo duidelijk aan te geven. Dat is iets, denk ik, wij zijn zo gesocialiseerd dat wij altijd lief en vriendelijk moeten zijn, waardoor we niet altijd ook echt heel duidelijk... Dus ik geef toe dat ik mijn aandeel daar soms ook in heb, dat ik niet duidelijk genoeg ben. En dan wordt dat vervelend. En als ze dan nog een stap verder gaan, blijven verdergaan, dan word ik echt bang.

P2: Ik vind me heel erg in wat ge zegt. Dat is niet meteen van nul naar angst. Dat is een heel gradueel gegeven. En zeker ook, wat ge zegt, amai ja, we zijn echt zo aangeleerd om beleefd en vriendelijk te zijn: glimlachen... En dan gaat ge zo *awkward* zo van: ‘haha, hihi’. Zo dat. Zo ben ik dan wel. Wanneer dat ik het zo wat ongemakkelijk begin te vinden, dan ga ik nog steeds lachen, maar ik probeer dan in mijn lach zo te tonen van: ‘ik ben wat ongemakkelijk.’ Waarom doe ik dat eigenlijk? Waarom blijf ik lachen? Ik vind het totaal niet leuk. Da’s eigenlijk zo onnozel. Maar ja, ge durft zo precies niet zeggen... Ja wat moet ge zeggen ten eerste. En ook: als ge dat dan zegt, bent ge dan onbeleefd? Of overdrijft ge dan? Ben ik aan’t overdrijven hier?

P1: Ik denk dat dat iets heel, ik zie dat als iets heel vrouwelijks, zo dat wij altijd vriendelijk willen zijn en daardoor eigenlijk... en twijfelachtig, over onszelf. Zijn we niet te... Het laatste wat we willen zijn, is bitchy.

P2: Ja.

(...)

P1: Of iemand die overdrijft, of het allemaal niet meer scherp heeft. Want er wordt aan u getwijfeld: ‘zijt ge wel zeker?’

P3: Inderdaad.

P1: Als ge inderdaad als vrouw uw grenzen aangeeft... ja, hysterisch, misschien label... exact.

Op andere momenten deelden participanten uiteenlopende ervaringen. Op dergelijke momenten werd duidelijk hoe participanten vanuit het verschil hun eigen visies verder vorm gaven. In onderstaand fragment worden eerst twee uiteenlopende ervaringen besproken, waarna een derde participant beide ervaringen samenbrengt:

P1: Bij mij is dat meer zo, dat maakt mij onzeker. (...) En dan ja een onveilig gevoel. Ik voel me dan heel vaak ingesloten. (...) Zo dat typische zo ogen zo op en af zo. Dat. En dan voel ik me heel vies. Ik voel me daar heel vies door.

P2: Da's interessant. Als ik mag, wil ik daar wel op verder gaan. (...) Dan waren het eens een keer bouwvakkers die zo hadden gefloten. En ik moet zeggen: ik vond dat flatterend. Mij heeft dat een *confidence boost* gegeven. (...) Maar ik besef, dat is iets helemaal anders dan wat gij hebt meegemaakt.

(...)

P3: Ik kan me eigenlijk vinden in beide verhalen. Ook de onzekerheid-kant. En ik denk dat dat ligt aan... het is een confidence boost als er iemand zoiets zegt of zo eens naar u kijkt, omdat: ge voelt u mooi, ge hebt zoiets van: 'oké, ik ben er nog.' Maar aan de andere kant voel ik me daar ook nog onzeker bij, omdat ik weet: 'oké, ze zien me wel als object.' Het is enkel het uiterlijk. En op dagen dat ik er minder goed uitzie of dat ik niet wordt aangesproken, is dat zo van: 'oei, oké, zie ik er niet goed uit?'

Behalve inzichten die binnen de interviews groeiden, werden over de interviews ook enkele hoofdlijnen zichtbaar. Bepaalde thema's leken in elk interview animo op te roepen. Vaak werd zo'n thema in elk interview ook anders belicht. Voorbeelden van dergelijke terugkerende thema's zijn de thema's *verschil in taal, huidskleur en cultuur; uitlokkende kledij en seksuele aandacht op straat als een mannending*. Die terugkerende thema's die in de verschillende focusgroepen anders belicht werden, krijgen in het verdere verloop van de resultatensectie een plaats.

3.3 Voorbeelden van seksuele aandacht op straat

De participanten werden niet expliciet gevraagd naar voorbeelden van seksuele aandacht op straat, maar droegen die spontaan aan om hun argumentatie kracht bij te zetten.

Onderstaande voorbeelden vormen dus in zekere zin het vertrekpunt vanaf waar het vervolg van de resultatensectie begrepen kan worden.

3.3.1 Aanspreken, aanroepen, opmerkingen maken en fluiten

De meest frequent gerapporteerde vorm van seksuele aandacht op straat verwijst naar het aanspreken of aanroepen van iemand, het maken van opmerkingen over diens uiterlijk of fluiten. Eén participant benoemde die hoge frequentie als zodanig: “als ik op straat kom, ik word honderd keer nageroepen op een dag als ge in Brussel van de ene kant van’t stad naar de andere kant gaat...”. Ook andere participanten bleken de ervaring van aangesproken te worden te delen. Een participant vertelde over een voorval in Antwerpen: “ik heb ooit iemand gehad in Antwerpen die in’t Engels tegen mij begon. En dat was ook zo overdag zo van: ‘ah you very nice lady, do you have Facebook?’” Een andere participant vertelde over seksuele aandacht op straat aan een bushokje: “ik heb ook wel een paar keer gehad dat ze stoppen als ik aan het wachten ben op de bus. Om te vragen of dat ge niet meerijdt.” Tot slot valt ook de meest stereotiepe vorm van seksuele aandacht valt in deze categorie. In elk interview werd gewag gemaakt van de fluitende bouwvakker. In het volgend citaat wordt dat stereotype benoemd en meteen als lachwekkend beschreven: “als er zo een dakwerker vanop het dak zo fluit, ja daar moet ik eens mee lachen.”

3.3.2 Kijken, nakijken, aanstaren en nastaren

Een andere populaire vorm waarin seksuele aandacht op straat zich manifesteert, heeft te maken met kijken, nakijken, aanstaren of nastaren. Een participant vertelde hoe haar boezem vooral veel aandacht lijkt te trekken: “borsten en poep, want daar draait het dan precies om. Als ik op straat loop, ik heb een ferme boezem, en ja, in de lente en in de zomer, die ogen, da’s niet hier he! Da’s daar.” Andere participanten beschreven voorvallen waarbij de zender de ontvanger langdurig aankeek, nakeek of van kop tot teen bekeek.

3.3.3 Dichtbij komen, omcirkelen, volgen en achtervolgen

Daarnaast spraken meerdere participanten van de ervaring door een of meerdere onbekende(n) gevolgd te zijn geweest. Een participant sprak van een man die haar bleef volgen: “ene die zo achter mij bleef lopen en mijne nummer vragen enzo. En die bleef me echt zo volgen.” Ook een andere participant deelde de ervaring gevolgd te zijn geweest: “dat komt waarschijnlijk doordat ik vroeger met het uitgaan ook wel echt effectief ben vervolgd geweest

een heel stuk, dat die mannen mij echt bijna tot thuis hadden achtervolgd." Andere participanten spraken dan weer van een voorval waarbij een man steeds opnieuw dichterbij kwam of van voorvallen waarbij men iemand omsingelde.

3.3.4 Aanraken, zichzelf aanraken en zichzelf ontbloten

Naast aanspreken, aankijken en achtervolgen werden ook aanrakingen door de participanten gerapporteerd. Een participant vertelde van een onverwachte aanraking ter hoogte van haar borst:

P: Ik heb ook bijvoorbeeld één keer meegemaakt... Ik was gewoon, allez dat was gewoon op straat, die wandelde voorbij en die deed zo met zijn vinger zo midden op mijn borst. En dan zo: 'haha ik heb uw tepel geraakt.' Zo. En dan liep die gewoon voorbij.

Een andere participant deelde een ervaring van op een dansfeestje: "allez, dat is zo op een dansfeestje al geweest dat mensen u proberen te kussen of in uw gat knijpen ofzo."

Behalve aanrakingen bij de ontvanger van seksuele aandacht op straat, kan de zender van die aandacht ook zichzelf aanraken. Een participant vertelde van een terugkerende instantie van seksuele aandacht op straat waarbij de man in zijn kruis greep:

P: Voor mijn werk vroeger moest ik met de bus en dan moest ik nog een stuk te voet door het bos. En dat was helemaal niet verlicht daar. En dat was bijna elke morgen in de winter, was er zo een man, een werkman, op zijn fietske en die greep elke keer in zijn kruis op zijn fiets als die langs mij reed.

Voor een andere participant ging die ervaring nog verder, in die zin dat de persoon zichzelf begon te masturberen: "ik heb al een man masturberend voor mij in de trein gehad." Weer een andere participant vertelde van een voorval waarbij de zender zichzelf ontblootte:

P: Dat was een uur of half één denk dat ik aankwam met de fiets. En onderweg op straat sprong er ene voor mij op de baan. En ja ne lange zwarte jas. En hij deed zijn frak open. En die had ook bijna – praktisch niks onderaan.

3.3.5 Luchtkusjes, wenken en seksuele gebaren

Voorts werden enkele vormen van seksuele gebaren benoemd. In dit verband spraken participanten van luchtkusjes ("mwah, mwah") of van wenken ("kom eens hier"). Ook sprak

een participant van een ervaring voor een rood licht, waarbij de man in de auto naast haar zich gedroeg alsof hij zich masturbeerde: “ik stond voor het rood licht in de wagen en die andere persoon stond ook met zijn wagen voor het rood licht. En die begon zich daar gewoon (beweging van masturbatie).”

3.3.6 Digitale media

Tot slot kwam ook het gebruik van digitale media aan bod. Een participant zei onlangs gefilmd geweest te zijn op de trein: “ik ben ooit, onlangs – het is niet zo lang geleden eigenlijk – gefilmd geweest op de trein.” Een andere participant sprak dan weer van een hele hoop berichten die ze kreeg van een onbekende aan wie ze overhaast haar nummer had gegeven.

3.4 Definitie

De eerste onderzoeksvraag van deze masterproef peilde naar de definitie van seksuele aandacht op straat. In de focusgroepen werd het juiste bereik van het begrip *seksuele aandacht op straat* afgelijnd in vergelijking met fenomenen die zich aan de buitengrenzen van het begrip situeren.

3.4.1 Verwante fenomenen

De verwante fenomenen die aan bod kwamen, zijn de volgende: fantaseren, complimenteren, flirten, seksuele aandacht binnen een relatie, stalken, bodyshamen, seksueel roddelen en seksuele aandacht uitgedrukt naar een derde persoon.

Fantaseren

Eerst en vooral werd een duidelijk onderscheid gemaakt tussen fantaseren enerzijds en seksuele aandacht op straat anderzijds. Met het begrip *fantaseren* werd bedoeld op het vormen van een seksuele voorstelling in en voor zichzelf. Een participant probeerde het als volgt te verwoorden: “Ge kunt fantaseren over iemand. Maar dat is niet... er is een verschil tussen daarover nadenken versus...” In tegenstelling tot een fantasie, wordt seksuele aandacht op straat dus ook uitgedrukt naar de persoon op wie de aandacht betrekking heeft.

Complimenteren

Naast het onderscheid met fantaseren, werd ook een onderscheid gemaakt tussen een compliment enerzijds en seksuele aandacht op straat anderzijds. Doorheen de interviews werd een compliment gezien als een breed begrip dat zich in de eerste plaats onderscheidt door de positieve ervaring die een compliment met zich meebrengt. Een participant stelde een compliment gelijk aan “iets leuks”: “ge voelde u gevleid, dat was iets leuks, dat was complimenterend.” Die positieve ervaring lijkt vooral te wijten aan de respectvolle manier waarop de boodschap gecommuniceerd wordt. Onderstaand fragment verduidelijkt wat van een instantie van seksuele aandacht op straat een fijne interactie maakte:

P: En allez, daar was dan een man die zei: ‘excuseer, ik kwam gewoon voorbij en ik zag u zitten en ge ziet er zo goed uit. En ik vroeg me af of ge met mij iets wil gaan drinken.’ En ik zei van: ‘ah super fijn compliment, maar ik ben eigenlijk aan het wachten op mijn vriend.’ ‘Ah oké, toffe dag nog.’ En die was weg, en dat was gewoon een tof compliment. Het feit dat die dat (a) fijn benaderde en (b) als ik dan zei ‘nee’, dat die dat aanvaarde en doorliep. Dat maakte daarvan een positieve interactie.

Een andere participant beargumenteerde echter dat een opmerking als een compliment ervaren kan worden, ook als de opmerking minder gepast is. Het bepalende element van een compliment lijkt zich daarom vooral te situeren in de beleving van de ontvanger. De participant in kwestie verwoordde haar ervaring als volgt:

P: Ik voel me daar wel goed bij. Als in: mijn eigenwaarde gaat dan wel omhoog, omdat ik inderdaad denk dat ik er goed uitzie. En ja, ik zie dat dan meer als een compliment. Allez, of het nu al dan niet gepast is het compliment, blijft wel ergens... Ja, ik heb ook gewoon graag aandacht.

Verder kan een compliment volgens de participanten seksueel of niet-seksueel van aard zijn en afkomstig zijn van een bekende of van een onbekende persoon, al wordt het van een onbekende personen minder verwacht en als minder gepast gezien. Onderstaande interactie illustreert die opvatting:

P1: Maar van onbekenden hoeft voor mij niet.

P2: Ja dat hoeft niet, daar verwacht ge geen complimenten van. Daar verwacht ge niks van.

Die twee eigenschappen suggereren een belangrijke overlap met seksuele aandacht op straat. Het belangrijkste verschil tussen een compliment enerzijds en seksuele aandacht op straat anderzijds lijkt te bestaan uit de positieve ervaring die inherent is aan de term *compliment*. In

volgens citaat komt dat idee naar voren, met name door duidelijk te stellen dat negatieve vormen van seksuele aandacht niet als complimenterend worden gezien:

P: Maar ik vind, als we het in het negatieve trekken, dus niet gewoon seksuele aandacht maar echt die intimidatie – zo bijvoorbeeld dat ge achtervolgd wordt of iemand zit ongepast naar u te staren. Ja dat vind ik nu geen compliment.

Flirten

Ook het fenomeen flirten werd besproken in verband met seksuele aandacht op straat. Het onderscheid tussen flirten en complimenteren was niet altijd duidelijk. Net zoals een compliment, zou flirten immers niet of niet altijd seksueel van aard zijn. De volgende interactie illustreert die opvatting:

P2: Is flirten geen vorm van seksuele aandacht?

P1: Ja, ik weet het niet. In mijn hoofd was dat al explicieter.

P3: Ik kan wel perfect naar een man toegaan een croque monsieur op een flirterige manier bestellen.

(Gelach)

P3: Maar dat is dan niet seksueel.

Net zoals een compliment, wordt flirten ook positief beleefd. Het positieve element werd door een participant toegeschreven aan de eigen controle die het begrip *flirten* impliceert. De participant verwoordde dat als volgt:

P: Kunt ge dingen uitspelen, dan is dat flirten, dan is dat fijn. Vanaf het moment dat ge die controle verliest en dat iemand anders de macht over u neemt, die man dan laten we zeggen, vanaf dan wordt het heel vies.

Uiteindelijk leek flirten zich vooral te onderscheiden door een zekere wederkerigheid. Flirten vraagt om een andere persoon die aan het flirten deelneemt. Een participant verwoordde dat subtiel met het woordje “met”: “als ge dan op café aan’t flirten zijt met iemand.”

Seksuele aandacht binnen een relatie

Voorts werd seksuele aandacht op straat vergeleken met seksuele aandacht binnen een relatie, waarbij *relatie* impliceert dat beide partijen met elkaar bekend zijn. Onderstaande interactie geeft weer wat onder *seksuele aandacht binnen een relatie* begrepen kan worden:

P1: Bijvoorbeeld, ik zit in een relatie van ongeveer vier jaar, wij geven elkaar ook seksuele aandacht. Dat kan ook zijn, als mijn voeten moe zijn, dat die die masseert, da's ook seksuele aandacht.

(...)

P2: Of zo een compliment inderdaad. Dan kan ook van iemand anders zijn. Als iemand anders van onze vriendengroep, mag ook een jongen zijn, zegt: 'ah ge ziet er goed uit vandaag!'

Seksuele aandacht binnen een relatie kan dus verwijzen naar een compliment, zoals bovenstaand fragment aangeeft. Een belangrijk kenmerk van seksuele aandacht binnen een relatie is dat de intenties van de zender doorgaans duidelijk zijn. Die duidelijkheid maakt dat seksuele aandacht binnen een relatie sneller positief beleefd zal worden. Onderstaand fragment vormt het vervolg op bovenstaande interactie en geeft het duidelijkheids-argument weer:

P1: Ja dat heeft te maken met iemand die ge persoonlijk kent en vertrouwt en dat ge weet wat zijn intenties zijn. Ik denk dat onwetende van: 'wat wilt die mens eigenlijk van mij,' dat dat vooral het ook eng kan maken.

P1: Want als wij in onze vriendengroep afspreken en er heeft iemand een diepe décolleté aan en er word iets van gezegd van: 'amai, ferm.' Dat zou ik niet interpreteren als – allez, da's seksuele aandacht in principe, maar ik zou dat niet interpreteren als iets negatiefs. Eerder als een compliment.

De bekendheid van de zender en de vertrouwdheid met diens bedoelingen die daaruit volgt, vormen de grootste verschillen met seksuele aandacht op straat.

Stalken

Stalken is een ander fenomeen dat door de participanten werd aangehaald. Over stalking werd gesproken als een meer extreme vorm van seksuele aandacht op straat. Een participant benoemde dat als dusdanig: "ja, als iemand u volgt, ik vind dat altijd wel super creepy. En dan

ja heb ik ook al een paar stalkers gehad, dus da's dan de meer extreme versie van...." Verder werd op het fenomeen niet ingegaan.

Bodyshaming

Daarnaast kwam bodyshaming aan bod als een fenomeen verwant aan seksuele aandacht op straat. De participanten wisten niet goed in hoeverre bodyshaming als een vorm van seksuele aandacht op straat gezien kon worden. Een participant sprak die onzekerheid uit als volgt: "ik weet niet. Is dat seksuele aandacht? Het is meer bodyshaming. Ik weet niet of dat het onder deze noemer valt." Uiteindelijk waren de participanten van oordeel dat bodyshaming binnen het bereik van seksuele aandacht op straat valt. Uit de voorbeelden van bodyshaming bleek dat bodyshaming ook een seksuele sfeer kan aanroepen. Onderstaand fragment brengt een voorbeeld naar voren waarin gealludeerd werd op seks. Ook dat voorbeeld werd door de participanten als bodyshaming beschouwd:

P1: Ik was heel mager, dus ik kreeg regelmatig de opmerking van: 'ge zijt vel over been.' Of: 'uwe vriend, het zijn een paar knoken in bed.'

P2: Maar seg.

P1: Ja, dus dingen dat ik heb gehoord.

P3: Da's ook bodyshaming he!

Verder riepen voorbeelden van bodyshaming steeds verontwaardiging bij de participanten op. Ook die verontwaardiging kan in bovenstaand fragment teruggevonden worden, in de woorden "maar seg". In het licht van de besproken eigenschappen van bodyshaming, kan bodyshaming beschouwd worden als overlappend met de negatieve kant van seksuele aandacht op straat.

Seksueel roddelen

De term *seksueel roddelen* vervolgens werd door de participanten gebruikt voor roddelen dat seksueel getint is. Onderstaande interactie geeft weer wat de participanten met de term bedoelen:

P1: Ik en mijn vriend kunnen ook zo op een terraske gaan zitten, kijken wie er passeert: 'amai dat was precies wel een strak topke hé!' 'Ja dat vond ik ook ze!' Ook gezellig.

(Gelach)

P2: En hoe noemt gij dat dan?

P3: Dat doet geen kwaad. Want die persoon hoort dat niet.

P4: Roddelen.

P1: Maar inderdaad, als dat seksueel getint is, is dat seksueel roddelen.

Seksueel roddelen verwijst dus naar het becommentariëren van een derde persoon zonder dat die persoon dat hoort. Daarbij komt dat de aandacht zoals bij seksuele aandacht op straat wel als seksueel gezien kan worden, maar niet wordt uitgedrukt tegenover de persoon die het voorwerp van de aandacht vormt. Om die reden werd seksueel roddelen door de participanten niet als negatief gezien.

Seksuele aandacht uitgedrukt naar een derde persoon

Het laatste fenomeen dat de participanten bespraken en dat verwant is met seksuele aandacht op straat, kan onvolledig gecapteerd worden in de omschrijving *seksuele aandacht uitgedrukt naar een derde persoon*. Die omschrijving is niet helemaal volledig. Specifiek aan deze vorm van seksuele aandacht is immers dat de aandacht uitgedrukt wordt naar een derde persoon en in het bijzijn van de persoon die het voorwerp van de seksuele aandacht vormt. Die omschrijving is echter wat lang om als een begrip te hanteren. Twee participanten hadden een voorbeeld dat onder deze noemer valt. In onderstaand fragment komen beide voorbeelden naar voren. Beide voorbeelden situeren zich bovendien in Tunesië:

P1: Nee! Die gingen zelfs naar mijn vriend en die wilden mij verkopen voor kamelen.

(Gelach) (...)

P2: Ik ben ook op reis geweest naar Tunesië met mijn vriend. Ik werd nu niet verkocht voor kamelen, maar het was wel echt dat ze naar mijn vriend gingen en waren van: 'amai uw vriendin, dat is een knappe. Gij hebt echt geluk.' Echt zo.

3.4.2 Seksuele aandacht op straat

Aan de hand van bovenbeschreven voorbeelden en fenomenen kwam binnen en over de interviews een definitie van seksuele aandacht op straat tot stand. Die definitie leek zich vooral te concentreren rond de aard van de aandacht.

Seksueel

Om te beginnen werd de aard van seksuele aandacht op straat benoemd als “seksualiserend” en “objectiverend”. Een participant zei daarover het volgende: “als ik het zou moeten beschrijven, zou ik zeggen dat ze u bekijken als een seksobject en niet als een mens.” Het seksualiserende of objectiverende karakter van seksuele aandacht op straat komt echter vooral tot stand in de ervaring van de ontvanger. De definitie van het fenomeen kan dus niet om een zekere subjectiviteit heen. Een participant drukte die subjectiviteit als volgt uit:

P: In principe, als ge dat bekijkt zonder gevoelens erbij te denken, zijn dat gewoon twee mensen die passeren en die lang naar elkaar kijken. Voor de rest gebeurt er niks. Dus... als ge dat gevoel wegneemt, op zich is dat niet zo'n gekke situatie dan. Dus de seksuele, om dat dan intimidatie te noemen, gaat volgens mij vooral om het gevoel dat ge daar dan bij hebt.

Die subjectiviteit wil ook zeggen dat het niet altijd duidelijk is vanaf wanneer aandacht nu seksuele aandacht is. Die vraag heeft te maken met de onbekendheid van de zender en de implicatie dat de intenties van de zender onduidelijk zijn, terwijl de ervaring van de ontvanger niet altijd voldoende grond biedt om aandacht als *seksueel* te kwalificeren. Onderstaand fragment illustreert die onduidelijkheid:

P: Ik vind het ook voor mezelf soms heel dubbel om ervan uit te gaan dat als iemand me aanspreekt, dat het meteen seksuele aandacht is. Wanneer is het punt waarop ik zeg, of waarop ik de beslissing maak: 'dit is seksuele aandacht, nu moet ik aangeven dat ik een vriend heb?' Want soms is het niet duidelijk, zeker wanneer ge uitgaat: 'spreekt die persoon mij gewoon aan omdat die vriendschappelijk wil doen, leuk wil dansen samen... of heeft die interesse?'

Naast het seksualiserende en objectiverende effect op de ontvanger kan het seksuele karakter van seksuele aandacht op straat ook afgeleid worden uit de seksuele interesse waarvan de zender te kennen geeft. Het criterium van seksuele interesse kwam naar voren in de volgende definitie die een participant spontaan aan seksuele aandacht op straat gaf: “dat is alles wat gezegd en gedaan wordt waaruit blijkt dat ge seksuele interesse hebt voor een andere persoon.” Doorheen de interviews werd echter niet concreet duidelijk hoe de zender diens seksuele interesse juist kenbaar kan maken. Vaak werd er verwezen naar de vorm van de aandacht oftewel de actie die de zender ondernam. De volgende interactie vormt daar een voorbeeld van:

MOD: Het was wel duidelijk dat hij interesse had?

P1: Ja. Hij bleef zo volgen en mijn nummer vragen.

Eenzijdig en indringend

Voorts werd de aard van de aandacht als eenzijdig omschreven, gaande van de zender naar de ontvanger. Een participant verwoordde dat als zodanig: “zo eenzijdig, omdat het meestal van de ene persoon naar de andere persoon gaat.” Meer dan eenzijdig, werd de aard van de aandacht ook als indringend of binnendringend in de persoonlijke ruimte van de ontvanger omschreven. Een participant legde in één uitspraak zeer mooi een verband tussen de intimiteit die een blik in elkaars ogen veronderstelt en de intimiderende uitwerking dat zo’n blik vervolgens kan hebben: “da’s heel intimiderend he, in elkaars ogen kijken. Zelfs als ge een partner hebt, kan dat soms... Allez, dat kan heel intiem zijn he, zo naar elkaar kijken.” De intimiderende uitwerking van seksuele aandacht op straat kan dus rechtstreeks teruggekoppeld worden naar de intimiteit die dergelijke aandacht doorgaans veronderstelt. De woorden *intimiderend* en *intimiteit* lijken dus niet voor niets aan elkaar verwant.

Vermoedelijk omwille van het indringende karakter van seksuele aandacht op straat, leek het fenomeen ook ervaren te worden als iets wat een reactie bij de ontvanger tracht te ontlokken. Een participant beschreef die indruk als volgt: “Ik vind dat dat vaak zo’n beetje een machtsstrijd is, van: ‘ik kijk u aan en wat gaat ge doen? Gaat ge terugkijken, gaat ge weggijken, gaat ge iets zeggen?’ Het is zo uitdagend. ‘Hoe gaat ge hiermee omgaan?’”

Misplaatst

Verder werd seksuele aandacht op straat getypeerd aan de hand van de publieke ruimte waar het fenomeen plaatsneemt en aan de hand van de onbekendheid van de zender van de aandacht. De combinatie van beide elementen maakt dat de aandacht als misplaatst wordt gezien. Een participant verwoordde dat gevoel als volgt: “eigenlijk is dat altijd ongepast als dat iemand vreemd is die iets zegt over hoe dat ge erbij loopt.”

Voornamelijk negatief

De valentie van de aandacht ten slotte werd door de participanten als variabel gezien. Of de aandacht als positief dan wel negatief of iets tussenin wordt gezien, bleek afhankelijk van verschillende factoren. Vaak is het een combinatie van factoren gelinkt aan de zender, factoren gelinkt aan de ontvanger en factoren gelinkt aan de context. Een belangrijk element daarbij is de maatschappelijk geïnformeerde interpretatie van het gebeuren. Een participant drukte dat uit als volgt: “ik denk dat het ook niet zo heel algemeen aanvaard is om dat als een compliment te zien, om te zeggen van ‘ah merci.’”

Ondanks de variatie in valentie volgens verschillende mogelijke factoren, geven de participanten herhaaldelijk aan dat het negatieve gevoel overheerst op het positieve. Een participant stelde: “als gij mij zegt ‘seksuele aandacht op straat’, dan is inderdaad het grootste deel van de interacties waar ik aan denk negatief.” Een andere participant zei daarover: “dus in die zin kan er wel iets positiefs aan vasthangen, maar het ongemakkelijkheidsgevoel overheerst dan wel.” De impact en de factoren die de impact kunnen beïnvloeden, worden in de volgende onderdelen verder uitgelicht.

3.4.3 Terugkerend thema: een mannending

Een terugkerend thema doorheen de drie focusgroepen had betrekking op macht en gender. Aangezien het thema iets zegt over de aard van seksuele aandacht op straat, wordt het hier bij de definitie van het begrip besproken.

Meer dan eens werd de eenzijdige seksuele aandacht getypeerd als een uitdrukking van een machtsverschil. Een participant drukte dat als volgt uit: “is dat macht, op die moment, dat speelt? Ik denk dat eigenlijk wel. Dat is dikwijls een soort van machtsspel. Wie durft het langste in elkaars ogen te kijken?” Dat machtsverschil werd gemakkelijk gelinkt aan het verschil in geslacht en/of gender. Dat werd onder meer duidelijk in volgend fragment:

P1: Ik denk dat dat ergens ook gaat, hetgeen P2 zei, over een machtsverhouding: de een staat boven de ander, gevoelsmatig, en dat vaak mannen toch nog wel het gevoel hebben – ja boven de vrouw staan is wel overdreven, maar...

P2: Sterker staan of zo.

P1: Ja, dat die zich minder makkelijk onveilig voelen door de aanwezigheid van vrouwen, dan dat een vrouw zich onveilig voelt door de aanwezigheid van een man.

Seksuele aandacht op straat werd door één participant expliciet benoemd als “een mannending”, wat op bijval kon rekenen bij de andere participanten. Meerdere participanten verwoordden immers hoe vooral mannen de zenders van seksuele aandacht op straat zijn of toch van de intimiderende, confronterende variant daarvan. Vrouwen zijn volgens de participanten ook zenders van seksuele aandacht op straat, maar zouden dat doorgaans subtieler en/of respectvoller doen. Die bedenking werd onder andere naar voren geschoven in de volgende interactie:

P1: Want volgens mij zijn er ook veel mannen die ongewenste aandacht krijgen, ook van vrouwen. Maar dat dat gewoon minder duidelijk is, denk ik.

P2: Ik denk dat vrouwen ook minder intimiderend zijn, of willen zijn, dan mannen.

P3: Ja, veel respectvoller. Respectvoller in de benadering, maar ook – hoe moet ik het zeggen – het dan accepteren als er een ‘nee’ komt. Ik heb het gevoel dat er in verhouding net iets meer mannen zijn die een ‘nee’ zien als een uitdaging in plaats van als een ‘nee’.

Eén participant verduidelijkte daarbij dat de meeste jongens en mannen wel weten hoe seksuele aandacht op een gepaste manier over te brengen. De participant verwoordde het als volgt:

P1: Pas als ik echt het signaal terug krijg: ‘ik ben geïnteresseerd,’ dan ga ik misschien zo eens: ‘hahaha,’ zo kent ge het. En als die dat dan terug doet, dan kunt ge zo al wat... maar dan heb ik het gevoel dat dat dan meer afgestemd is. Allez, de meeste jongens doen dat ook afgestemd he.

In de context van het genderverschil spraken de participanten ook van de indruk dat klaarblijkelijk elke vrouw ervaring en ook last heeft of heeft ondervonden van seksuele aandacht op straat. Mannen daarentegen zouden volgens de participanten minder snel last van seksuele aandacht op straat ondervinden. De geslachtsdichotomie werd één keer doorprikt wanneer een participant sprak van haar neef die de transitie naar een vrouw maakt. Volgens de participant ervaart die persoon ook veel last van ongewenste aandacht: “ik heb een neef die transseksueel is en ik denk wel dat die veel moet verduren. Die wordt echt heel vaak lastig gevallen gewoon. Da’s eigenlijk echt erg.”

3.5 Impact

Seksuele aandacht op straat kan een grote verscheidenheid aan reacties bij de ontvanger teweeg brengen. Die reacties kunnen onderverdeeld worden in een evaluatieve of een reactieve component. De evaluatieve component verwijst naar de wijze waarop de ontvangende partij betekenis verleent aan de situatie. De reactieve component op zijn beurt verwijst naar de gevoelens en gedragingen die door seksuele aandacht op straat opgeroepen kunnen worden.

3.5.1 Reactieve component

Om te beginnen zullen de gevoelens en gedragingen die de participanten bespraken, uitgelicht worden. De verschillende gevoelens en gedragingen die ontvangers van seksuele aandacht op straat ervaren naar aanleiding van seksuele aandacht op straat kunnen onderscheiden worden op basis van hun tijdsverloop. De meeste gevoelens en gedragingen treden ter plekke op. Andere gevoelens en gedragingen komen pas later en kunnen kortdurend of langdurig van aard zijn. Weer andere gevoelens en gedragingen worden opgeroepen door een bepaalde trigger die de mogelijkheid van seksuele aandacht op straat suggereert. Die reacties kunnen gezien worden als langdurige reacties, maar ook als reacties die voorafgaan op een mogelijke instantie van seksuele aandacht op straat. Om die reden worden de gevoelens en gedragingen die de participanten rapporteerden, geressorteerd onder de categorieën *ter plekke*, *nadien* of *voordien*. Voor die drie types reacties zullen de gevoelsmatige en de gedragsmatige dimensies belicht worden.

Ter plekke

Op gevoelsmatig vlak bestrijken de reacties op het moment van de seksuele aandacht op straat een breed bereik. Sommige participanten vertelden over een ambigu gevoel, zoals onder andere bleek uit de volgende uitspraak: “ze vindt dat leuk, maar ze vindt dat ook lastig dat ze kijken. Bij haar is het meer duaal denk ik.” Afgezien van die ambiguïteit, kunnen de gevoelsmatige reacties grofweg opgedeeld worden in twee algemene categorieën: *ik voel me er goed bij* versus *ik voel me er niet goed bij*. De opdeling in die twee categorieën laat meteen toe na te gaan of en in hoeverre de positieve gevoelens opwegen tegen de negatieve gevoelens. De opdeling is gebaseerd op de manier waarop de participanten over het gevoel in een welbepaalde context spreken.

De gevoelens die gerapporteerd werden en die passen in de categorie *ik voel me er goed bij* waren de volgende: zelfzekerder, goed, geflatteerd en machtig. Het gevoel zich zelfzekerder te voelen na een instantie van seksuele aandacht op straat is het meest gerapporteerde van de positieve gevoelens. De participanten beschreven dat gevoel als een “ego-boost” of als een “confidence boost”: “het is een confidence boost als er iemand zoiets zegt of zo eens naar u kijkt, omdat: ge voelt u mooi, ge hebt zoiets van: ‘oké, ik ben er nog.’” Ook het meer algemene gevoel van zich goed te voelen na seksuele aandacht werd meermaals benoemd:

P: Ik kan dat nu ook wel hebben dat als ik op stap ga, en ik kleed mij op, en dat ge het gevoel hebt dat ge een ruimte binnenwandelt en ge ziet direct van: ‘oké, ik heb een entrance gemaakt.’ Daar kan ik wel, daar kan ik me wel goed door voelen.

Voorts was er ook sprake van een gevoel geflatteerd te zijn: “toen ik jonger was, was dat allemaal spannend. Ge kreeg voor de eerste keer aandacht van het andere geslacht, ge wist niet wat dat was. Ge voelde u geveleid, dat was iets leuks, dat was complimenterend.” Tot slot kwam ook een gevoel van macht aan bod: “dat ge u een stukje machtig kunt voelen, als ge door uw uiterlijk zo’n dingen kunt uitspelen.”

De gevoelens die gerapporteerd werden en die passen in de categorie *ik voel me er niet goed bij* waren de volgende: angstig, ongemakkelijk, onzeker, kwetsbaar of ingesloten, geïrriteerd of boos, geïntimideerd, onveilig of bedreigd, ondergeschikt en vies. Het vaakst werden gevoelens van angst gerapporteerd. Het gevoel van angst werd bijvoorbeeld verwoord in het volgende fragment:

P: Ik ben toen, ik was ook inderdaad naar een jeugdfuif geweest in het dorp, één dorp verder, en ik ben quasi heel dat stuk gevolgd op de fiets. Ik was op de fiets, en er waren twee jongens op een brommer die dan echt wel trager reden en die moesten eigenlijk in het... allez, ik begreep dat die naar het jeugdhuis gingen van de gemeente waar ik dan woonde, waar ik dan naartoe moest. En uiteindelijk is daar niks gebeurd. Maar ik ben bang geweest. Heel die rit.

De term *ongemakkelijk* werd ook vaak in de mond genomen om het gevoel te beschrijven dat seksuele aandacht op straat kan oproepen: “ik zou me wel ongemakkelijk erbij voelen. Niet bedreigd, maar ongemakkelijk.” Een andere participant schreef die ongemakkelijkheid specifiek toe aan het niet weten hoe te reageren: “Ik wist niet hoe ik moest reageren. Daar word ik zo ongemakkelijk van. Wat moet ik dan doen als ze zo fluiten? Of zo lachen? Ik weet nooit wat ik dan moet terugzeggen. Dat maakt het ongemakkelijk vind ik.” Verder werd een gevoel van onzekerheid meermaals benoemd. De volgende participant zette haar reële gevoel van onzekerheid af tegen het verwachte gevoel van een confidence boost: “ik had dan zo: ‘confidence boost?’ ‘sexy?’ geschreven. Want het ding is, ge zou misschien denken dat dat dat zou doen. Maar bij mij is dat niet. Bij mij is dat meer zo, dat maakt mij onzeker.”

Ook een gevoel van “kwetsbaarheid” of een gevoel zich “ingesloten” te voelen werd als zodanig benoemd. Verder was er ook sprake van een gevoel van irritatie of kwaadheid. De participant die de volgende uitspraak deed, ervoer de kwaadheid ook tijdens het interview zelf: “die blik dat daarbij komt. Echt zo, ja ik ben me dat terug aan het voorstellen. Ja, ik word daar echt direct kwaad van. Ik heb echt zoiets van: ‘fuck off.’” Een gevoel van intimidatie werd ook enkele keren benoemd. Een participant beschreef een gevoel van intimidatie dat rees uit de volgende situatie:

P: Want ik herinner me nu nog dat ik op de bus eens zat en dat ik oortjes in had – kent ge het? Dat doet ge in omdat ge wilt dat er niemand naast u komt zitten. En dan kwam er ook toevallig een man van allochtone afkomst naast me zitten en die begon ook tegen mij te babbelen. En ge zou ook kunnen zeggen van: ‘ah da’s niet zo erg.’ Maar toen voelde ik me wel geïntimideerd omdat die overal kon gaan zitten, maar die ging per se naast mij zitten.

Voorts rapporteerden de participanten zich onveilig of bedreigd te voelen in instanties van seksuele aandacht op straat. Ook een gevoel van ondergeschiktheid kwam een enkele keer aan bod, net zoals het gevoel zich vies te voelen: “En die zijn mij aan het bekijken. Ja. Zo dat typische zo ogen zo op en af zo. Dat. En dan voel ik me heel vies. Ik voel me daar heel vies door.”

Naast de gevoelens die geressorteed kunnen worden *onder ik voel me er goed bij of ik voel me er niet goed bij* en de gevoelens die als ambigu omschreven kunnen worden, kwamen enkele gevoelens aan bod die niet duidelijk als positief dan wel negatief of ambigu beschouwd werden. Die gevoelens werden gewoon als zodanig benoemd. Het gaat om de volgende gevoelens: “verbouwereerd”, “geobjectiveerd” en “opgeschrikt”. Over het gevoel verbouwereerd te zijn, weidde een participant nog verder uit: “zo verbouwereerd. Zo van: ‘wat bezielt u? Wat wil je bereiken?’ Onbegrip gewoon.”

Tot slot werden er soms gevoelens benoemd die uitdrukkelijk niet ervaren werden. Daarmee wilden de participanten duidelijk maken dat ze bepaalde gevoelens in een bepaalde situatie juist niet ervoeren, in tegenstelling tot andere situaties of tot andere participanten. Zo werd er gesproken van een gevoel niet geïrriteerd te zijn, niet bedreigd te zijn en niet bang te zijn. Ook werd het meer algemene woord *comfortabel* gebruikt om aan te geven dat de participant geen negatieve gevoelens ervoer bij het specifieke voorval: “ik voelde me de hele tijd comfortabel. Dat was gewoon in de dag en dat was dan een blanke, en daar dacht ik dan nikske van.” Die gevoelens werden gecodeerd onder de categorie *onverschillig*, aangezien de participanten een bepaald effect niet gewaar werden.

Op gedragsmatig vlak bestond een populaire reactie uit “negeren en doorlopen”, oftewel laten uitschijnen dat de ontvanger zich niets van de situatie aantrekt. De participanten gaven aan “snel weg te lopen” of de zender van de seksuele aandacht op straat te “negeren, omdat ge denkt van: ‘dat escaleert toch.’” Ongeveer even vaak gaven de participanten aan de zender op diens gedrag aan te spreken. Over een voorval waarbij een participant gefilmd werd op de trein, zei de participant in kwestie: “ik heb hem dan uiteindelijk wel aangesproken van: ‘stop met mij te filmen, hou hier nu mee op.’” Een andere participant vertelde over haar reactie op

een ongewenste aanraking: “als er iemand zo aan mijn gat komt en ik wil dat niet, dan zeg ik daar iets van. Of ik geef u een klets, of, allez, ik reageer daar wel op.” Weer een andere participant deelde haar standaard reactie op een instantie van seksuele aandacht op straat: “gewoon zeggen van: ‘ho stop, wat is er aan de hand?’”

Het vaakst zeiden de participanten echter kort te reageren door terug te kijken, te lachen, de zender te bedanken, te knikken en dergelijke andere. De participanten gaven aan met zo'n korte reactie de seksuele aandacht af te willen kaatsen. Een participant sprak in dat verband van “afblokken”: “ja, dan lacht ge zo wat. Meestal lach ik dan terug, om dat af te blokken.” Een andere participant gaf aan met zo'n korte reactie te willen tonen dat ze niet op de aandacht wil ingaan: “ik zou ook effe gewoon lachen zo. Zo van een knikje van: ‘oké, ik heb het gehoord, maar ik ga er niet te veel op ingaan.’” Eén participant gaf aan kort te reageren omwille van de ervaren ongemakkelijkheid: “ge weet dan niet hoe ge moet reageren. Zo van: ‘ahh’. Ja, ik klap dan dicht.” Een andere participant gaf ook aan in een dergelijke reactie haar ongemakkelijkheid te willen communiceren: “dan gaat ge zo awkward van: ‘haha, hihi’. (...) Wanneer dat ik het dan zo ongemakkelijk begin te vinden, dan ga ik nog steeds lachen, maar ik probeer dan in mijn lach zo te tonen van: ‘ik ben wat ongemakkelijk.’” Een laatste participant gaf aan door kort te reageren de macht te willen terugnemen:

P: Als iemand een seksueel getinte opmerking maakt en ik zou daar echt niks van zeggen, dan geef ik zo precies zijn gelijk of toestemming voor wat die doet. Terwijl dat, als ge daar kort op reageert... ik weet niet, hebt ge zo zelf terug een beetje touwtjes in handen. Of laten zien van: ‘ik heb u gehoord, maar het doet me niks.’

Enkele keren zeiden de participanten veiligheidsgedrag op het moment van seksuele aandacht op straat te stellen. Dat gaat bijvoorbeeld over opzoeken van gezelschap, over op slot doen van de auto of over voorbijwandelen aan de eigen voordeur. Het meeste veiligheidsgedrag bleek echter niet op het moment van seksuele aandacht gesteld te worden, maar wel vooraf – dat wil zeggen: in situaties waarin de participanten seksuele aandacht op straat verwachten. Daar wordt later verder op ingegaan.

Nadien

De reacties die na een instantie van seksuele aandacht op straat kunnen optreden, kunnen opgedeeld worden in kortdurende en langdurige reacties. De kortdurende reacties die besproken werden, zijn vrij gering in aantal. Op gedragsmatig niveau werd slechts één gedragsvorm besproken, met name een klacht indienen. Op gevoelsmatig niveau werden twee uiteenlopende gevoelens besproken. Enerzijds spraken enkele participanten van een goed

gevoel dat mee naar huis genomen kan worden: “ge krijgt dan zo een compliment of iemand vraagt mij dan mee uit. Dan moet ik zeggen, als ik dan zo thuiskom bij mijn vriend, ben ik extra zo... confident.” Anderzijds sprak een participant ook van het gevoel “zich bespeeld of dom” te voelen.

De langdurige reacties die besproken werden, zijn talrijker. Op gedragsmatig niveau spraken de participanten van de volgende gedragingen: (seksueel) contact afhouden en vermijden van risicovolle en opzoeken van veilige plekken. Verschillende participanten zeiden contact, specifiek seksueel contact, af te houden in de hoop ongewenste seksuele aandacht te voorkomen. In onderstaand fragment vertelt een participant over de manier waarop haar negatieve verwachtingen zorgden voor een uitstel van haar seksualiteitsbeleving:

P: Vooral in mijn middelbare schoolleeftijd had ik een heel negatief beeld van mannen. Gewoon ook meegekregen van thuis uit en door dan wat ervaringen enzo dat ik heb meegemaakt, waardoor dat ik eigenlijk heel onzeker was naar mannen toe en dus ik ben dat uit de weg gegaan enzo, waardoor ik eigenlijk heel lang heb gewacht met seksualiteit.

Daarnaast gaven verschillende participanten aan bepaalde plaatsen te vermijden en andere, veilige, plaatsen op te zoeken:

P: Ik ben daar oprecht een tijdje van weggebleven tussen mijn veertien à zeventien. Omdat ik wist dat ik daar ging aangesproken worden door een groep jongeren. En zo als een object ging bekeken worden. En ik vond dat echt niet fijn. En daarom ben ik echt die wijk beginnen te ontlopen.

Op gevoelsmatig niveau spraken de participanten van de volgende gevoelens: zich afhankelijk van externe beoordeling voelen en zich seksueel geremd of onzeker voelen. Zeker het gevoel van seksuele remming of onzekerheid kwam meerdere keren aan bod. In onderstaand fragment wordt dat gevoel benoemd als een rem op zich aantrekkelijk voelen, een rem op seksueel initiatief, een rem op zich seksueel laten meeslepen en een rem op seksueel genot:

P1: Ik denk sowieso als ge een aantal keer een negatieve ervaring hebt gehad, minstens ongewenste, intimiderende, negatieve seksuele aandacht op straat, dat ge minder gemakkelijk uzelf – hoe moet ik het zeggen... Bijvoorbeeld ook, ge gaat erover nadenken: ga ik deze meer sexy outfit aandoen, omdat ge dan denkt: ‘ik wil niet zo’n dingen uitlokken.’ Dat zal altijd zo’n afweging zijn. Of in’t algemeen gaat ge u, ik denk, ja zo toch... voor mij is dat zo toch soms een barrière om u, ja, aantrekkelijk te voelen.

Of die energie vrij te laten. Omdat ge schrik hebt dat ge daarmee de verkeerde mensen gaat aantrekken.

(...)

P1: Allez, omdat ik dan gewoon in verschillende contexten al, ook op straat, mensen die dan u aanspreken of u proberen aan te raken en gewoon echt niet van een 'nee' willen weten. Dat heeft zeker bij mij wel een invloed gehad. Als ik dan iemand zeker de eerste keer of de eerste keren mee naar huis nam, om dan zo, ja, hoe ver gaat ge. Omdat ge dan eigenlijk zoveel ervaring op straat hebt gehad met mensen die geen 'nee' willen horen. Dat ge dan schrik hebt om verder te gaan. Omdat ge dan schrik hebt van, ge bent kwetsbaar. En als ge dan 'nee' zegt op iets, dat die dan niet gaan luisteren. En die schrik remt seksueel enorm af.

(...)

P2: Ja ik heb dat ook wel zeker, zo die remming, dat ik zeker geen fout signaal ga geven. Of allez, zo eerder op uw hoede zijn. Ja. Gewoon altijd de controle in eigen handen houden. Moeilijk u laten meeslepen, denk ik.

P3: Maar dat maakt dan, die eerste keren, dat ge dat minder, ja, volledig van de seks kunt genieten.

Een andere participant uit een andere focusgroep vertelde van een vergelijkbaar gevoel: "dat heeft als gevolg gehad dat ik dus, oké, vijf jaar mij niet meer vertoond heb ik bikini, maar ook dat ik tussen de lakens met mijn partners altijd heel onzeker was." Tot slot spraken participanten ook van het gevoel afhankelijk te zijn van externe beoordeling: "op dagen dat ik er minder goed uitzie of dat ik niet wordt aangesproken, is dat zo van: 'oei, oké, zie ik er niet goed uit?' En ja, dat heb ik eigenlijk ook opgeschreven. Ik heb opgeschreven: afhankelijk."

Naast de opdeling in kortdurende en langdurige reacties, werd soms ook uitdrukkelijk de afwezigheid van een laat optredend of blijvend gevolg benoemd. Uit onderstaand fragment blijkt hoe enkele negatieve gevolgen die andere participanten bespraken, niet herkend werden door de participant in kwestie:

P: Penetratie, dat was inderdaad toen ik achttien was. Maar ja die negatieve aandacht dat ik op straat heb gehad, heeft er niet toe geleid dat ik die stap niet wilde zetten, of mij daar ongemakkelijk bij ging voelen. Nee, dat kan ik niet zeggen.

Voordien

Zoals werd vermeld, kunnen sommige langdurige reacties neerslag vinden in anticipatorische reacties. Op gedragsmatig niveau bespraken de participanten de volgende voorafgaande gedragingen: veiligheidsmaatregelen treffen, vrouwelijke kenmerken verbergen en zich defensief opstellen. Wat betreft de veiligheidsmaatregelen, werden verschillende maatregelen besproken: gsm bewust gereed houden; iemand verwittigen op voorhand en eens veilig thuis; sleutels als aanvalswapen in de hand houden en gezelschap meebrengen. In onderstaand fragment komen verschillende veiligheidstechnieken aan bod:

P1: Ja ik ben ook niet zo gauw bang denk ik. Bijvoorbeeld als ik na de volleybal naar huis kom, ik vind dat nu niet zo erg. Maar ik denk daar wel bewust over na: 'oké ik zorg dat mijn gsm in mijn jaszak zit dat ik die rap kan pakken.'

P2: Ja, zoiets wel.

P1: Of als ge inderdaad 's avonds ergens anders bent, maar dat ge dan terug thuis zijt, en ge stuurt dan naar iemand anders als ge thuis bent. Allez ge hebt dat dan zo afgesproken van: 'ik stuur wel als ik thuis ben.'

P3: Dat ze weten dat ge veilig thuis bent.

P4: Dat deed ik ook vaak ja. Of zo mijn sleutel in mijn hand vasthouden dacht ik, dat ge zo kunt aanvallen met die sleutel. Ik hield die dan met het fietsen tussen mijn hand.

Verschillende participanten spraken ook van het voorzien van gezelschap: "ja, dan moest ge wel zien dat ge met uw vriendin samen wegging en samen naar huis kon fietsen, dat ge toch al met twee waart in plaats van alleen." Naast dergelijke concrete veiligheidstechnieken, vertelde een participant haar vrouwelijke kenmerken te verbergen in de hoop voor een jongen of man te passeren en/of om ongewenste seksuele aandacht te voorkomen:

P: Als ik uitga in Leuven en naar huis moet fietsen, da's een kwartiertje fietsen of zo. Ik neem altijd een muts mee of een dikke jas, waardoor ik me bewust of onbewust kleed als een jongen. Wanneer ik op de fiets zit. En ik merk dat ook bij mezelf. Ik steek mijn haar in mijn muts, kapke op. Zodat mijn vrouwelijke vormen niet getoond worden, of het niet meteen duidelijk is dat ik een vrouw ben.

Tot slot spraken verschillende participanten van een erg defensieve houding, waarmee ze hoopten ongewenste seksuele aandacht af te kaatsen. Een participant verwoorde dat duidelijk als volgt:

P: Ik denk ook wel dat ik me al op voorhand heel defensief kan opstellen of zo. Dat ik al op voorhand zoiets heb van: 'ik kleed me wel op, ik doe niet liever.' Ik maak me mooi op. Maar dan ga ik wel direct ergens binnen met een heel defensieve houding. Want voilà ik heb hier al die moeite en tijd ingestoken. O wee als ge durft op mij af te stappen.

Ook een andere participant uit een andere focusgroep sprak van een gelijkaardige houding:

P: Als een jongen bij het uitgaan tegen mij kwam praten, was dat meteen zo van: 'oh die wil gewoon seks van mij.' En dat was meteen: muur. Weg. Zo. Omdat ik gewoon, ja, da's wat ik daarjuist zo wat... gewoon om dat te voorkomen, dat, maakte ik gewoon al meteen dat daar gewoon niet eens een kans toe was.

Een andere participant beschreef het nog op een andere manier:

P: Die cultuur is zo anders, dat ik ook soms ben van: 'iemand spreekt me aan in het Engels, heeft een andere huidskleur, het gaat weer heel direct overkomen.' Dus ik heb al direct een idee in mijn hoofd van: 'oké het gaat zo zijn. Bescherm u een beetje.'

Op gevoelsmatig niveau spraken de participanten van een gevoel van anticipatorische stress:

P: We hebben allemaal die ervaringen gehad, ik ook, en specifiek die negatieve ervaringen hebben inderdaad impact op hoe je je voelt in de publieke ruimte en hoe je je gaat gedragen. En ik voel bij mezelf ook, als ik 's nachts me nog ergens begeef op de fiets en als ik jongens passeer, dat er dan soms echt een... dat ik dan al een stressreactie voel in mijn lichaam. Omdat ik anticipeer op wat eventueel zou kunnen gebeuren.

3.5.2 Evaluatieve component

Sommige evaluaties die in de focusgroepen naar voren kwamen, namen de vorm aan van enkele algemeen geldende principes. Andere evaluaties die in de focusgroepen naar voren kwamen, hadden dan weer specifiek betrekking op de zender en diens motivatie, op het gedrag, op de situatie of op zichzelf als ontvanger.

Evaluaties over de zender en diens motivatie

De evaluatie met betrekking tot de zender en diens motivatie die het vaakst uit de interviews naar voren kwam, is het idee dat de zender van seksuele aandacht op straat macht wil uitoefenen op de ontvanger van die aandacht: “ja want dat aankijken, ik vind dat dat vaak zo’n beetje een machtsstrijd is van: ‘ik kijk u aan en wat ga je doen?’” Op de tweede plaats staat het idee dat de zender de ontvanger beschouwt als een object, met name als een seksobject. Eén participant verwoordde die overtuiging duidelijk in de volgende woorden: “dat ze u bekijken als een seksobject en niet als een mens.” Een andere participant beschreef hoe ze elke toenadering van een jongen vroeger interpreteerde alsof die seks van haar zou willen: “vroeger, als een jongen bij het uitgaan tegen mij kwam praten, was dat meteen zo van: ‘oh die wil gewoon seks van mij.’” Die evaluatie is verwant aan een andere evaluatie, namelijk het idee dat de zender de ontvanger knap vindt. Naar aanleiding van een concreet voorbeeld riep een participant bijvoorbeeld uit: “oeh, die vindt mij knap!”

Een andere evaluatie die aan bod kwam, stelt dat de zender iets van de ontvanger wil, wat dat ook moge zijn: “als een jongen maar gewoon naar mij toe kwam en vriendelijk deed, had ik meteen zoiets van: ‘die wil iets van mij.’” Een andere participant omschreef een vergelijkbare indruk aan de hand van het beeld van zenders als “hunters, jagers, predators,” waarop de participanten zich vervolgens luidop afvroegen wat het dan is waar zenders van seksuele aandacht op uit zijn. Voorts wordt gesproken van het idee dat de zender opportunistisch is, à la “wie niet waagt, niet wint” zoals een participant het formuleerde. Ook werd het idee geopperd dat zenders van seksuele aandacht misschien een gebrek aan empathie of aan een gevoel voor sociale afstemming hebben: “sommige jongens zullen die knop niet hebben van die empathie.” Een andere participant vertelde van een man uit Pakistan die haar benaderde in een bos en van wie ze later leerde dat hij het erg moeilijk vond om seksuele contacten te zoeken. Enkele keren werd de inschatting benoemd dat de zender niets kwaad kan bedoelen: “die wisten echt niet wat die aan het doen waren.” Enkele keren werd ook de inschatting benoemd dat de zender alleen maar slechte intenties kan hebben: “zo iemand die u ’s nachts, terwijl dat ge alleen bent, aanspreekt. Dan weet ge gewoon van: ‘gij kunt alleen maar slechte intenties hebben.’”

Evaluaties over de zender en diens motivatie kunnen erg verschillen van persoon tot persoon. Dat gegeven werd mooi geïllustreerd door onderstaande interactie, waarin eenzelfde gedrag, namelijk een babbel, anders geïnterpreteerd wordt door verschillende mensen: zowel door verschillende mensen uit de anekdote als door de participanten in de focusgroep.

P1: Ja. Zo, den tijd dat ik naar Compostella stapte, had ik eigenlijk ook iets voor. Dus wij waren toen met een groep van zeventien vrouwen. En ge loopt niet altijd honderd

procent samen – soms loopt ge wat uit elkaar. En er was ook een man op dat pad en die zocht wat aandacht. Ja. Ge zijt dan aan het stappen, dan hebt ge ook tijd. En die kwam zo, jua, ik gaf die zo wat aandacht. En die kwam zo een stukje samen wandelen. En toen kwamen wij aan een dorpje en daar kon ge iets drinken en die zei: ‘oh wilt gij iets van mij drinken?’ En ik nam dat aan.

P2: Ja, uw instelling bepaalt hoe ge daarmee omgaat he.

P1: Ja, ik nam dat allemaal aan. Ik dacht toen wel zo op een keer... ik zei: ‘weet ge wat, ik ben daar bij die vrouwen. Wij gaan daar bij die vrouwen zitten.’ En ja, voilà, dat gebeurde dan. En dan stapten wij verder en dan zeiden die ander vrouwen tegen mij: ‘zeg, wat wilt die van u?’

P3: Uw frank was nog niet gegaan.

P1: ‘He, die wilt precies wel iets van u hé!’

P3: Uw frank viel niet.

P4: Nee...

P1: Wat frank moet er vallen?

P3: Bij mij zou die al lang gerinkeld hebben ze.

P2: Ja, het kan ook goed zijn dat die gewoon een babbel wil.

Evaluaties over het gedrag

Het gedrag, met name de manier waarop het gedrag overkwam op de ontvanger, was het onderwerp waarvoor het tweede vaakst evaluaties werden gecodeerd. Het gedrag werd grofweg in vier categorieën onderverdeeld: onschuldig, ongepast, bedreigend en complimenterend. De term *onschuldig* werd het minst vaak aan het gedrag gekoppeld. Vaak kon een gedrag enkel als onschuldig omschreven worden als de ontvanger een vrij goed idee had van de intenties van de zender: “die mens is gewoon zo. Dus maakt niet uit. Dus voor mij is dat onschuldig dan, want die bedoelt daar niks kwaad mee.” De termen *ongepast*, *bedreigend* en *complimenterend* werden zo’n drie keer meer gebruikt om het specifieke gedrag te beschrijven.

Evaluaties over zichzelf als ontvanger

De evaluaties die over zichzelf als ontvanger werden gevormd, waren erg uiteenlopend. De vaakst verwoorde evaluatie stelt: “ik zie er goed uit” of “ik mag er nog zijn”. Een participant verwoorde dat als volgt: “dan krijgt ge zo bevestiging van: ‘ah zo slecht is het toch ook nog niet vandaag met mij.’” Een andere participant formuleerde een gelijkaardig idee: “langs de andere kant denk ik dan ook wel: ‘ik zal er wel goed uitzien dan, want dat gaan ze niet doen bij iemand dat er niet uitziet.’” Weer een andere participant sprak van een “confidence boost”: “het is een confidence boost als er iemand zoiets zegt of zo eens naar u kijkt, omdat: ge voelt u mooi, ge hebt zoiets van: ‘oké, ik ben er nog.’” Opvallend genoeg werd *er goed uitzien* meer dan eens gelijk gesteld aan *er zijn* of *er mogen zijn*. Een ander idee over zichzelf als ontvanger van seksuele aandacht stelt dat “ik mezelf moet beschermen”: “dus ik heb al direct een idee in mijn hoofd van: ‘oké, het gaat zo zijn. Bescherm u een beetje.’” Daarna volgt het idee dat ik een slachtoffer ben, het idee dat ik toegankelijk ben en tot slot het idee dat ik overdrijf: “ben ik aan’t overdrijven hier?”

Evaluaties over de situatie

Coderingen van evaluaties over de situatie ten slotte waren het minst in aantal maar zijn daarom niet onbelangrijk. De met stip meest uitgesproken evaluatie over de situatie stelt dat de situatie onbegrijpelijk is: “leg mij eens uit wat er aan het gebeuren is, want hier heb ik geen vat op.” Deze evaluatie resoneert met de eerder vermelde bevinding dat een ontvanger van seksuele aandacht op straat vooral moeite lijkt te hebben met de onzekerheid over de intenties van de dader. Daarna volgen drie andere evaluaties, met name dat de situatie “grappig” of “lachwekkend” is; dat de situatie een “machtsspel” is en dat de situatie “onrechtvaardig” is.

Algemene evaluaties

Doorheen de interviews rezen verschillende algemene evaluaties die leken te fungeren als algemene principes aan de welke de concrete ervaringen van seksuele aandacht op straat afgetoetst konden worden. Aangezien die algemene evaluaties als een abstracte toetssteen door de participanten beschreven werden en aangezien die evaluaties een afgeleide vormen van bevindingen die elders in deze masterproef gerapporteerd worden, zullen die evaluaties hier wel benoemd, maar niet verder toegelicht worden.

Drie principes werden het vaakst en even vaak gecodeerd. Het gaat om de volgende drie principes: “als je als vrouw blote huid laat zien, kan je een reactie verwachten,” “zenders van seksuele aandacht op straat zijn niet geïnteresseerd in u, die willen zich gewoon machtig voelen” en “zenders op hun gedrag aanspreken is tonen dat je je niet gewonnen geeft.” Die drie meest populaire principes worden gevolgd door het volgende idee: “consent is sexy –

sociale afstemming ook.” Nadien volgt het idee dat “je als slachtoffer niet verantwoordelijk bent, als dader wel.” Vervolgens delen weer drie principes een gedeelde vierde plaats. Het gaat om de volgende ideeën: “de interpretatie is bepalend”, “vrouwen staan vandaag sterker in hun schoenen” en “onbekenden moeten me met rust laten.”

Op de vijfde plaats in de ranking van de algemene principes, staan de volgende twee ideeën: “aandacht is aandacht en kan je ook positief bekijken” en “op de politie kan je niet rekenen.” Vervolgens volgen vier principes, namelijk: “ik wil kunnen aandoen wat ik wil zonder lastig gevallen te worden,” “meisjes en vrouwen zijn kwetsbaarder dan jongens en mannen,” “bystanders komen niet gemakkelijk tussen” en “als je als vrouw je grenzen aangeeft, ben je te serieus of zelfs hysterisch.” Nadien volgt het idee dat “onbekend onbemind maakt”. Daarna delen twee ideeën de achtste plaats, met name: “ik wil me op straat kunnen begeven zonder lastig gevallen te worden” en “samen sta je sterker.” Als laatste volgen de twee ideeën dat “seksuele aandacht op straat meestal negatief is” en dat “seksuele aandacht op straat onrechtvaardig is.”

3.6 Modererende factoren

De modererende factoren beschrijven de factoren die de sterkte en de richting van de ervaring van seksuele aandacht op straat beïnvloeden. Die factoren kunnen eigen zijn aan de context waarin de seksuele aandacht op straat zich afspeelt, kunnen eigen zijn aan één van beide partijen (zender of ontvanger) of kunnen eigen zijn aan de interactie tussen beide partijen. Het is niet altijd eenvoudig om de grens tussen die types factoren af te bakenen. Desondanks kan het maken van het onderscheid wel verantwoord worden in het belang van een beter begrip van het fenomeen. Om te beginnen zullen de modererende factoren gelinkt aan de context besproken worden. Daarna zullen de modererende factoren gelinkt aan de interactie tussen beide partijen en vervolgens de factoren gelinkt aan één van beide partijen besproken worden.

3.6.1 Contextfactoren

De modererende factoren gelinkt aan de context kunnen op hun beurt opgedeeld worden in factoren gelinkt aan de onmiddellijke fysieke omgeving enerzijds en factoren gelinkt aan de bredere, maatschappelijke context anderzijds.

Onmiddellijke omgeving

De factoren gelinkt aan de onmiddellijke omgeving die de participanten benoemden, zijn de volgende: aanwezigheid van anderen, licht, communicatiemiddelen en uitweg. De belangrijkste factor die in dit verband genoemd werd, betreft de aanwezigheid van anderen. De aanwezigheid van anderen kan zowel verwijzen naar de aanwezigheid van gezelschap voor de ontvanger als naar de aanwezigheid van onbekende anderen. Beide vormen kunnen de ontvanger van seksuele aandacht veiliger doen voelen. Een participant beschreef de aanwezigheid van gezelschap als een "back-up": "dan zou ik denken: 'ah, dat maakt me niet zo veel uit wat die zegt, want ik heb toch mijn back-up he, iemand die erbij zit.'" Een andere participant verwees specifiek naar de sociale controle die de aanwezigheid van meerdere anderen met zich meebrengt. Opvallend genoeg werd op basis van het idee van sociale controle zowel een grotere veiligheid in een dorpsomgeving als een grotere veiligheid in een stadsomgeving beargumenteerd. Een participant stelde dat er meer sociale controle is in een dorp: "er was meer sociale controle, in een dorp." Een andere participant verwees dan weer naar een drukke winkelstraat om een "oké" gevoel te gronden: "als dat in een drukke winkelstraat is, zou ik denken: 'oké.'" Hoewel de aanwezigheid van anderen een gevoel van veiligheid met zich meebrengt, blijft dat gevoel in zekere mate onzeker. Verschillende participanten spraken immers van het bystander-effect, waarbij bystanders of getuigen nalaten in te grijpen in een hachelijke situatie. Een participant beschreef de volgende situatie:

P: Ineens op een gegeven moment had ik door van: 'die is mij aan het filmen.' En dat was in een drukke trein, in een drukke coupé, alles zat vol. (...) Ge zag zo heel den trein, die coupé, iedereen deed zo ongemakkelijk. Niemand sprong zo echt voor mij in de bres. En dat vind ik dan heel creepy.

Anderzijds konden sommige participanten ook begrip opbrengen voor het bystander-effect, afhankelijk van de ernst van de situatie. Een participant beschreef dat begrip als volgt:

P: Wat als bystander, dus als getuige van ongewenste seksuele aandacht? Als vrouw, ook. Want, ik weet niet of dat ge het letterlijk benoemd hebt, maar ik kan me voorstellen dat ge als vrouw dan, als ge zoiets ziet, toch ook bang zijt van: 'moet ik tussenkomen? Maar als ik tussenkom, wat gaat er dan ook met mij gebeuren?'

Desondanks spraken verschillende participanten van de ervaring en/of de overtuiging zelf wel in te grijpen als getuige van ongewenste seksuele aandacht op straat. Naar aanleiding van een beschrijving van seksuele aandacht gaande van oudere mannen naar jongere meisjes, riep een participant uit: "dan zeg ik iets ze! Als ik dat zie gebeuren, dan zeg ik iets."

Een andere factor gelinkt aan de onmiddellijke omgeving verwijst naar het aanwezige licht. Wanneer de participanten over de invloed van licht spraken, ging dat in de eerste plaats over daglicht. Een participant beschreef een negatieve ervaring 's nachts: "zo iemand die u 's nachts, terwijl dat ge alleen bent, aanspreekt. Dan weet ge gewoon van: 'gij kunt alleen maar slechte intenties hebben.'" Een andere participant besprak een neutrale ervaring overdag: "ik voelde me de hele tijd comfortabel. Dat was gewoon in de dag en dat was dan een blanke, en daar dacht ik dan nikske van." Een derde factor gelinkt aan de onmiddellijke omgeving verwijst naar aanwezige communicatiemiddelen. Concreet werd daarmee vooral gedoeld op een gsm waarmee anderen bereikt zouden kunnen worden. In die zin is de factor *communicatiemiddelen* een soort digitaal verlengstuk van de factor *aanwezigheid van anderen*. Een participant benoemde dat verband ook als zodanig:

P: Ik denk dat het gewoon het gevoel is van nimmer alleen te zijn en ergens hulp te hebben, dat ge sterker staat of zo. En inderdaad, als ge bij iemand achter het huis rijdt, dan denken ze eerder dat ge thuis zijt en dan stopt het al, of er zijn mensen dat ge kunt aanspreken waardoor ge ook als groepje sterker staat. En dat gevoel hebt ge met een gsm ook wel, van ik kan iemand contacteren.

Een laatste factor die door één participant werd aangehaald, betreft de mogelijkheid van een uitweg. De participant beschreef hoe het gebrek aan een uitweg bijdroeg aan het intimiderend karakter van de situatie: "misschien was dat weer geïntimideerd omdat ik ook niet weg kon. Ik kon niet weg van die bus."

Maatschappelijke context

De factoren gelinkt aan de maatschappelijke context die de richting en sterkte van de ervaring van seksuele aandacht op straat kunnen beïnvloeden hebben betrekking op: problematisering en sensibilisering, socialisatie en genderrollen, hulpverlening en victim blaming. *Problematisering en sensibilisering* van seksuele aandacht op straat verwijzen naar de toegenomen aandacht voor het fenomeen. Die toegenomen aandacht komt met het idee dat het fenomeen niet aanvaardbaar is en dat er iets aan gedaan moet worden. Een participant verwoordde het als volgt: "er wordt nu over gepraat, dat is nu een topic." Een andere uitspraak geeft nog duidelijker weer dat het fenomeen als onaanvaardbaar gezien wordt: "ik denk dat het ook niet zo heel algemeen aanvaard is om dat als een compliment te zien, om te zeggen van 'ah merci.'" Problematisering en sensibilisering kunnen plaatsvinden in interpersoonlijk contact. Een participant vertelde hoe haar vriendin wees op de blikken van voorbijgaande mannen: "dat was mij nog nooit opgevallen, totdat een vriendin van mij zei van: 'zie, die man heeft liggen kijken naar onze borsten.'" Ook een andere participant sprak van een veranderde

blik nadat haar omgeving haar op de mogelijkheid van seksuele aandacht wees: “ja als ge dan zo wat andere reacties krijgt, dan denkt ge zo van: ‘ja inderdaad, als er die intentie achter kan zitten... dat hoeft voor mij ook niet.’”

Daarnaast kunnen problematisering en sensibilisering zich ook situeren op een breder, maatschappelijk niveau. Dat niveau wordt onder andere vertegenwoordigd door de media. Een participant sprak van haar moeder wiens negatief beeld gevormd werd door de dagelijkse krant: “dat zei mijn moeder vroeger. Voilà, bij ons lag wel elke dag de Gazet van Antwerpen. Zo van: ‘als ge in de gazet kijkt, ge ziet ni anders dan miserie en jonge meiskes op’t straat.’” Een andere participant verwoordde hoe de #MeToo-beweging haar blik op seksuele aandacht op straat eenzijdig negatief kleurde:

P: Maar ik kijk dan wel op Facebook en daar komt ook heel veel van die... wat was het weer? Van die... MeToo, zo heel die beweging rond: ‘je mag niet aanraken op het werk, onaangepaste verhoudingen met de baas.’ (...) En ik denk dat ik er daardoor zo mee bezig ben van: ‘ahja dat kan echt niet zo.’ Maar dat ik dat ook direct over één streep trek: ‘als ze iets doen, is dat altijd met slechte bijbedoelingen.’

De maatschappelijke problematisering en sensibilisering kan ook begrepen worden als een uiting van feminisme. Een participant gaf aan hoe een feministisch kader haar hielp te begrijpen dat haar ervaringen niet oké waren:

P: Door ook wel veel te lezen over feminisme en woorden te kunnen geven aan ervaringen dat ik heb gehad. Ik heb maar pas ook op latere leeftijd de terminologie geleerd om te benoemen, en dan ook te beseffen, dat gaat samen hé, van: ‘eh, wat ik toen heb meegemaakt, dat was niet oké.’ En: ‘dat is niet mijn schuld. Of dat ligt niet, ik ben niet diegene die afwijkend, raar of lelijk is.’

De feministische beweging heeft volgens de participanten echter ook een tegenbeweging met zich meegebracht. Die tegenbeweging wordt bijvoorbeeld vertegenwoordigd door iemand als Andrew Tate, naar wie wordt verwezen in het volgende fragment:

P: Ja da’s een backlash, dat denk ik ook wel. Er wordt tegen die mannen gezegd dat wat ze zo lang al normaal hebben bevonden, dat ze dat niet meer mogen zeggen, niet meer mogen doen. En ze zijn een beetje het noorden kwijt denk ik. En dan vult zo iemand – is dat een influencer? – wel dat gat waar die invallen. Iemand die daar komt zeggen van: ‘ja, het mag wel allemaal, jullie seksisme.’

Voor problematisering en sensibilisering, alsook voor de andere modererende factoren die besproken worden, geldt echter dat het moeilijk is de mate van invloed op de ervaring van seksuele aandacht op straat in te schatten. Een participant verwoordde dat als volgt:

P: Maar als ge over seksuele aandacht praat, denk ik dat als we onze papiertjes bekijken dat het meest dat er op staat, wel negatief gaat zijn. Waarbij ik mij de vraag stel: 'is dat omdat dat zo altijd in de media komt, of omdat dat meestal op een negatieve manier voorkomt, dat weet ik niet?'

De termen *socialisatie* en *genderrollen* verwijzen naar de boodschappen die mensen doorheen hun opvoeding meekrijgen over de vraag welke rollen ze in welke situaties behoren te vervullen. Die boodschappen worden in belangrijke mate meegegeven door opvoedingsfiguren. Onderstaand fragment laat zien hoe een participant van haar ouders ten eerste een meer angstige instelling en ten tweede het beeld van zichzelf als zwakker want een vrouw heeft overgenomen:

P1: Da's ook wel een stuk opvoeding, dat klopt wel. Mijn mama was wel beschermend, die was dikwijls van: 'oh ge gaat niet alleen met de fiets en ik breng je wel effe.' Of als er iets gebeurt van: 'ohhh wat was er gebeurd.' Die was zelf wel bang dat er iets met ons gebeurt. Dus ik denk dat ik dat ook wel mee heb gekregen, zo dat angstige.

P2: Ik denk dat dat ook vaker wordt meegegeven aan meisjes dan aan jongens. Jullie zijn letterlijk tweeling, even oud...

P1: Ja inderdaad, en hij mocht wel veel later als mij terugkomen en alleen. Bij hem was zo van: 'ah ge gaat' gewoon, moest ni eens weten met wie. Bij mij was: 'met wie? En hoe laat ga je? En hoe laat ben je terug? En waar ga je slapen?' Zo al die vragen daarrond van: 'we moeten weten waar je bent' enzo. Dus da's toch meer dat meisje van: 'ge kunt u niet verdedigen.'

Behalve via de opvoedingsfiguren, kunnen boodschappen over het te verwachten rolgedrag ook uitgedragen worden door de bredere, minder vatbare maatschappelijke beeldvorming. Zo vertelde een participant van het beeld van de kwetsbare vrouw, dat vrouwen enerzijds kwetsbaarder doet voelen en anderzijds makkelijker benaderbaar maakt: "zolang dat constant wordt meegegeven dat wij beschermd moeten worden, worden we ook als kwetsbaar individu opgesteld. Waardoor mannen ook wel, ja, ons zo gaan behandelen. Van die zijn kwetsbaar, die zijn makkelijk." Daarnaast spraken de participanten ook van het beeld dat vrouwen afschildert als lief en vriendelijk of alternatief als hysterisch en labiel. Concreet spraken de

participanten van de ervaring dat zo'n beeld het vaak moeilijk maakt om grenzen aan te geven, wat een instantie van seksuele aandacht op straat kan verergeren. Een participant verwoordde dat als volgt:

P: Ik moet ook eerlijk zeggen: ik durf dat als vrouw nu ook niet altijd zo duidelijk aan te geven. Dat is iets, denk ik, wij zijn zo gesocialiseerd dat wij altijd lief en vriendelijk moeten zijn, waardoor we niet altijd ook echt heel duidelijk... Dus ik geef toe dat ik mijn aandeel daar soms ook in heb, dat ik niet duidelijk genoeg ben.

Een andere participant vulde daar later in dat gesprek op aan: "als ge inderdaad als vrouw uw grenzen aangeeft... ja, hysterisch, misschien label... exact." Omwille van dergelijke beeldvorming gaven de participanten ook aan het idee te hebben minder snel geloofd te worden, wat de zwakkere positie van de vrouw nog versterkt. De volgende interactie illustreert die opvatting:

MOD: Dus dat maakt ook wel dat ge als vrouw in een zwakkere positie zit. Het is niet alleen het fysieke verschil, sterkte of wat, maar ook het beeld dat er leeft?

P1: Ja, ge wordt minder snel geloofd.

Ook hulpverleningsinstanties kunnen de richting en de sterkte van de ervaring van seksuele aandacht op straat beïnvloeden. Voordien werd er al verwezen naar het bystander-effect. Kennis van dat effect kan de ervaring van seksuele aandacht op straat beangstigender maken, aangezien men denkt niet te kunnen rekenen op getuigen om tussen te komen indien nodig. Ook op de politie vertelden de participanten niet te kunnen rekenen. Een participant kaartte dat aan in het volgende fragment:

P: Ja ik heb gewoon ook, omdat ik dan al een aantal negatieve ervaringen heb gehad dat de politie gewoon niks deed... En dat was dan ook zo vorig jaar een heel ding. Dat ik gewoon, ja, nu heel overweldigend het gevoel heb dat ik absoluut niet op de politie kan rekenen om me te helpen. Allez dat is soms een heel beangstigend gevoel.

Een andere participant vertelde over een voorval van aanhoudende ongewenste seksuele aandacht op straat waar zij getuige van was. Na verloop van tijd belde ze naar de politie, waarover ze het volgende vertelde:

P: En toen hebben we uiteindelijk toch besloten om de politie te bellen. (...) 'We komen, mevrouw.' Ik heb daar een half uur gewacht, geen politie. En dan dacht ik echt: 'wauw.' Amai. Dat kwetste mij echt enorm op die moment. Echt. Ik weet niet, als ik nu wil, kan

ik wenen. Dat was echt een moment dat ik dacht, ik voelde me heel hard in de steek gelaten.

De participanten gaven aan zich niet meteen onveilig te voelen door het idee niet op de politie kunnen rekenen, maar zeiden wel zich meer op zichzelf aangewezen te voelen. Een participant verwoordde dat als volgt: “ik voel me niet rapper onveilig, maar meer zo: ‘ja als er dan iets gebeurt, de politie bellen is geen optie.” Hoewel de participanten overwegend negatief over de hulpverleningsinstanties spraken, sprak één participant wel van positieve ervaringen met de politie. Op basis van haar ervaring sprak zij haar vertrouwen in de politie uit: “ik ben altijd wel goed gehoord door die instanties.”

Tot slot kan ook victim blaming maken dat de ontvanger van seksuele aandacht op straat die aandacht anders ervaart. *Victim blaming* wil zeggen dat de verantwoordelijkheid van de seksuele aandacht bij de ontvanger van die aandacht wordt gelegd. Een participant gaf het gedachtegoed als volgt weer: “houd u koest, dan hebt ge zo’n dingen niet voor. Ge bent te luid, ge zoekt het zelf. Ik denk dat dat er wel aan het uitgaan is, van dat zelf, ge hebt het zelf veroorzaakt.” Daarbij sprak de participant ook van het idee dat dat gedachtegoed tegenwoordig minder aanwezig is. Andere participanten bekrachtigden dat, hoewel veel participanten aangaven de ideeën van victim blaming nog bij zichzelf of in hun omgeving te herkennen. De volgende interactie geeft weer hoe participanten niet aan victim blaming willen doen, maar de gedachten soms niet kunnen verhelpen:

P1: Ik betrap mezelf daar ook op. Da’s erg, maar ik betrap me daarop, van als ik iemand zie, waarvan ik echt denk van dit is ongepast...

(...)

P2: Ja, bij borsten heb ik dat minder. Maar dat kleedje...

P1: Ik heb dat op borsten ook. Ik zou zeggen van, allez, ik zou zelf nooit niet zo zitten. Want dat is erom vragen. Ja dat is erg he.

De participanten gaven niet uitdrukkelijk aan op welke manier victim blaming de ervaring van seksuele aandacht op straat kan beïnvloeden. De term zelf en de uitleg van de participanten suggereren echter dat victim blaming culpabiliserend werkt, terwijl bewustzijn van het fenomeen voor meer zelfvertrouwen kan zorgen. Het volgende citaat werd al eerder aangehaald, maar kan nogmaals dienen ter illustratie van dat laatste aspect:

P: En dan ook te beseffen, dat gaat samen hé, van: ‘eh, wat ik toen heb meegemaakt, dat was niet oké.’ En: ‘dat is niet mijn schuld. Of dat ligt niet, ik ben niet diegene die afwijkend, raar of lelijk is. Zij zijn de daders.’

3.6.2 Terugkerend thema: uitlokkende kledij

Victim blaming verwijst naar een tweede thema dat in alle focusgroepen uitvoerig besproken werd. Dat thema heeft betrekking op de kledij van de ontvanger van seksuele aandacht op straat. De participanten spraken verschillende meningen uit over de vraag of de kledingstijl van de ontvanger van seksuele aandacht op straat die aandacht ontlokt. In één focusgroep kwamen erg uiteenlopende visies aan bod. Eén participant meende dat vrouwen seksuele aandacht uitlokken met hun kleding en dat ze die aandacht dan ook moeten aanvaarden als een te verwachten gevolg. Een andere participant vond dat iedereen moet kunnen dragen wat die persoon wil. Een derde participant beargumenteerde dat het begrijpelijk is dat sommige kledingstijlen meer aandacht trekken en dat je je daar als ontvanger van bewust moet zijn, maar dat het aan de zender van die aandacht is om hoffelijk te blijven. Vanuit die verscheidenheid aan visies kwamen de participanten tot onderliggende vragen, met name tot de vraag naar verantwoordelijkheid in een proces van wederzijdse beïnvloeding. Dat proces wordt geïllustreerd in onderstaande uitwisseling:

P1: Ge moogt u kleden zoals ge wilt. Omdat ge zegt van: ‘ik heb goesting om een strak topke aan te doen.’ Of: ‘ik heb goesting om een decolleté te hebben.’ Dan is dat gewoon zo.

P2: Da’s ook een interessant thema vind ik. Want da’s kei vaak dat ze dat zeggen he, van: ‘ze lokte het uit.’

P3: Ja, awel, maar ik vind inderdaad dat ge dat allemaal moogt doen, maar ge moet wel u er bewust van zijn dat bepaalde zaken dat gij doet, ook een reactie uitlokken bij anderen.

(...)

P4: Ja ik vind dat ge het niet uit moet lokken. Dat vind ik.

(...)

P3: ik denk niet dat ge uzelf moet aanpassen. Maar inderdaad, als ge er last van hebt... Wie is dan de schuldige van dat ge er last van hebt? Want ik vind ook dat ge dat per

situatie moet bekijken. Want inderdaad, als ge een diepe decolleté aandoet en iemand kijkt ernaar, dat vind ik niet zo gek. Dat valt gewoon op. Maar als ge ongepaste opmerkingen gaat geven.... Ja dan is het ook de vraag: wat is ongepast he. Maar als ge ongepaste opmerkingen gaat geven, dat vind ik dan niet de schuld van diegene die een decolleté aanheeft, maar van de andere. Ge moogt inderdaad verwachten dat ge reacties krijgt, maar die reacties moeten wel gepast blijven. Ge kunt goesting hebben, maar ge hebt ook een kop om daarmee om te gaan. Ge hebt ook hersenen...

P4: Nee ik denk dat mannen die kop niet altijd baas zijn. Als die piemel begint te wiggelen.

P3: Maar aan wie ligt dat dan?

In een andere focusgroep werd er op een meer eensgezinde manier een antwoord geformuleerd op die vraag naar verantwoordelijkheid:

P1: Ja, vrouwen die zo: 'zo lokt ge het wel uit he, meisje. Als je nu verkracht wordt, moet ge er ook niet van verschieten. Hoe dat ge u aankleedt.'

P2: Ik vind dat eigenlijk, dat is heel seksistisch, maar het is ook iets wat ik geleerd heb. Vrouwen kunnen ook heel seksistisch zijn en kei gemeen zijn naar elkaar toe. Klopt. En ook zo vormen van victim blaming doen. 'Ja, als ge u zo kleed, ja sorry, dan hebt ge er zelf naar gevraagd.' Ja nee...

(...)

P3: Ja zo victim blaming vind ik echt een van de ergste dingen. Daar kan ik me echt zo in ambeteren. Dat kan me echt kwaad maken. Dan denk ik van: 'ge hebt niks gedaan he. Het is een andere persoon he.' Allez, ik kan dat soms niet te boven.

De derde focusgroep sneed de verantwoordelijkheidskwestie aan vanuit een breder perspectief en benoemde de maatschappelijke evolutie in het antwoord op de vraag naar verantwoordelijkheid:

P1: Ja, ik heb het gevoel zo dat de oudere generatie daar nog, allez, dat de jeugd zo meer elkaar steunt daarin dan dat onze generatie dat doet.

(...)

P2: Ja dat het bij ons wel, wij zijn de oude dynastie. 'Houd u koest, dan hebt ge zo'n dingen niet voor. Ge bent te luid, ge zoekt het zelf.' Ik denk dat dat er wel aan het uitgaan is. Van dat zelf, ge hebt het zelf veroorzaakt.

3.6.3 Interactionele factoren

De modererende factoren met een interactioneel karakter die door de participanten werden aangedragen, zijn de volgende: afstemming, fysieke nabijheid, verschil in taal, huidskleur en cultuur, verschil in fysieke sterkte en leeftijdsverschil. De factor *afstemming* werd door de participanten gedefinieerd als het opvangen van en inspelen op de reactie van de tegenpartij. Die factor bleek de belangrijkste factor met betrekking tot de interactie tussen zender en ontvanger. Dat blijkt enerzijds uit de coderingsfrequentie, maar anderzijds ook uit de argumentatie en de redeneringsopbouw van de participanten zelf. Een participant benoemde het belang van afstemming als volgt: "ik denk dat dat het belangrijkste is. Dat ze moeten opvangen hoe gij reageert." Het belang bleek ook uit het gegeven dat één focusgroep concludeerde met een verwijzing naar die factor. De conclusie luidde als volgt: "...dat bij sociale aandacht die negatief wordt gezien, zijn dat vaak mannen die niet aanvoelen of niet willen aanvoelen dat het niet gewenst is." De mogelijke positieve invloed van afgestemde seksuele aandacht op straat werd door een participant als volgt uitgedrukt: "nu als een jongen zo kijkt, heb ik meer het gevoel dat... die pakken dat beter aan, waardoor dat beter overkomt. En dan neem ik dat gewoon vaak op als een compliment." De mogelijke negatieve invloed van niet-afgestemde seksuele aandacht werd door een andere participant omschreven als volgt: "die was niet sociaal vaardig waardoor dat dat allemaal heel, dat kwam heel direct over, en ongemakkelijk, en niet afgestemd op het, de vibe en het gesprek zeg maar. En ja, dat maakt het gewoon minder aangenaam."

De factor *fysieke nabijheid* kwam op basis van de coderingsfrequentie als tweede belangrijkste factor van de interactionele modererende factoren naar voren. De fysieke nabijheid verwijst naar de fysieke afstand tussen de zender en ontvanger van de seksuele aandacht op straat. Het verband met de sterkte en richting van de ervaring van het fenomeen werd door meerdere participanten duidelijk verwoord. Een participant zei daarover: "het is minder intimiderend als dat een dakwerker is, want die zit daar in de hoogte." Ook een andere participant drukte diezelfde mening uit: "ah ja de mannen op den bouw. Die staan op de stellingen, die komen niet af hé!" Een grotere fysieke afstand creëert dus een groter veiligheidsgevoel. Omgekeerd geldt bijgevolg dat een kleinere fysieke afstand een grotere onveiligheidsgevoel bewerkstelligt. Een participant getuigde van een voorval van aanraking en zei daarover: "ja da's zo echt ne

stap verder. Je zijt niet meer gewoon aan het intimideren, ge bent me effectief aan het aanraken. Dat vind ik heel beangstigend.”

Met betrekking tot de factor *verschil in taal, huidskleur en cultuur* kunnen taal en huidskleur opgevat worden als indicatoren voor een bepaalde cultuur. Een andere cultuur kan op zijn beurt zorgen voor een groter wantrouwen, bijvoorbeeld omwille van stereotypering zoals een participant aangaf:

P: Die cultuur is zo anders, dat ik ook soms ben van: ‘iemand spreekt me aan in het Engels, heeft een andere huidskleur, het gaat weer heel direct overkomen.’ Dus ik heb al direct een idee in mijn hoofd van: ‘oké het gaat zo zijn. Bescherm u een beetje.’

Het groter wantrouwen kan ook geweten worden aan een gebrek aan familiariteit, zoals een andere participant suggereerde: “iemand met een andere huidskleur, zijn wij hier in de boerenbuiten niet zo hard gewoon, ge komt daar niet zo veel mee in aanraking. (...) Dus ik denk dat dat ook wel maakt dat ge makkelijker u onveilig voelt.”

Het *verschil in fysieke sterkte* vervolgens verwijst naar het gegeven dat de gemiddelde man fysiek sterker lijkt dan de gemiddelde vrouw, althans volgens de participanten. Een participant drukte dat idee als volgt uit:

P: Maar ik denk, wat daar ook achter zit, is gewoon, hoe moet ik zeggen, doorgaans, als man zijt ge fysiek sterker dan een vrouw. Dus het is ook gewoon het idee, hoe moet ik het zeggen... als man zou ge dat kunnen nemen om het zo te zeggen. Gewoon omdat ge fysiek sterker bent.

Naast de fysieke sterkte van één man in vergelijking met één vrouw, kan een verschil in fysieke sterkte ook verwijzen naar het aantal zenders versus het aantal ontvangers. Een participant suggereerde dat met de volgende woorden: “ik was toen te voet en die mannen waren ook te voet. Maar het feit dat zij met meerdere zijn...” Een fysieke overmacht van de zender of zenders van seksuele aandacht op straat in vergelijking met de ontvanger of ontvangers kan de sterkte en richting van de ervaring dus eveneens beïnvloeden.

Tot slot heeft ook een *leeftijdsverschil* een effect. Het effect van dat verschil werd door een participant als volgt benoemd:

P: Maar leeftijd is ook wel anders he. Als iemand nu twee keer... allez, je papa zou kunnen zijn en die spreekt je aan. Of iemand van dezelfde leeftijd. Bij iemand van

dezelfde leeftijd zou ik me minder aangevallen voelen. Dat is raar, maar bij iemand veel ouder zou ik al direct ook denken van: 'ah die heeft bijbedoelingen.'

3.6.4 Terugkerend thema: verschil in taal, huidskleur en cultuur

De interactionele factor *verschil in taal, huidskleur en cultuur* beslaat een laatste thema dat in elke focusgroep naar voren kwam en telkens anders belicht werd. In één focusgroep werd dat verschil benoemd als bron van een ongemakkelijk of onveilig gevoel:

P1: Inderdaad, iemand met een andere huidskleur, zijn wij hier op de boerenbuiten niet zo hard gewoon, ge komt daar niet zo veel mee in aanraking. (...) Dus ik denk dat dat ook wel maakt dat ge makkelijker u onveilig voelt. (...) Ik merk dat zelfs bij mezelf en ik ben jaren in het asielcentrum op kamp geweest en ik heb echt zoiets van: 'iedereen is gelijk.' En toch, als iemand van een andere huidskleur in de buurt is, voel ik me sneller ongemakkelijk.

Ook in een andere focusgroep werd een verschil in huidskleur en/of cultuur besproken als een intimiderende factor in functie van de mate van vertrouwdheid men met mensen met een andere huidskleur of cultuur. Daarnaast kwam een andere visie aan bod, namelijk dat mensen met een andere huidskleur of cultuur voor hun gedrag gemakkelijker geëxcuseerd kunnen worden vanuit het idee dat onze cultuur minder mondig is dan andere culturen. Die twee visies komen in onderstaand fragment aan bod:

P1: Waar ik woon, daar woont alles ondereen. Ik kom dagelijks zwarten en bruinen en gelen... Allez, alle nationaliteiten tegen. En misschien voor iemand die in een buitenwijk woont en gewoon is van tussen blanken te wonen, tussen Belgen te wonen... die is misschien rapper geïntimideerd als een buitenlander dat doet.

P2: Ik heb het omgekeerd. Ik vind het veel intimiderender als dat een blanke man is. Omdat ik denk, omdat ik dat cultuurverschil zie. Ik weet, zo Arabische culturen, dat dat gewoon veel uitbundigere mensen zijn.

In de derde focusgroep werd een cultuurverschil verder uitgelicht als een oorzaak van ongepaste seksuele aandacht in de publieke ruimte, omdat de zender misschien gewoon niet weet hoe iemand op een gepaste manier seksueel te benaderen:

P1: Dus dan hebben we ons neergezet en dan heb ik hem ook even een preek gegeven van: 'ik voelde me heel hard seksueel geïntimideerd en dat was niet oké wat ge deed'

en dan was hij ook aan het vertellen dat hij van Pakistan kwam en het heel moeilijk had om seksuele contacten te zoeken. Hij woont dan ook in een appartement samen waar hij niet echt privacy heeft, hij heeft ook een roommate. Dus als hij zichzelf wil aanraken, moet hij naar buiten gaan om dat te doen, in de bossen. Dus hij was zichzelf daar ook aan het aanraken.

(...)

P2: Die was van Pakistan he? Ik heb een artikel gelezen over mannen uit Pakistan, dat die het heel moeilijk hebben om hier met vrouwen contact te maken. Misschien omdat daar heel veel gearrangeerde huwelijken enzo zijn, dat die niet goed weten hoe ze het, inderdaad, moeten aanpakken.

3.6.5 Individuele factoren

De modererende factoren gelinkt aan één van beide partijen kunnen tot slot onderverdeeld worden in factoren gelinkt aan de zender enerzijds en factoren gelinkt aan de ontvanger anderzijds.

Factoren gelinkt aan de zender

De factoren gelinkt aan de zender waarvan de participanten spraken, zijn de volgende: voorkomen, persoonskenmerken, type en duur van het gedrag, gezelschap en gekende zender. Het *voorkomen* van de zender verwijst naar verschillende variabele elementen die de indruk dat iemand maakt, kunnen beïnvloeden. Met betrekking tot het voorkomen van de zender spraken de participanten van vriendelijkheid en beleefdheid, van alcoholintoxicatie en van persoonlijke verzorging. Voor die variabelen geldt dat hoe vriendelijker en beleefder iemand zich gedraagt en hoe beter verzorgd die persoon overkomt, hoe aangener de ervaring van seksuele aandacht op straat beleefd kan worden. Dronkenschap van de zender van seksuele aandacht op straat kan de ervaring dan weer beangstigender maken. De drie variabelen kunnen van elkaar onderscheiden worden, maar kunnen ook in belangrijke mate overlappen. Volgend fragment illustreert de manier waarop de variabelen door de participanten gemakkelijk samengenomen werden:

P: Op't uitgaan, al er echt zo'n onverzorgde, een zatte tegen mij zegt van: 'ge ziet er nogal goe uit ze!' Dan denk ik van: 'oei, nee, ga maar weg.' Maar als er echt een knappe, iemand die mijn type is, tegen mij zou zeggen van ge ziet er goed uit, zou ik denken van: 'amai! Ik val op.' Dan zou ik dat wel als positief ervaren.

De *persoonskenmerken* van de zender verwijzen op hun beurt naar de meer stabiele eigenschappen van een persoon die de indruk dat iemand maakt, kunnen beïnvloeden. Concreet spraken de participanten van de huidskleur, het geslacht en de aantrekkelijkheid van de zender van seksuele aandacht op straat. Ook de leeftijd werd benoemd, maar het effect daarvan werd niet beschreven als een op zichzelf staande factor naast de interactionele factor met betrekking tot het leeftijdsverschil. Dat in tegenstelling tot de huidskleur, die door de participanten ook als een op zichzelf staande factor werd beschreven naast de interactionele factor met betrekking tot het verschil in huidskleur. Met betrekking tot de huidskleur van de zender van de aandacht spraken twee participanten opvallend genoeg allebei van een comfortabel gevoel, maar voor een andere huidskleur van de zender. De ene participant gaf aan: "ja zo echt, gelijk zwarten kunnen zijn. Ja, kweet niet. Ik voelde me niet echt bedreigd zo." De andere participant van een andere focusgroep gaf aan: "ik voelde me de hele tijd comfortabel. Dat was gewoon in de dag en dat was dan een blanke, en daar dacht ik dan nikske van."

Met betrekking tot het geslacht van de zender van seksuele aandacht op straat, gaf een participant het effect als volgt weer:

P: Zo als ik iemand interessant wil, dan ga ik dat gewoon zeggen. Of als ik daar gewoon een keer seks mee wil, dan zeg ik dat ook. En ik heb al gemerkt dat mannen dat ook kunnen, maar minder rap. (...) Zo als een man naar een vrouw gaat en die zegt: 'ik wil seks met u.' Dat gaat rapper intimiderend en agressief overkomen dan als een vrouw dat tegenover een man doet.

Ook een andere participant benoemde dat verschil, namelijk als volgt:

P: Ge moet u eens inbeelden dat dat een vrouw is, en die vraagt uit interesse: 'oh stappen jullie mogen ook verder?' Da's een heel ander verhaal denk ik. Als ge hetzelfde verhaal zou vertellen, maar dan met een vrouw – denk ik dat er niemand zou zeggen van: 'is uw frank nog niet gevallen?' Terwijl in principe, een man en een vrouw kunnen exact dezelfde motieven hebben. Ge interpreteert dat gewoon makkelijk anders.

Een man en een vrouw kunnen dus dezelfde vorm van seksuele aandacht op straat als gedrag stellen, maar van een man zou dat gemakkelijker meer intimiderend overkomen.

Met betrekking tot de aantrekkelijkheid van de zender van seksuele aandacht op straat lijkt hetzelfde gedrag van een aantrekkelijke zender meer geapprecieerd te worden dan van een onaantrekkelijke zender. Dat idee werd helder uitgedrukt door een participant met de volgende

woorden: “als ge vindt dat dat een knappe is, dan hebt ge sowieso al iets van: ‘oké, merci voor het compliment.’ (...) Maar als ge dat een lelijke vindt, dan gaat ge al rapper zo u geïntimideerd of bedreigd voelen.” Naar aanleiding van de aantrekkelijkheid van de zender van seksuele aandacht, werd de interactie tussen de modererende factoren benoemd. Een participant gaf dat als volgt weer:

P: Ja ik zou het een groter compliment vinden als hij, hoe moet ik dat zeggen, u op een beleefde manier uitvraagt. Als ge dat effectief een knappe vent vindt, zou ik meer geflatteerd zijn. Maar ja, als dat sowieso, of dat nu een lelijke of een knappe is, als die echt met zo'n agressieve energie op u komen, maakt dat niet uit. Dan is het gewoon van: 'laat me gerust.'

Ook het *type en duur van het gedrag* dat gesteld wordt, kunnen de ervaring van seksuele aandacht op straat in belangrijke mate beïnvloeden. Dat niet alle vormen van seksuele aandacht op straat als even intimiderend worden ervaren, bleek onder andere uit volgend citaat: “dan denk ik van: ‘ja hij zegt er niks van, hij doet er niks mee. Hij kijkt gewoon.’” Ook de duur van het gedrag werd door verschillende participanten benoemd als van belang. Het volgend citaat geeft dat idee weer:

P1: Hm, ja. En ook de duur, he, speelt een... doe mee. Als dat zo gewoon efkes een aandacht is die ongewenst is, maar passeert, dan zegde van: ‘oh, het is gepasseerd’. Maar als dat zo wat blijft duren, dan wordt dat irriteranter dan. De duur speelt ook een rol.

Vervolgens vormt ook *gezelschap* voor de zender een modererende factor. Die factor kan volgens de participanten een effect in verschillende richtingen teweeg brengen. Onderstaand fragment illustreert een interactie waarin die verschillende richtingen aan bod komen:

P1: Bijvoorbeeld als ge een groepje ziet passeren en ge bent zelf alleen, één iemand zegt daar iets van en die ander gaan gewoon verder en ze blijven wel doorlopen – vind ik dat al veel minder intimiderend dan wanneer die alleen zou zijn, er zijn geen andere vrienden die gewoon aan't lachen zouden zijn.

P2: Ah zo!

P1: Als één iemand van vijf aandacht voor u heeft en die andere vier niet, denk ik van: ‘ja die zal wel meegaan met de rest.’

P3: Ja: ‘die zal wel niks doen of van de anderen houden hem wel tegen.’

P1: Ja, als die alle vijf aandacht hebben voor u, is dat ook wel vijf keer zo dreigend he.

Als het gezelschap van de zender meedoet met de seksuele aandacht, kan die aandacht als veel bedreigender ervaren worden. Dat effect heeft ook te maken met het verschil in fysieke sterkte dat al eerder besproken werd. Als het gezelschap van de zender echter niet meedoet, kan de seksuele aandacht juist als minder bedreigend ervaren worden vanuit het idee dat de zender wellicht niets zal ondernemen maar eerder mee zal gaan met diens gezelschap.

Tot slot vormt de *gekendheid* van de zender een laatste modererende factoren gelinkt aan de zender van seksuele aandacht op straat. Dat aspect werd al eerder benoemd en geïllustreerd met het volgend fragment:

P: Ja dat heeft te maken met iemand die ge persoonlijk kent en vertrouwt en dat ge weet wat zijn intenties zijn. Ik denk dat onwetende van: 'wat wilt die mens eigenlijk van mij,' dat dat vooral het ook eng kan maken.

Factoren gelinkt aan de ontvanger

De modererende factoren gelinkt aan de ontvanger die de participanten benoemden, zijn talrijk. De volgende factoren kwamen ter sprake: assertiviteit en agency, verleden ervaringen, interpretatie, sociale steun, alarmbelletjes, alcoholconsumptie, openheid en frequentie van seksuele aandacht op straat. *Assertiviteit en agency* verwijzen naar de mate waarin de ontvanger van seksuele aandacht op straat enige bewegingsvrijheid in de situatie behoudt, wat wil zeggen dat de ontvanger zelf op de situatie kan inspelen indien gewenst. In dit verband spreken de participanten ook van "zelfvertrouwen", "controle", of "de touwtjes terug in handen nemen":

P: Ik denk dat dat bij mij zo hetzelfde principe is als iemand een seksueel getinte opmerking maakt en ik zou daar echt niks van zeggen, dan geef ik zo precies zijn gelijk of toestemming voor wat die doen. Terwijl dat, als ge daar kort op reageert... ik weet niet, hebt ge zo zelf terug een beetje touwtjes in handen. Of laten zien van: 'ik heb u gehoord, maar het doet me niks.'

De factor assertiviteit en agency werd door de participanten als doorslaggevend ervaren. Eén participant benoemde die factor als de kern van wat gedurende het interview al gezegd werd:

P: Ik denk dat dat een beetje de kern is van alles wat we nu zeggen. Zo lang dat ge alles, dat ge situaties als vrouw dan blijft controleren, dan is die seksuele aandacht misschien – wacht, ik weet het niet, ik ben luidop aan het denken – is dat oké. (...) Dus

dan kunt ge dingen uitspelen, dan is dat flirten, dan is dat fijn. Vanaf het moment dat ge die controle verliest en dat iemand anders de macht over u neemt, die man dan laten we zeggen, vanaf dan wordt het heel vies he.

Over assertiviteit gaven verschillende participanten ook aan dat het een vaardigheid betreft die ook met de leeftijd komt. Verschillende participanten zeiden nu “sterker in hun schoenen te staan” en te weten “hoe op zo’n situatie te reageren”.

De *verleden ervaringen* van de ontvanger van seksuele aandacht op straat werden door de participanten ook als belangrijk beschouwd. In één focusgroep werd seksuele aandacht op straat benoemd als iets dat op zich neutraal of zelfs positief is, totdat één negatieve ervaring de beleving ervan in negatieve richting stuurt. De volgende interactie geeft dat idee weer:

P1: Terwijl, toen ik jonger was, was dat allemaal spannend. Ge kreeg voor de eerste keer aandacht van het andere geslacht, ge wist niet wat dat was. Ge voelde u gevlaid, dat was iets leuks, dat was complimentierend. Terwijl ge het gevaar er niet altijd van inzag. En dat er misbruik van u gemaakt kon worden.

P2: Ja, totdat er dan iets gebeurt. En dan krijgt dat ineens een negatieve bijklank.

P1: Exact, ja.

Verleden ervaringen, in het bijzonder negatieve ervaringen, lijken vooral een effect te hebben via de interpretatie die door de negatieve ervaringen beïnvloed wordt. Een participant sprak bijvoorbeeld over haar kijk op mannen, specifiek op bepaalde doelgroepen, die door enkele negatieve ervaringen was gekleurd:

P: Omdat, ook uit ervaring, heb ik heel slechte dingen meegemaakt of voel ik me heel ongemakkelijk bij bepaalde herinneringen of plaatsen of doelgroepen. Dus ik heb ook opgeschreven dat het voor mij een impact heeft gehad op jonge leeftijd, op mijn kijk naar mannen, op mijn kijk naar bepaalde doelgroepen.

Daarmee vormen de verleden ervaringen een opstapje naar de factor *interpretatie*. Dat de interpretatie van het gebeuren de ervaring ervan stuurt, werd door een participant gevat verwoord als volgt: “als ge daar minder in ziet, dan hebt ge daar ook minder last van hé!” Ook een andere participant gaf het belang van interpretatie mooi weer:

P: Op mijn zestien jaar was ik heel veel bezig met, was ik heel bewust van mijn lichaam en was ik daar onzeker over en... En dacht ik ook: ‘iedereen beoordeelt mij. Iedereen

is bezig met anderen te beoordelen. Iedereen gaat zien dat ik hier een, een vetje heb of dat ik daar iets heb.' En dan bent ge ook veel aandachtiger voor als er werkmannen zijn – ik fietste daar vroeger meer voorbij met het gedacht van: 'oh die zien dat ik een shortje aanheb en die gaan daar iets van zeggen.' En elke keer dat ze dan keken, dacht ik ook dat dat naar mij was. Maar volgens mij gaat dat meer mijn interpretatie zijn geweest. Nu ben ik veel zelfzekerder over mijn lichaam en ben ik daar veel minder mee bezig. Dus als ik daar nu voorbij fiets, dan denk ik: 'amai die zijn hard aan het werken, goe bezig.'

De factor *sociale steun* kan op twee manieren en op twee momenten een modererend effect bewerkstelligen. In eerste instantie kan sociale steun naar gezelschap voor de ontvanger van seksuele aandacht op straat verwijzen. Gezelschap voor de ontvanger kan de ontvanger een groter veiligheidsgevoel bezorgen en daarmee de ervaring minder intimiderend maken. Een participant verwoordde dat idee kernachtig als volgt: "da's ook wel veiligheid dat dan creëert, als er anderen in de buurt zijn." Dat idee werd eerder al benoemd bij de interactionele factor verschil in fysieke sterkte. In tweede instantie kan sociale steun ook naar steunfiguren verwijzen die misschien op het moment van de seksuele aandacht niet aanwezig zijn, maar op een later moment de eventuele negatieve effecten van die seksuele aandacht kunnen opvangen. Een participant vertelde in dat verband van negatieve opmerkingen die zij over haar uiterlijk te horen kreeg, maar die wel gecompenseerd werden door positieve aandacht van haar partner:

P1: Ik was heel mager, dus ik kreeg regelmatig de opmerking van: 'ge zijt vel over been.' Of: 'uwe vriend, het zijn een paar knoken in bed.'

P2: Maar seg.

P1: Ja, dus dingen dat ik heb gehoord.

P3: Da's ook bodyshaming he!

P1: Ja. Maar gelukkig, de vriendjes dat ik dan had, vonden mij dan wel mooi.

P3: Dat was krachtiger dan die opmerkingen.

P1: Ja, ik had toen, ik voelde me dan niet slecht als ik met die jongen seks had.

Verder werden ook *alarmbelletjes* benoemd als een factor die de richting en de sterkte van de ervaring van seksuele aandacht op straat kan modereren. Meer concreet gaat het over de

gevoeligheid waarmee die alarmbelletjes afgesteld zijn op de mogelijke risico's verbonden aan seksuele aandacht op straat. Een ontvanger van seksuele aandacht op straat wiens alarmbelletjes gevoeliger afgesteld zijn, zal die aandacht sneller als negatief percipiëren. Een participant legde dat uit als volgt:

P: Ik zal een vergelijking maken tussen P2 en mij. Ik denk dat P2 haar belletjes vrij snel afgaan, als er iemand... allez dat die heel snel gevaar opmerkt. Dat ik dat al iets minder snel opmerk en dat zatte ik dat nog minder snel opmerk.

Bovenstaand citaat geeft ook aan dat de alcoholintoxicatie van de ontvanger een rol speelt. Immers, de participant zei onder invloed van alcohol nog minder snel een situatie van seksuele aandacht op straat als gevaarlijk te percipiëren. Daarover zei de participant later ook nog het volgende:

P: Ik denk dat in de huidige maatschappij – om het dan breed te trekken – we het heel snel heel negatief interpreteren. En dat we daarom heel snel daar gevaar aan koppelen. En dat we eigenlijk dat te snel doen. En dus als we gedronken hebben, dat dat dan minder is. Maar dat wilt niet zeggen dat er geen gevaren zijn. Dus ik denk ook niet dat ge moet gaan zeggen: 'ja ge moogt nooit bang zijn daarvoor.' Dat wou ik eigenlijk daarnet zeggen met dat ge een beetje een inschatting moet maken van het gevaar. En als ge gedronken hebt, kunt ge die inschatting moeilijker maken. Maar omdat we die inschatting snel maken over seksuele aandacht, denk ik dat dat in dit geval wel positief kan zijn.

De participant suggereerde dat de maatschappelijke problematisering als gevolg kan hebben dat de alarmbelletjes voor seksuele aandacht op straat misschien te gevoelig worden afgesteld en dat alcohol die grote gevoeligheid kan compenseren, wat voor de participant een positief effect kan zijn. Daarnaast kan alcohol ook een negatief modererend effect bewerkstelligen. Een andere participant gaf immers aan zich na alcoholgebruik kwetsbaarder te voelen vanuit het idee dat ze makkelijker misbruikt kan worden en dat haar reactiesnelheid vertraagd is:

P: Als er alcohol bij te pas komt kijken, voel ik me minder veilig. Als ge bijvoorbeeld uitgaat en ik weet dat ik ga drinken die avond, voel ik me veel kwetsbaarder. (...) Als het vier uur 's nachts is en ik moet naar huis en ik ben wat zat, dan voel ik me ook veel minder veilig. Ook omdat ik niet zo snel kan reageren.

De *openheid* van de ontvanger voor seksuele aandacht op straat verwijst vervolgens naar de meer algemene grens tussen een aangename en een onaangename beleving van seksuele

aandacht op straat die voor verschillende mensen op een verschillende plaats lijkt te liggen. Een participant vertelde over een vriendin van haar die zich goed voelt bij vormen van seksuele aandacht op straat waar de meeste mensen zich volgens de participant niet goed bij zouden voelen: “die voelt zich goed door dingen waar de meesten zich toch niet goed door zouden voelen. Dingen van seksuele aandacht die soms toch wel echt te ver gaan. Maar ja, blijkbaar is haar grens van intimidatie vrij ver.” Die grens tussen een aangename en een onaangename beleving van seksuele aandacht op straat kan volgens de participanten ook voor eenzelfde persoon variëren naargelang de moment. De volgende interactie toont hoe verschillende elementen de tolerantiegrens kunnen beïnvloeden:

P1: Hoeveel geduld dat ge hebt. Want soms denkt ge: ‘kom, ik zal hem eens een kans geven.’ En een andere moment...

P2: Ja soms hebt ge een slechte dag, van: ‘laat me gerust.’

P3: Of ge kunt periodes hebben dat het u totaal niet interesseert, het flirten.

De laatste modererende factor gelinkt aan de ontvanger is ten slotte de *frequentie van de ervaring* van seksuele aandacht op straat. De volgende interactie beschrijft een verschil tussen twee participanten van wie P1 aangaf slechts af en toe seksuele aandacht op straat te ervaren, terwijl P2 zei dat dagelijks mee te maken:

P1: En dat heeft me ook wel een confidence boost gegeven. Maar ik besef, dat is iets helemaal anders dan wat gij hebt meegemaakt.

(...)

P1: Maar als ik dat begrijp, hebt gij dat ook wel vaker voor?

P2: Ja, dat komt wel dagelijks.

P1: Ah oké, want waar ik nu over praat, dat zijn zo, ja dat is twee keer eens gebeurd. Da's misschien ook nog een ander gegeven.

P2: Het is zo gewoon, als ge dagelijks over het straat loopt en ge ziet minstens een keer per dag zo iemand eens goed naar uw borsten kijken. Goh, ik weet niet, dat doet me niet zo goed voelen.

Later in het interview vatte P1 het effect van de frequentie als volgt samen: “is dat iets occasioneel, dan kan dat leuk zijn. Is dat iets frequents, herhaaldelijks, dan kan dat vervelend zijn.”

4. Discussie

Om te beginnen zullen de drie onderzoeksvragen besproken worden op basis van de onderzoeksbevindingen en de bestaande literatuur. Nadien zullen de beperkingen en de toegevoegde waarde van het gevoerde onderzoek belicht worden. Tot slot zullen enkele perspectieven voor toekomstig onderzoek geschetst worden.

4.1 Terminologie en typologie

Op basis van de literatuur over seksuele aandacht op straat blijkt het niet eenvoudig om tot een terminologische en typologische consensus te komen met betrekking tot het fenomeen (Fileborn & O'Neill, 2023). Ook de participanten discussieerden over de definitie van seksuele aandacht op straat. In de focusgroepen werd het juiste bereik van het begrip afgebakend tegen de achtergrond van verwante fenomenen. Op basis van de discussie van de participanten kunnen vier assen onderscheiden worden. Langs die assen kunnen seksuele aandacht op straat en verwante fenomenen gesitueerd en geordend worden, om zo hun juiste bereik te bepalen.

4.1.1 Terminologische assen

De onderscheiden assen kunnen benoemd worden als volgt: seksueel karakter, interactie, familiariteit, valentie. De posities van de verschillende fenomenen op die assen zijn niet volledig gefixeerd en kunnen ook binnen elk fenomeen enigszins variëren.

Seksueel karakter

Een eerste as langs dewelke de besproken fenomenen gesitueerd kunnen worden, wordt gevormd door de as gaande van een seksueel naar een niet-seksueel karakter. Seksuele aandacht op straat is bijvoorbeeld per definitie seksueel van aard, terwijl vormen van bodyshaming of complimenten niet noodzakelijk seksueel getint zijn.

Interactie

Een tweede as heeft betrekking op de graad van interactie die het fenomeen typeert. Een fenomeen kan eerder eenzijdig tot stand komen of kan het resultaat zijn van wederzijdse interactie. Ook kan een fenomeen volledig van deze as vallen als interactie met een andere persoon niet aan de orde is. Fantaseren bijvoorbeeld brengt wel een imaginaire, maar geen

reële interactie met zich mee, terwijl flirten een wederzijdse seksuele interactie impliceert. Seksuele aandacht op straat op zijn beurt betreft eenzijdig interactioneel verkeer. Seksueel roddelen of seksuele aandacht uitgedrukt naar een derde veronderstellen een minimale tot afwezige interactie met de persoon die het voorwerp van de seksuele aandacht vormt, maar betrekken wel een derde persoon in de interactie.

Familiariteit

Een derde as waarlangs fenomenen geplaatst kunnen worden, verwijst naar de mate van familiariteit tussen de betrokken personen. Seksuele aandacht binnen een relatie veronderstelt dat de zender en ontvanger bekenden zijn, terwijl seksuele aandacht op straat plaatsvindt tussen onbekenden. Complimenteren en flirten zijn voorbeelden van fenomenen waarbij de zender zowel bekend als onbekend bij de ontvanger kan zijn.

Valentie

Een vierde en laatste as kenmerkt zich door de valentie van het fenomeen. Sommige fenomenen verwant aan seksuele aandacht op straat worden duidelijk als positief gepercipieerd, terwijl andere fenomenen duidelijk als negatief worden gezien. Een compliment wordt bijvoorbeeld als inherent positief gezien, terwijl bodyshaming als negatief wordt benoemd. Seksuele aandacht op straat kan zich uitstrekken naar beide polen van deze as.

4.1.2 Definitie van seksuele aandacht op straat

Bovenbeschreven assen informeerden de definitie die de participanten uiteindelijk aan seksuele aandacht op straat gaven. De juiste bepaling van het begrip kan als volgt samengevat worden. Volgens de eerste as kent seksuele aandacht op straat een seksueel karakter. Dat seksueel karakter wordt voornamelijk beoordeeld door de ontvanger van de aandacht, die zich tracht te beroepen op de actie van de zender waar al dan niet seksuele interesse uit kan blijken. Volgens de tweede as vertrekt seksuele aandacht op straat eenzijdig bij de zender om vervolgens de persoonlijke ruimte van de ontvanger binnen te dringen. Die intrusiviteit wordt ervaren als een uitdaging of minstens als een uitnodiging om terug te reageren. Volgens de derde as vindt seksuele aandacht op straat plaats in de publieke ruimte en is die aandacht afkomstig van een onbekende. De combinatie van die kenmerken maakt dat seksuele aandacht op straat als ongepast ervaren wordt. Volgens de vierde en laatste as wordt seksuele aandacht op straat voornamelijk negatief ervaren, hoewel een combinatie van factoren gelinkt aan de zender, aan de context en aan de ontvanger een ervaring van seksuele aandacht op straat in positieve richting kunnen sturen.

Met bovenstaande begripsbepaling werd geen vaststaande definitie bekomen, wel een omschrijving aan de hand van enkele kenmerken die enige variatie kunnen vertonen. Hoewel dat tegen de geest van de wetenschappelijke traditie indruist, is een dergelijke definitie op losse schroeven misschien gepast in het geval van seksuele aandacht op straat. Zoals de participanten aangaven, wordt seksuele aandacht op straat vooral beoordeeld in de ervaring van de ontvanger. Gedragingen die op objectief niveau hetzelfde lijken, kunnen op subjectief niveau anders ervaren worden. Met betrekking tot straatintimidatie, drukte Fairchild (2010, p. 193) datzelfde idee uit als volgt: “harassment is in the eye of the beholder.” Een eerste belangrijke conclusie van het onderzoek luidt bijgevolg dat een definitie van seksuele aandacht op straat net als de ervaring van het fenomeen niet op zichzelf tot stand kan komen, maar slechts in interactie vorm kan krijgen. Hoewel de eerste onderzoeksvraag van het onderzoek daarmee deels onbeantwoord blijft, biedt deze conclusie wel een uitleg voor de moeilijke terminologische en typologische consensus met betrekking tot seksuele aandacht op straat.

Andere bevindingen die de participanten met betrekking tot de definitie van seksuele aandacht op straat naar voren schoven, haken in op eerder genoemde theorieën. Het misplaatste karakter verwijst naar de theorie van Goffman die de maatschappelijke norm van *civil inattention* uitwerkte (Fileborn & O’Neill, 2023; Bowman, 1993). Het machts- en genderverschil dat de participanten benoemden, kan gelinkt worden aan de conceptualisatie van seksuele aandacht op straat als een vorm van seksueel geweld (Fileborn & O’Neill, 2023). Daarnaast kan het machtsverschil ook gelinkt worden aan andere, intersectionele machtsstructuren die seksuele aandacht op straat kunnen onderliggen (Fileborn & O’Neill, 2023; De Backer, 2020). De beoordeling van het gebeuren door de ontvanger alsook de bemoeilijking daarvan omwille van de onduidelijke intenties van de zender van seksuele aandacht op straat, werden op hun beurt ook door Fairchild (2010) benoemd.

4.2 Impact

4.2.1 Valentie

De impact van seksuele aandacht op straat kan om te beginnen geordend worden op basis van de valentie van die impact.

Negatief

In de literatuur werd seksuele aandacht op straat bijna uitsluitend als een negatief gegeven geconceptualiseerd. Die tendens werd teruggevonden in de focusgroepen, waar de participanten vaker spraken over negatieve dan over positieve effecten van seksuele aandacht op straat. Enkele participanten benoemden ook letterlijk dat de mogelijke positieve effecten van seksuele aandacht op straat niet opwegen tegen de overwegend negatieve effecten van het fenomeen. De negatieve effecten die werden benoemd, lijken vooral verband te houden met het concept *safety anxiety* dat door Fredrickson en Roberts (1997) in het kader van de objectiveringstheorie werd uitgewerkt. Zo spraken de participanten over een gevoel van angst en geassocieerde gevoelens van zich kwetsbaar of ingesloten, geïntimideerd en onveilig of bedreigd te voelen. Ook de anticipatorische stress en het vermijdings- en veiligheidsgedrag waarvan de participanten spraken, kunnen vermoedelijk aan dit gevoel gelinkt worden. Andere negatieve effecten lijken dan weer verband te houden met het concept *appearance anxiety* en het geassocieerde gedrag van lichaasmonitoring (Fredrickson & Roberts, 1997). In dat verband vertelden de participanten zich bijvoorbeeld afhankelijk van de blik van een ander te voelen. De objectiveringstheorie van Fredrickson en Roberts (1997) lijkt dus een belangrijk aandeel van de gerapporteerde negatieve effecten te kunnen kaderen.

Andere negatieve effecten van seksuele aandacht op straat kunnen begrepen worden in het kader van Goffmans theorie van civil inattention. Volgens die theorie plaatst seksuele aandacht op straat de ontvangende partij in een open categorie en daarmee in een lagere klasse (Fileborn & O'Neill, 2023; Bowman, 1993). Participanten rapporteerden in dit verband zich ondergeschikt te voelen naar aanleiding van seksuele aandacht op straat. De combinatie van het gevoel van ondergeschiktheid en het gevoel van *safety anxiety* biedt bovendien ondersteuning voor Kelly's continuüm model van seksueel geweld. Dat model interpreteert seksuele aandacht op straat immers als een uiting van dezelfde machtsstructuren die ook andere vormen van seksueel geweld onderliggen (Fileborn & O'Neill, 2023). Deze machtsgerelateerde perspectieven lijken dus een ander, deels overlappend aandeel van de gerapporteerde negatieve effecten te kunnen kaderen. Daarmee blijft een belangrijk deel van de gerapporteerde negatieve effecten voorlopig onverklaard door de literatuur. De overgebleven negatieve effecten hebben met name betrekking op een gevoel van ongemak, onzekerheid, irritatie of kwaadheid en op een vies gevoel op het moment van seksuele aandacht op straat; op een gevoel bespeeld of dom te zijn en seksueel geremd of onzeker te zijn na het voorval. Mogelijks kunnen die gevoelens wel gelinkt worden aan de beschreven theoretische perspectieven. Bijvoorbeeld de vermindering van peak motivational states zou in verband gebracht kunnen worden met een gevoel seksueel geremd of onzeker te zijn. Zonder een meer procesmatige blik op seksuele aandacht op straat en de impact ervan, blijven de effecten echter moeilijk te kaderen.

Ambigu tot positief

Zoals vermeld, bleek de impact van seksuele aandacht op straat voornamelijk, maar niet uitsluitend negatief. Die bevinding ligt in lijn met de bevindingen van Fileborn en O'Neill (2023), Fairchild (2010) en Fairchild en Rudman (2008) die wijzen op de context- en persoonsgebonden factoren die de impact van seksuele aandacht op straat sturen. Vooral sprekend in dit verband zijn de negatieve gevoelens en gedragingen die de participanten uitdrukkelijk zeiden niet te ervaren of niet te stellen in bepaalde situaties, in tegenstelling tot andere situaties of andere participanten. De benoemde afwezige gevoelens werden gecaptureerd onder de code *ik voel me onverschillig*. Ook andere gerapporteerde gevoelens konden niet duidelijk bij de negatieve gevoelens geplaatst worden, zoals een gevoel geobjectiveerd, opgeschrikt of verbouwereerd te zijn. Soms spraken de participanten ook duidelijk van een ambigu gevoel, dat enerzijds positieve effecten van seksuele aandacht op straat erkent, maar anderzijds ook negatieve effecten van hetzelfde voorval ziet.

Meer dan de afwezigheid van negatieve effecten van seksuele aandacht op straat, kwamen ook enkele positieve effecten van het fenomeen in de focusgroepen naar voren. De positieve effecten die besproken werden, kunnen zoals verwacht gelinkt worden aan de concepten *object of desire self-consciousness* van Bogaert en Brotto (2014) en *object-of-desire affirmation* van Prekatsounaki en collega's (2019). Zo zeiden de participanten zich meer zelfzeker of zich geflatteerd te voelen na een instantie van seksuele aandacht op straat, of gaven ze aan een positief gevoel mee naar huis, naar de partner, te nemen. Deze positieve gevoelens openen daarmee de deur naar de impact van seksuele aandacht op straat op de seksualiteitsbeleving van de ontvanger.

4.2.2 Seksualiteitsbeleving

In de literatuur kent seksuele aandacht op straat verschillende benamingen, maar doorgaans wordt het fenomeen als seksueel omschreven (Bowman, 1993). Desondanks bleef het seksuele karakter van seksuele aandacht op straat en van de uitwerking ervan op de ontvanger in de literatuur onderbelicht. Het seksuele karakter van de aandacht werd eerder besproken. De impact op de seksualiteitsbeleving van de ontvanger van seksuele aandacht op straat op zijn beurt, weerspiegelt de ambigue valentie van de impact die hierboven beschreven werd. Die ambigue valentie kan omschreven worden aan de hand van *seksuele waardering* enerzijds en *seksuele remming* anderzijds.

Seksuele waardering

Zoals hierboven vermeld, kan seksuele aandacht op straat die door de ontvanger als complimenterend ervaren wordt, uitmonden in een extra zelfzeker gevoel dat de ontvanger nadien tegenover diens partner kan uitspelen. Deze bevinding kan begrepen worden in het kader van de object of desire self-consciousness theorie. Immers, de evaluerende blik die seksuele aandacht op straat impliceert, lijkt bij de ontvanger de perceptie romantisch of seksueel begeerlijk te zijn aan te spreken (Bogaert & Brotto, 2014). Die perceptie kan het romantisch en seksueel script activeren en zodoende resulteren in meer zelfzeker toenaderingsgedrag naar de partner. Hoewel onduidelijk op basis van de beschreven bevinding, kan dit proces versterkt worden door object-of-desire affirmation (Prekatsounaki et al., 2019). Indien de ontvanger voorafgaand aan de seksuele aandacht op straat al het idee heeft seksueel begeerlijk te zijn, wordt de evaluerende blik van de ander vermoedelijk sneller in die richting geïnterpreteerd. In die zin lijken object of desire self-consciousness en object-of-desire affirmation een zichzelf versterkend proces te vormen waarin de als complimenterend ervaren variant van seksuele aandacht op straat een onderhoudende factor kan vormen.

Seksuele remming

Niettegenstaande bovengenoemd positief effect van seksuele aandacht op straat op de seksualiteitsbeleving van de ontvanger, bleken die effecten vooral negatief. In dat verband beschreven de participanten een gevoel van seksuele remming dat zich op verschillende manieren kan uiten. Ten eerste werd het gevoel van seksuele remming beschreven als de afweging of een outfit niet te sexy en daarom te uitdagend is. Die afweging werd door de participanten ervaren als een barrière om zich sexy te voelen, of om seksuele energie vrij te laten. Ten tweede werd het gevoel van seksuele remming beschreven als een terughoudendheid tegenover seks. Meerdere participanten beschreven seks af te houden of uit te stellen vanuit een negatieve beeldvorming over mannen, gestoeld op negatieve ervaringen van seksuele aandacht op straat. Concreet werd ook de angst benoemd dat een seksuele partner geen grenzen zou respecteren, opnieuw vanuit enkele negatieve ervaringen met seksuele aandacht op straat. Deze angst die het gevoel van seksuele remming onderligt, sluit aan bij het concept safety anxiety van Fredrickson en Roberts (1997). Het zijn immers de veiligheidsoverwegingen die de seksuele terughoudendheid informeren.

Ten derde werd het gevoel van seksuele remming beschreven als een terughoudendheid tijdens seks zelf. De participanten beschreven het gevoel op hun hoede te blijven en zich minder te laten meeslepen. Daardoor zeiden ze minder van seks te kunnen genieten. Deze bevinding kan begrepen worden als een verhindering van de peak motivational state die seks

idealiter met zich mee kan brengen (Fredrickson & Roberts, 1997). Fredrickson en Roberts (1997) wendden de objectiveringstheorie aan om de hogere prevalentie van seksuele disfunctie bij vrouwen te verklaren, zonder het proces echter concreet te beschrijven. De bevindingen van de participanten illustreren een manier waarop seksuele objectivering, zoals bij seksuele aandacht op straat, naar een hogere prevalentie van seksuele disfunctie kan leiden.

Bovenstaande bevindingen illustreren dat de seksualiteitsbeleving van ontvangers van seksuele aandacht op straat zeker niet vrij van mogelijke effecten blijft. Dat is een belangrijk resultaat, aangezien de literatuur over seksuele aandacht op straat het fenomeen wel als seksueel benoemde, maar niet als zodanig onderzocht.

4.2.3 Proces

Fileborn en O'Neill (2023) spreken van een gebrek aan literatuur over de manier waarop ontvangers van seksuele aandacht de ervaring begrijpen en betekenis verlenen. De manier waarop de participanten over de impact van seksuele aandacht op straat spraken, geeft enig inzicht in dat proces. Het proces kan verduidelijkt worden op twee manieren: op basis van de temporele dimensie enerzijds en op basis van het belang van de interpretatie anderzijds.

Temporele dimensie

De impact die de participanten als ontvangers van seksuele aandacht op straat zeiden te ervaren, kan begrepen worden op basis van een dubbele tijdlijn. Een dergelijke tijdsdimensie is in de literatuur enigszins onderbelicht gebleven, vermoedelijk omdat veel onderzoekers zich concentreren op één of enkele variabelen. In de focusgroepen beschreven de participanten twee types tijdlijnen waarop de gevolgen van seksuele aandacht op straat afgetekend kunnen worden. De eerste tijdlijn die de participanten beschreven, heeft betrekking op de individuele instanties van seksuele aandacht op straat. Sommige gedachten, gevoelens en gedragingen werden door de participanten op het moment van de seksuele aandacht op straat gesitueerd. Andere gedachten, gevoelens en gedragingen konden gesitueerd worden na het voorval, als reacties die ofwel kortstondig nadien de kop op staken, ofwel langdurig aanwezig bleven. Weer andere reacties konden voorafgaand aan seksuele aandacht op straat gesitueerd worden. Dergelijke anticipatorische reacties worden actueel in reactie op een trigger die de mogelijkheid van seksuele aandacht op straat suggereert. Hoewel deze reacties als een soort verlengstuk van de langdurige reacties begrepen kunnen worden, bestaat het verschil er vooral in dat langdurige reacties meer gegeneraliseerd zijn en los zijn komen te staan van de

triggers die de mogelijkheid van seksuele aandacht op straat suggereren. Deze eerste tijdlijn maakt het proces inzichtelijk door de impact van seksuele aandacht op straat te differentiëren.

De tweede tijdlijn die de participanten beschreven, vloeit voort uit de langdurige en anticipatorische reacties van de eerste tijdlijn. De tweede tijdlijn heeft immers betrekking op de persoonlijke geschiedenis van de ontvanger en brengt verleden ervaringen met seksuele aandacht op straat en verwante fenomenen in kaart. Deze tijdlijn maakt het proces inzichtelijk door te tonen hoe vorige ervaringen de interpretatie van actuele ervaringen van seksuele aandacht op straat kunnen sturen.

Interpretatie en evaluatie

Naast en parallel aan de temporele dimensie, kan de impact van seksuele aandacht op straat begrepen worden door die op te splitsen in een evaluatieve en een reactieve component. Zoals hierboven kort beschreven, voeden ervaringen uit het verleden de interpretatie in het heden. De interpretatie of de betekenis die aan het gebeuren wordt verleend, in deze masterproef ook de evaluatieve component genoemd, informeert op zijn beurt de gevoelens en gedragingen die volgen op een instantie van seksuele aandacht op straat, hier ook de reactieve component genoemd. Een dergelijke opsplitsing in een evaluatieve en een reactieve component laat toe om het proces waarmee seksuele aandacht op straat een impact uitoefent, te begrijpen.

De evaluatieve component werd in de resultatensectie uitgewerkt aan de hand van het voorwerp van de evaluatie. Zo werd een onderscheid gemaakt tussen evaluaties over de zender en diens motivatie, evaluaties over het gedrag, evaluaties over zichzelf als ontvanger en evaluaties over de situatie. Van die concrete evaluaties bleken de evaluaties over de zender en diens motivatie het meest talrijk besproken door de participanten. Dat is een interessante bevinding die het belang van de intenties van de zender, of de invulling daarvan door de ontvanger, illustreert. In de literatuur werd het belang van de vraag naar de intenties van de zender ook onderstreept door Fairchild (2010) en Fileborn en O'Neill (2023). Zij verwezen naar het vaak verborgen seksualiserende karakter van seksuele aandacht op straat en naar de lage graad van dwang waarmee seksuele aandacht op straat zich doorgaans manifesteert, waardoor de intenties van de zender onduidelijk blijven. Volgens Fairchild (2010) spoort die onduidelijkheid de ontvanger van seksuele aandacht op straat aan om zich te beroepen op contextvariabelen om de intenties van de zender alsnog te begrijpen. Die interpretatie, de evaluatieve component van de impact, moet immers dienen om de daaropvolgende gevoelens en gedragingen, de reactieve component van de impact, te informeren. De opdeling tussen de evaluatieve en de reactieve component van de impact van seksuele aandacht op straat is vermoedelijk minder rigide dan hier wordt voorgesteld. Wellicht informeert de evaluatieve

component niet alleen de reactieve component, maar geldt het verband ook in de andere richting. De participanten zelf kenden de evaluatieve component echter een doorslaggevende rol toe, wat de reden is dat die rol hier als zodanig uitgelicht wordt.

De concrete evaluaties van de participanten als ontvangers van seksuele aandacht werden aangevuld met enkele algemene evaluaties. Die algemene evaluaties kunnen geïnterpreteerd worden als abstracties die na verloop van tijd van de concrete evaluaties gemaakt worden. Die abstracties dienen vervolgens als toetssteen aan de hand waarvan concrete instanties van seksuele aandacht op straat beoordeeld kunnen worden.

4.3 Modererende factoren

Hierboven werd de interpretatie van seksuele aandacht op straat ontdudd als de evaluatieve component van de impact van seksuele aandacht op straat enerzijds en als het startpunt voor de daaropvolgende gevoelens en gedragingen anderzijds. Als een bepalende factor voor de reactieve component van de impact, werkt de interpretatie als een modererende factor. Zoals in de resultatensectie aangegeven werd, sturen modererende factoren immers de richting en de sterkte van de impact van seksuele aandacht op straat. De sleutelfunctie van de interpretatie van seksuele aandacht op straat werd in zekere zin erkend door Fairchild en Rudman (2008). Zij beschreven immers verschillende copingsstijlen die de ervaring van seksuele aandacht op straat kunnen veranderen. De beschreven copingsstijlen werden uitgewerkt aan de hand van interpretaties of evaluaties van het gedrag. In het bijzonder de copingsstijlen *self-blame* en *welwillend* vertellen iets over de interpretatie van de ontvanger: *self-blame* houdt in dat de ontvanger het gedrag interpreteert als uitgelokt door zichzelf; *welwillend* houdt in dat de ontvanger het gedrag interpreteert als goedbedoeld. Afhankelijk van de copingsstijl van de ontvanger van seksuele aandacht op straat, observeerden Fairchild en Rudman (2008) een verschillende impact.

Andere modererende factoren waar de participanten zelf bijzonder veel belang aan hechtten, zijn de factoren *afstemming* en *assertiviteit en agency*. Voor deze en voor de andere modererende factoren bestaat er echter weinig tot geen ondersteuning in de literatuur.

4.3.1 Niveaus

De afzonderlijke modererende factoren die de participanten benoemden, kunnen geordend worden volgens het niveau waarop ze zich vertonen. De factoren kunnen immers betrekking

hebben op de individuele zender of op de individuele ontvanger, op de interactie tussen zender en ontvanger of op de context waarin de seksuele aandacht op straat zich afspeelt. De contextfactoren kunnen op hun beurt opgedeeld worden in factoren gelinkt aan de onmiddellijke fysieke omgeving enerzijds en factoren gelinkt aan de maatschappelijke setting anderzijds. Daarmee verbinden de participanten verschillende niveaus die in de literatuur wel deels besproken, maar niet verbonden werden. Immers, Fairchild en Rudman (2008) bespraken de copingsstijl eigen aan de ontvanger om het effect ervan op de mate van objectivering bij de ontvanger na te gaan. Fairchild (2010) op haar beurt besprak verschillende factoren gelinkt aan de zender, de ontvanger en aan de onmiddellijke context om voor die factoren na te gaan in welke mate ze de ervaring van seksuele aandacht op straat meer plezierig dan wel meer angstaanjagend maakten. Andere studies concentreerden zich op de impact van seksuele aandacht op straat zelf, zonder naar de mogelijke modererende factoren te kijken. In die zin is een belangrijke bevinding van dit onderzoek tweeledig, namelijk dat er modererende factoren zijn en dat die modererende factoren zich vertonen op verschillende niveaus.

Hoewel alle modererende factoren onderbelicht zijn gebleven in voorgaand onderzoek, is vooral de afwezigheid van het maatschappelijke niveau opvallend. Vermoedelijk kan die afwezigheid gelinkt worden aan het ongrijpbare karakter van dat niveau. Immers, de participanten spreken zelf ook van een gevoel of een indruk, of van maatschappelijke beelden die maar moeilijk gematerialiseerd kunnen worden. Desondanks bleken de maatschappelijke factoren wel door meerdere participanten over de verschillende focusgroepen herkend te worden. Meer nog, van alle niveaus maakte het maatschappelijke niveau de meeste emoties los.

4.3.2 Combinaties

Vaak bleek de specifieke combinatie van verschillende modererende factoren bepalend. Die combinaties kunnen op verschillende manieren gevormd worden. Ten eerste kan een dergelijke combinatie gevormd worden door factoren die onafhankelijk van elkaar een effect uitoefenen. Binnen het niveau van de onmiddellijke omgeving bijvoorbeeld kan de combinatie van daglicht en aanwezigheid van anderen voor een meer aangename, in tegenstelling tot een meer beangstigende, ervaring zorgen. Voor dergelijke combinaties geldt dat de verschillende factoren hun onderlinge effect kunnen versterken of juist kunnen tegenwerken. Ten tweede kunnen combinaties ook gevormd worden door factoren die afhankelijk van elkaar en via elkaar een effect uitoefenen. Zo illustreerde een fragment dat de factor *interpretatie* afhankelijk kan zijn van een individuele factor gelinkt aan de ontvanger, namelijk *zelfvertrouwen*.

Daarnaast kan de interpretatie ook afhankelijk zijn van de maatschappelijke factor *problematisering en sensibilisering*. De individuele factor gelinkt aan de ontvanger *alarmbelletjes* bleek vervolgens afhankelijk van de maatschappelijke factor *socialisatie en genderrollen*. De verschillende factoren blijken dus niet op zichzelf te opereren, maar wel in een complex web met wederzijdse invloeden. Die wederzijdse invloeden bleven ook in vorig onderzoek onderbelicht en vormen daarmee een aanvullende belangrijke bevinding van dit onderzoek.

4.4 Beperkingen en toegevoegde waarde

Het onderzoek dat uitgevoerd werd in het kader van deze masterproef kent een interessante meerwaarde, maar vertoont ook enkele belangrijke beperkingen. Om te beginnen wordt de meerwaarde van dit onderzoek gevormd door de bovenbeschreven aanvullingen op de bestaande literatuur. Een eerste aanvulling bestaat uit de dynamische definitie die aan seksuele aandacht op straat werd verleend, op basis van de assen die onderscheiden werden in vergelijking met verwante fenomenen. Een tweede aanvulling bestaat uit de bevinding dat de impact van seksuele aandacht op straat niet uitsluitend negatief is. Bij die tweede aanvulling hoort ook de toevoeging dat sommige effecten die door de participanten beschreven werden, niet in de literatuur teruggevonden werden. In het bijzonder de beschreven impact op de seksualiteitsbeleving van de ontvanger van seksuele aandacht op straat vormt een belangrijke aanvulling op de bestaande literatuur. Een derde aanvulling belicht het proces waarmee seksuele aandacht op straat een effect bereikt. Dat proces blijkt begrepen te kunnen worden op een dubbele tijdlijn enerzijds en als een interpretatief proces anderzijds. Een vierde aanvulling verwijst naar het bestaan van modererende factoren die onderling kunnen verschillen in belang. Daarbij hoort ook de toevoeging dat die modererende factoren kunnen opereren op verschillende niveaus, die bovendien met elkaar verbonden zijn. Zoals bleek, kunnen de modererende factoren zowel op afhankelijke als onafhankelijke basis van elkaar werken.

Naast de meerwaarde gevormd door de aanvullingen op de bestaande literatuur, verwijst een andere meerwaarde van dit onderzoek naar de coherentie tussen de methodologische opzet van het onderzoek enerzijds en de onderzoeksbevindingen anderzijds. De focusgroepen stelden de participanten in staat elkaars gedachten uit te dagen en zo hun eigen ervaringen en opvattingen te doordenken en doorvoelen. Dat proces weerspiegelde tevens het proces dat de participanten beschreven met betrekking tot het effect van seksuele aandacht op straat. De participanten beschreven immers hoe het effect van seksuele aandacht op straat afhankelijk

is van de interpretatie van het gebeuren. Die interpretatie kan op zijn beurt geïnformeerd worden door zaken als maatschappelijke beeldvorming en interindividuele aandacht voor het fenomeen. Dat interindividuele proces van betekenisverlening werd dus in de focusgroepen teruggevonden.

Een laatste meerwaarde van dit onderzoek bedraagt de brede blik waarmee seksuele aandacht op straat bekeken werd. Om te beginnen wil die brede blik zeggen dat het fenomeen onderzocht werd zonder er bij voorbaat een negatieve of positieve lading op te leggen. Een dergelijke benadering kan helpen om de terminologische en typologische impasse te doorbreken. Daarnaast wil een brede blik ook zeggen dat er in de focusgroepen ruimte werd gemaakt voor thema's die in de bestaande literatuur onderbelicht zijn gebleven. Zulke thema's hebben bijvoorbeeld betrekking op het seksuele aspect van seksuele aandacht op straat en op het proces waarmee seksuele aandacht op straat een effect bereikt.

Enkele belangrijke beperkingen van het onderzoek werden gevormd in de schaduw van de bovengenoemde meerwaarde. Ten eerste illustreerden de focusgroepen wel het proces van betekenisverlening, maar waren de interviews niet immuun voor zaken die dat proces bedreigen. In groep kunnen participanten immers geneigd zijn om sociaal wenselijke antwoorden te geven (Bryman, 2012). Die bemerking is extra relevant bij een onderwerp als seksuele aandacht op straat, waarvoor de wetenschappelijke en maatschappelijke consensus lijkt te zijn dat die aandacht onwenselijk is. Ook kunnen groepsgesprekken aanleiding geven tot een fenomeen dat *groupthink* wordt genoemd, waarbij alle groepsleden in dezelfde richting beginnen te denken en er nog maar weinig ruimte overblijft voor afwijkende antwoorden (Bryman, 2012). Aan die beperkingen werd tegemoet gekomen door aan het begin van de interviews ruimte te maken voor een veilige sfeer. Desondanks kunnen dergelijke beperkingen niet volledig opgevangen worden.

Ten tweede bleek het onderzoek wel interessant omwille van de brede blik waarmee het onderwerp bekeken werd, maar die brede blik maakte ook dat bepaalde thema's niet in de diepte uitgewerkt konden worden. De modererende factoren bijvoorbeeld werden wel benoemd, maar hun onderlinge belang en de onderliggende verbanden bleven nog onduidelijk. Ook het seksuele aspect van seksuele aandacht op straat werd benoemd, maar de concrete uitwerking ervan bleef moeilijk.

Ten derde is het gevoerde onderzoek beperkt met betrekking tot de omvang en diversiteitsgraat van de steekproef. Hoewel de georganiseerde focusgroepen al enkele terugkerende patronen vertoonden, bracht elk interview nog nieuwe of aanvullende informatie naar voren. Bijkomende focusgroepen hadden wellicht nog andere interessante perspectieven

kunnen aandragen (Braun & Clarke, 2022). Daarnaast vertoonde de steekproef wel een zekere graad van diversiteit met betrekking tot leeftijd, woonplaats en opleidingsniveau, maar in het algemeen bleef de steekproef vrij homogeen. Het onderwerp seksuele aandacht op straat is echter een onderwerp waarover opvattingen kunnen variëren volgens sociodemografische kenmerken (Bryman, 2012). Ook is de ervaring van seksuele aandacht op straat onderhevig aan sociale machtsstructuren (Fileborn & O'Neill, 2023; De Backer, 2020; Bowman, 1993). Een hogere diversiteitsgraad en een grotere omvang van de steekproef hadden wellicht nog voor andere ervaringen en inzichten kunnen zorgen.

4.5 Perspectieven voor toekomstig onderzoek

Enkele perspectieven voor toekomstig onderzoek tekenen zich af tegen de achtergrond van bovengenoemde beperkingen. Om te beginnen blijft het antwoord op de eerste onderzoeksvraag naar de bepaling van seksuele aandacht op straat onvolledig. Om die vraag correct te beantwoorden, zouden immers meer en meer diverse ervaringen ook in rekening gebracht moeten worden. Toekomstig onderzoek zou zich dus kunnen toeleggen op de zoektocht naar een gepaste definitie van seksuele aandacht op straat die de complexe en diverse ervaring kan weergeven. Daarbij komt dat het seksuele aspect in de definitie van seksuele aandacht op straat nog deels onontgonnen terrein beslaat. De participanten gaven aan dat de grens tussen seksuele en niet-seksuele aandacht niet altijd duidelijk is. Ook de literatuur heeft zich nog niet uitgesproken over het seksuele karakter van seksuele aandacht op straat. Toekomstig onderzoek zou zich dus ook kunnen richten naar dat specifieke element van seksuele aandacht op straat.

Naast een verdere exploratie van de bepaling van seksuele aandacht op straat, zou toekomstig onderzoek zich kunnen toeleggen op het proces waarmee het fenomeen een effect bereikt. De participanten beschreven al de doorslaggevende rol van de interpretatie, die op zijn beurt gestuurd kan worden door verschillende factoren op individueel, interactioneel en contextueel niveau. Desondanks kan het juiste procesmatige verloop nog verder uitgewerkt en afgetoetst aan bestaande literatuur worden. Daarbij kan ook meer aandacht geschonken worden aan de werking en structuur van de modererende factoren. De participanten benoemden wel verschillende factoren, maar zonder het effect daarvan erg te differentiëren. Meestal werd het effect begrepen in termen van veiligheid, maar andere effecten kunnen wellicht ook waargenomen worden. Toekomstig onderzoek zou dus kunnen onderzoeken welke factoren wat voor effect bewerkstelligen.

Vervolgens zou toekomstig onderzoek zich kunnen toelagen op de integratie van de empirische bevindingen en de theoretische perspectieven. Het procesmatige gebeuren dat in dit onderzoek naar voren kwam, zou verder uitgewerkt kunnen worden aan de hand van bestaande theorieën uit de cognitieve psychologie. Daarnaast lijken de beschreven effecten van seksuele aandacht op straat vruchtbare grond te bieden om verschillende theoretische kaders te integreren. Met name de objectiveringstheorie van Fredrickson en Roberts (1997) enerzijds en de theorievorming rond de concepten *object of desire self-consciousness* van Bogaert en Brotto (2014) en *object-of-desire affirmation* van Prekatsounaki en collega's (2019) anderzijds lijken een interessante basis gemeenschappelijk te hebben. Beide perspectieven vertrekken immers van de evaluerende blik van een ander. Volgens de objectiveringstheorie kan die evaluerende blik verscheidene negatieve psychologische processen in gang zetten. Volgens de seksuologische theorievorming kan die evaluerende blik dan weer een gewilde mentale toestand activeren. De gelaagdheid van de impact van seksuele aandacht op straat die in dit onderzoek naar voren kwam, suggereert dat beide theoretische kaders geïntegreerd kunnen worden.

Tot slot zou toekomstig onderzoek tegemoet kunnen komen aan de methodologische beperkingen van het onderzoek van deze masterproef. Om te beginnen zou het een grote meerwaarde zijn om een grotere en meer diverse steekproef aan te trekken. Op basis van meer en meer diverse ervaringen kunnen de bevindingen van dit onderzoek wellicht nog uitgebreid en genuanceerd worden. Daarnaast zou de brede blik van dit onderzoek teruggeschroefd kunnen worden tot een smallere focus. Andere onderzoeksmethoden kunnen die smallere focus dragen. Diepte-interviews bijvoorbeeld zouden de diverse ervaringen van seksuele aandacht op straat meer in detail kunnen belichten. Kwantitatieve onderzoeksmethoden zouden op hun beurt aangewend kunnen worden om de werking en structuur van de modererende factoren te achterhalen.

5. Conclusie

Deze masterproef kan geconcludeerd worden met de stelling dat seksuele aandacht op straat een dynamisch begrip beschrijft dat het best begrepen kan worden door de gelaagde ervaring van de ontvanger in interactie met de zender, de onmiddellijke omgeving en de maatschappelijke context in beeld te brengen.

Als antwoord op de eerste onderzoeksvraag, benadrukt bovenstaande stelling het dynamische karakter van seksuele aandacht op straat. Het fenomeen bleek immers context- en persoonsgebonden. Dat dynamische karakter verklaart waarom het fenomeen in de literatuur maar moeilijk begrepen en bepaald werd. Het dynamische karakter wordt daarom bij voorkeur weerspiegeld in de definitie. Een dynamische definitie kan bekomen worden door seksuele aandacht op straat in interactie te plaatsen met verwante fenomenen, op basis waarvan karakteriserende assen onderscheiden kunnen worden. Langs die assen kunnen seksuele aandacht op straat en verwante fenomenen vervolgens gepositioneerd en geordend worden, met de erkenning dat de positie kan verschuiven binnen een bepaald bereik. Op die manier werd seksuele aandacht op straat in deze masterproef gekarakteriseerd als seksueel, eenzijdig en indringend, misplaatst en voornamelijk negatief.

Als antwoord op de tweede onderzoeksvraag, benadrukt bovenstaande stelling dat seksuele aandacht op straat een gelaagde ervaring bij de ontvanger ontlokt. Die gelaagdheid verwijst ten eerste naar de valentie van de impact. Immers, de impact bleek niet uitsluitend negatief. Ook neutrale, ambigue en positieve elementen werden beschreven. Ten tweede verwijst de gelaagdheid naar de vormen van de impact. De impact manifesteert zich immers in een verscheidenheid aan gedachten, gevoelens en gedragingen. Ten derde verwijst de gelaagdheid naar het procesmatige gebeuren waarmee die impact zich uit. Immers, de impact kent een tijdsgebonden organisatie met centraal de rol van de interpretatie van de ontvanger. Ten vierde verwijst de gelaagdheid ook naar de verschillende domeinen waarop de impact van seksuele aandacht zich manifesteert. Seksuele aandacht op straat bleek zich ook te laten voelen op het seksuele domein, hoewel dat domein in de literatuur onderbelicht was gebleven.

Als antwoord op de derde onderzoeksvraag, benadrukt bovenstaande stelling tot slot de interactionele lens waardoor de modererende factoren bekeken dienen te worden. De modererende factoren die de richting en de sterkte van de impact van seksuele aandacht op straat bepalen, staan immers niet los van elkaar. In tegendeel, de modererende factoren vormen specifieke combinaties die de uiteindelijke impact bepalen. Daarbij bleken sommige modererende factoren belangrijker dan andere en bleken de factoren zowel op onafhankelijke als op afhankelijke basis van elkaar te opereren.

Referenties

- Barton, K. C. (2015). Elicitation techniques: getting people to talk about ideas they don't usually talk about. *Theory and Research in Social Education*, 43(2), 179–205. <https://doi.org/10.1080/00933104.2015.1034392>
- Bogaert, A., & Brotto, L. A. (2014). Object of Desire Self-Consciousness Theory. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 40(4), 323–338. <https://doi.org/10.1080/0092623X.2012.756841>
- Bowman, C. G. (1993). Street Harassment and the Informal Ghettoization of Women. *Harvard Law Review*, 106(3), 517–580. <https://doi.org/10.2307/1341656>
- Braun, V., & Clarke, V. (2022). Conceptual and design thinking for thematic analysis. *Qualitative Psychology*, 9(1), 3–26. <https://doi.org/10.1037/qap0000196>
- Bryman, A. (2012). *Social research methods*. (Fourth edition). Oxford university press.
- De Backer, M. (2020). Street harassment and social control of young Muslim women in Brussels: destabilising the public/private binary. *Journal of Gender-Based Violence*, 4(3), 343–358. <https://doi.org/10.1332/239868020X15986402157121>
- DelGreco, M., & Christensen, J. (2019). Effects of Street Harassment on Anxiety, Depression, and Sleep Quality of College Women. *Sex Roles*, 82(7-8), 473–481. <https://doi.org/10.1007/s11199-019-01064-6>
- Di Gennaro, K., & Ritschel, C. (2019). Blurred lines: The relationship between catcalls and compliments. *Women's Studies International Forum*, 75, 102239. <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2019.102239>
- Fairchild, K. (2010). Context Effects on Women's Perceptions of Stranger Harassment. *Sexuality & Culture*, 14(3), 191–216. <https://doi.org/10.1007/s12119-010-9070-1>
- Fairchild, K., & Rudman, L. A. (2008). Everyday Stranger Harassment and Women's Objectification. *Social Justice Research*, 21(3), 338–357. <https://doi.org/10.1007/s11211-008-0073-0>
- Fileborn, B., & O'Neill, T. (2023). From “Ghettoization” to a Field of Its Own: A Comprehensive Review of Street Harassment Research. *Trauma, Violence, & Abuse*, 24(1), 125–138. <https://doi.org/10.1177/15248380211021608>

- Fredrickson, B. L., & Roberts, T.-A. (1997). Objectification Theory: Toward Understanding Women's Lived Experiences and Mental Health Risks. *Psychology of Women Quarterly*, 21(2), 173–206. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.1997.tb00108.x>
- Peterson, Z. D., & Muehlenhard, C. L. (2007). Conceptualizing the “wantedness” of women’s consensual and nonconsensual sexual experiences: implications for how women label their experiences with rape. *The Journal of Sex Research*, 44(1), 72–88. https://doi.org/10.1207/s15598519jsr4401_8
- Prekatsounaki, S., Janssen, E., & Enzlin, P. (2019). In Search of Desire: The Role of Intimacy, Celebrated Otherness, and Object-of-Desire Affirmation in Sexual Desire in Women. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 45(5), 414–423. <https://doi.org/10.1080/0092623X.2018.1549633>
- Rooney, S. (2021). *Beautiful world, where are you*. Faber & Faber Limited.
- Steer, A., & Tiggemann, M. (2008). The role of self-objectification in women's sexual functioning. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 27(3), 205–225. <https://doi.org/10.1521/jscp.2008.27.3.205>

Bijlagen

Bijlage 1: flyer en begeleidende tekst

Neem deel aan een studie naar

De beleving van seksuele aandacht op straat

Ben jij een vrouw en bereid deel te nemen aan een focusgroep interview?

Deze studie is goedgekeurd door EC onderzoek UZ / KU Leuven (MP020046)

KU LEUVEN

Contacteer
gretl.michielsen@student.kuleuven.be

Of scan de QR-code

In het kader van mijn masterproef doe ik onderzoek naar de beleving van seksuele aandacht op straat.

WAT?

'Seksuele aandacht op straat' is een omschrijving voor wat ook 'seksuele intimidatie' of in het Engels 'catcalling' wordt genoemd. Het verwijst naar een opmerking, een blik of een ander signaal dat seksueel of seksistisch getint is en dat op een publieke plaats.

HOE?

Is dit herkenbaar? Dan nodig ik je graag uit voor een interview! Ik ben op zoek naar vrouwen van 18 jaar of ouder, van alle achtergronden. In focusgroep interviews (4-6 personen) zal op basis van interactieve oefeningen de beleving van seksuele aandacht op straat besproken worden, met ruimte voor de invloed op seksualiteitsbeleving. Een dergelijk interview zal anderhalf tot twee uur van uw tijd vragen en zal doorgaan op een rustige locatie.

WAAROM?

Met je deelname help je me een genuanceerd beeld te krijgen van seksuele aandacht op straat en de mogelijke invloed op seksualiteitsbeleving. Zelf heb je er hopelijk ook wat aan: de gesprekken beloven interessant te worden!

WAT NU?

Heb je interesse? Stuur me een mailtje via gretl.michielsen@student.kuleuven.be, of scan de QR-code hieronder die je meteen naar een voorbeeldmail zal leiden.

Deze studie is goedgekeurd door de Ethische Commissie Onderzoek UZ / KU Leuven (MP020046).

Alvast heel erg bedankt voor de hulp!
Het delen van het bericht wordt geapprecieerd.

Gretl Michielsens

Bijlage 2: interviewleidraad

Welkom allemaal. Mijn naam is Gretl Michielsen, ik zit nu in mijn tweede en laatste jaar van de Master Seksuologie. In het kader van mijn masterproef doe ik onderzoek naar de beleving van seksuele aandacht op straat bij vrouwen. Daarbij wil ik kijken naar aspecten van de definitie, naar de beleving zelf, naar factoren die de beleving kunnen veranderen en naar een mogelijke invloed op seksualiteitsbeleving. Mijn vragen zal ik stellen aan de hand van oefeningen, waarbij ik jullie bijvoorbeeld zal vragen voor jezelf een lijstje te maken of om woorden te sorteren. Die oefeningen dienen als een opstapje voor een discussie achteraf.

Alvorens we beginnen, wil ik graag nog enkele dingen benadrukken. Ik wil jullie er aan herinneren dat jullie deelname vrijwillig is. Jullie mogen er dus voor kiezen om niet te antwoorden of om je uit het interview terug te trekken. Van deze sessie zal ik ook een opname maken, zodat ik het interview nadien kan transcriberen en analyseren. Alle persoonsgegevens zullen echter worden geanonimiseerd, zodat jullie niet meer traceerbaar zijn. Deels in het belang van de opname, deels uit respect voor elkaar, zou ik jullie ook willen vragen elkaar te laten uitspreken en één voor één te praten. Als jullie graag inzage willen in de transcripties, de analyses en/of de uiteindelijke masterproef, mogen jullie dat op het einde aangeven. Jullie krijgen dan een blaadje papier waarop jullie kunnen reflecteren op de sessie en waarop jullie dat kunnen aangeven.

Hebben jullie hier al vragen of bedenkingen bij?

Het doel van deze masterproef is om verschillende antwoorden te bespreken, vanuit verschillende ervaringen. Soms zien we echter dat binnen een groep afwijkende meningen niet aan bod komen. Daarom wil ik jullie uitnodigen toch een bepaalde denkpijpe op tafel te leggen, ook al denk je dat die misschien op weerstand zal botsen. Wat kan helpen, is dat je niet altijd uit eigen naam moet spreken. Je mag spreken vanuit je eigen ervaring, maar je mag ook spreken op basis van een denkproces of op basis van wat je denkt dat andere mensen denken of voelen. Ik wil jullie dan ook vragen om steeds respect te tonen voor elkaars bijdrage en om eventuele weerstanden te bespreken.

Om het ijs te breken, zou ik graag willen beginnen met een opwarmertje. Iedereen mag rechtstaan. Dan mag iedereen zich voorstellen op basis van een pose die je aanneemt. Je mag met je lichaam een pose aannemen die iets uitdrukt van jezelf: een hobby, een interesse, een belangrijk deel van je leven... Geen pose aannemen is ook een pose, dat zegt ook iets over jezelf. Ik zal beginnen.

...

Hebben jullie nog vragen of bedenkingen voor we met het interview van start gaan?

De eerste vraag peilt naar de bepalende kenmerken van seksuele aandacht op straat. Hoe begrijpen jullie 'seksuele aandacht op straat'? Je mag voor jezelf opschrijven wat jij denkt dat belangrijke kenmerken zijn. Nadien gaan we jullie antwoorden vergelijken in groep.

Thema's die aan bod kunnen komen:

- Ongewenst, ongevraagd
- Publieke ruimte

- Signalen, opmerkingen, gedragingen; aanraking
- Seksueel getint, seksistisch
- Mannen vs. vrouwen

De tweede vraag peilt naar jullie beleving van seksuele aandacht op straat. Voor die vraag heb ik hier een afbeelding van de nogal populaire meme. Het gezicht van het doelwit is hier blanco gemaakt. Hoe denken jullie dat zij de seksuele aandacht ervaart?

Thema's die aan bod kunnen komen:

- Gevoelens
(stress, angst, schaamte – ongemakkelijk – neutraal – flatterend – opwindend)
- Gedachten
(onrechtvaardig, seksistisch – ongepast – neutraal, te verwachten – complimenterend – opwindend)
- Gedragingen
(minder aandacht voor introspectie, zelfbewust monitoren van zichzelf – actieve of passieve coping)

Jullie hebben nu een reeks aan gevoelens besproken. De derde vraag peilt naar de factoren die een ervaring van seksuele aandacht op straat nu meer of minder aangenaam kunnen maken. Voor deze vraag mogen jullie gezamenlijk nadenken over welke factoren een rol kunnen spelen. Jullie mogen die op deze kaartjes schrijven.

Thema's die aan bod kunnen komen:

- Factoren gelinkt aan het doelwit
(leeftijd, woonplaats, relatie, seksuele oriëntatie, gezondheid, zelfvertrouwen, copingsstijl, seksueel zelfbeeld, ervaring met seksueel grensoverschrijdend gedrag, gezelschap...)
- Factoren gelinkt aan de zender
(intrusiviteit, geslacht, leeftijd, huidskleur, aantrekkelijkheid, gezelschap)
- Factoren gelinkt aan de context
(veiligheid van de buurt, daglicht, voorbijgangers)

De vierde en laatste hoofdvraag gaat over de invloed van seksuele aandacht op straat op de seksualiteitsbeleving van het doelwit. Hoe denken jullie dat de ervaring van seksuele aandacht op straat een invloed kan hebben op de seksualiteitsbeleving van het doelwit?

Thema's die aan bod kunnen komen:

- Seksueel zelfbeeld
- Seksuele fantasieën
- Seksueel verlangen
- Seksuele opwinding

Als afsluiter heb ik nog een allerlaatste, meer informele vraag. Hoe zou het ideale scenario van seksuele aandacht op straat er voor jullie uitzien?

Bijlage 3: vragen ter afronding en ter beschrijving van de steekproef

Hoe vond u het interview?

.....

.....

.....

.....

.....

Zijn er dingen die u nog graag wil toevoegen?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zijn er dingen waarop u graag wil terugkomen?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wenst u inzage in de interviewtranscripties?

- Ja
- Neen

Wordt u graag op de hoogte gehouden van de onderzoeksbevindingen van de masterproef?

- Ja
- Neen

Indien u inzage wenst en/of op de hoogte gehouden wil worden van de onderzoeksbevindingen, gelieve hier uw e-mailadres te noteren:

De antwoorden op deze vragen zullen gebruikt worden voor een beschrijving van de steekproef. De antwoorden zullen volledig anoniem verwerkt worden. Gelieve hier nergens uw naam, uw e-mailadres of andere persoonsgegevens te noteren.

Wat is uw leeftijd?

- 18 tot 24 jaar
- 25 tot 34 jaar
- 35 tot 44 jaar
- 45 tot 54 jaar
- 55 tot 64 jaar
- 65 tot 74 jaar
- 75 jaar of ouder

Hoe zou u uzelf omschrijven?

- Vrouw
- Transvrouw
- Non-binair
- Anders: .....

Wat is uw seksuele oriëntatie?

- Heteroseksueel
- Homoseksueel
- Biseksueel
- Aseksueel
- Anders: .....

Hoe zou u uw relatiestatus omschrijven?

- Alleenstaand / single
- Informele partner
- Vaste partner
- Anders: .....

Wat is uw hoogst behaalde diploma?

- Geen diploma secundair onderwijs
- Diploma secundair onderwijs
- Diploma hoger onderwijs
- Doctoraat
- Anders: .....

Hebt u het gevoel tot een minderheidsgroep te behoren? U mag meerder antwoorden aanduiden.

- Neen
- Ja, op basis van huidskleur / etniciteit
- Ja, op basis van een functiebeperking
- Ja, op basis van genderidentiteit
- Ja, op basis van seksuele oriëntatie
- Anders: .....

Bijlage 4: beschrijving van de steekproef

Variabele	Groep 1				Groep 2				Groep 3				
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	5
Leeftijd													
18-24	x	x							x				
25-34					x			x				x	x
35-44				x	x	x							
45-54			x										
55-64									x				
65-74													
75+											x		
Gender													
Vrouw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Transvrouw													
Non-binair													
Anders													
Seksuele oriëntatie													
Heteroseksueel	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x
Homoseksueel													
Biseksueel				x									
Anders				x									x
Relatiestatus													
Alleenstaand/single			x		x	x			x				
Informele partner													
Vaste partner	x	x		x	x			x		x	x	x	x
Anders				x									
Diploma													
Geen diploma secundair onderwijs												x	
Diploma secundair					x		x						
Diploma hoger onderwijs	x	x	x			x		x	x	x		x	x
Doctoraat				x									
Anders													

Minderheids										
-groep										
Neen		x	x	x		x	x	x	x	x
Huidskleur/ethniciteit	x									
Functiebeperking		x			x					
Genderidentiteit	x									

Bijlage 5: codeboom

Naam	Bestanden	Referenties
Interviewproces	3	28
Individuele bijdrage	3	13
Terugkerende thema's	3	11
Verschuivende blik	2	4
Voorbeelden	3	79
Aanraken, zichzelf aanraken en zichzelf ontbloten	3	10
Aanspreken, aanroepen, opmerkingen maken en fluiten	3	31
Dichtbij komen, omcirkelen, volgen en achtervolgen	3	14
Digitale media	2	2
Kijken, nakijken, aanstaren en nastaren	3	15
Luchtkusjes, wenken en seksuele gebaren	2	7
Definitie	3	77
Grensgebied	3	34
Bodyshaming	1	5
Complimenteren	3	7
Fantaseren	1	1
Flirten	3	9
Seksueel roddelen	1	4
Seksuele aandacht gericht naar een derde	1	2
Seksuele aandacht in een relatie	1	3

Stalken	2	3
Bereik	3	43
Eenzijdig	1	4
Gender	3	27
Macht	3	6
Indringend	2	5
Misplaatst	3	7
Seksueel	3	7
Objectivering, seksualisering	2	4
Seksuele interesse	2	3
Valentie	3	20
<hr/>		
Impact	3	460
Reactie	3	184
Ter plekke	3	133
Gedrag	3	50
De zender op diens gedrag aanspreken	3	14
Kijken, lachen, bedanken, knikken en andere korte antwoorden	3	20
Negeren en afstand nemen	3	13
Veiligheidsmaatregelen treffen	3	3
Gevoel	3	83
Ik voel me ambigu	2	3

Ik voel me er goed bij	3	22
Ik voel me geflatteerd	2	6
Ik voel me goed	3	6
Ik voel me machtig	2	2
Ik voel me zelfzekerder	2	8
Ik voel me er niet goed bij	3	44
Ik voel me bang	3	10
Ik voel me geïntimideerd	2	4
Ik voel me geïrriteerd of boos	2	4
Ik voel me kwetsbaar of ingesloten	2	4
Ik voel me ondergeschikt	1	1
Ik voel me ongemakkelijk	2	10
Ik voel me onveilig of bedreigd	3	4
Ik voel me onzeker	3	6
Ik voel me vies	1	1
Ik voel me geobjectiveerd	1	1
Ik voel me onverschillig	2	8
Ik voel me comfortabel	1	2
Ik voel me niet bang	2	3
Ik voel me niet bedreigd	1	2
Ik voel me niet geïrriteerd	1	1
Ik voel me opgeschrikt	1	1

Ik voel me verbouwereerd	2	4
Nadien	3	29
Geen gevolg	1	2
Kortdurend	2	5
Gedrag	1	2
Klacht indienen	1	2
Gevoel	2	3
Ik neem een goed gevoel mee naar huis	1	2
Ik voel me bespeeld of dom	1	1
Langdurig	3	22
Gedrag	3	14
(Seksueel) contact afhouden	2	8
Vermijden van risicovolle en opzoeken van veilige plekken	3	6
Gevoel	2	8
Ik voel me afhankelijk van externe beoordeling	1	1
Ik voel me seksueel geremd of onzeker	2	7
Voordien	3	21
Gedrag	3	18
Veiligheidsmaatregelen treffen	2	8
Vrouwelijke kenmerken verbergen	2	3
Zich defensief opstellen	2	7

Gevoel	1	3
Ik voel anticipatorische stress	1	3
Evaluatie	3	275
Over de zender en diens motivatie	3	45
Deze persoon bedoelt niks kwaad	2	3
Deze persoon beschouwt mij als een (seks)object	3	10
Deze persoon heeft een gebrek aan empathie of gevoel voor sociale afstemming	2	4
Deze persoon is opportunistisch	2	6
Deze persoon kan alleen maar slechte intenties hebben	2	2
Deze persoon vindt mij knap	1	2
Deze persoon wil iets van me	3	7
Deze persoon wil macht over mij hebben	3	11
Over het gedrag	3	40
Dit gedrag vind ik bedreigend	2	12
Dit gedrag vind ik complimenterend	3	12
Dit gedrag vind ik ongepast	2	12
Dit gedrag vind ik onschuldig	2	4
Over mezelf	3	24
Ik ben een slachtoffer	3	3
Ik ben toegankelijk	1	2
Ik moet mezelf beschermen	2	6

Ik overdrijf	1	2
Ik zie er goed uit, ik mag er nog zijn	3	11
Over de situatie	3	16
Deze situatie begrijp ik niet	3	7
Deze situatie is een machtsspel	2	3
Deze situatie vind ik grappig of lachwekkend	3	4
Deze situatie vind ik onrechtvaardig	1	2
Algemene principes	3	150
Aandacht is aandacht en kan je ook positief bekijken	3	8
Als je als vrouw blote huid laat zien, kan je een reactie verwachten	3	12
Als je als vrouw je grenzen aangeeft, ben je te serieus of zelfs hysterisch	2	7
Als slachtoffer ben je niet verantwoordelijk, als dader wel	3	10
Bystanders komen niet gemakkelijk tussen	3	7
Consent is sexy - sociale afstemming ook	3	11
De interpretatie is bepalend	1	9
Ik wil kunnen aandoen wat ik wil zonder lastig gevallen te worden	3	7
Ik wil me op straat kunnen begeven zonder lastig gevallen te worden	2	5

Meisjes en vrouwen zijn kwetsbaarder dan jongens en mannen	3	7
Onbekend maakt onbemind	1	6
Onbekenden moeten me met rust laten	2	9
Ongewenste seksuele aandacht op straat is onrechtvaardig	2	3
Op de politie kan je niet rekenen	2	8
Samen sta je sterker	2	5
Seksuele aandacht op straat is meestal negatief	2	3
Vrouwen staan vandaag sterker in hun schoenen	2	9
Zenders op hun gedrag aanspreken is tonen dat je je niet gewonnen geeft	3	12
Zenders van seksuele aandacht op straat zijn niet geïnteresseerd in u, die willen zich gewoon machtig voelen	3	12
<hr/>		
Modererende factoren	3	307
Contextfactoren	3	133
Onmiddellijke omgeving	3	44
Aanwezigheid van anderen	3	26
Bystander-effect	3	9
Communicatiemiddelen	2	5
Licht	3	12
Uitweg	1	1
Maatschappelijke omgeving	3	89

Hulpverlening	3	18
Bystander-effect	3	9
Politie	2	9
Problematisering en sensibilisering	3	32
Tegenbeweging	1	2
Socialisatie en genderrollen	2	21
Victim blaming	3	18
Interactionele factoren	3	34
Afstemming	2	11
Fysieke nabijheid	3	9
Leeftijdsverschil	3	4
Verschil in fysieke sterkte	3	4
Verschil in taal, huidskleur en cultuur	2	6
Individuele factoren	3	140
Gerelateerd aan de zender en diens gedrag	3	67
Gekende zender	2	2
Gezelschap	3	11
Persoonskenmerken	3	15
Aantrekkelijkheid	3	6
Geslacht	3	6
Huidskleur	3	3
Type en duur van het gedrag	3	14

Voorkomen	3	25
Alcoholintoxicatie	2	4
Persoonlijke verzorging	2	5
Vriendelijkheid en beleefdheid	2	11
Gerelateerd aan ontvanger	3	73
Alarmbelletjes	2	6
Alcoholconsumptie	2	6
Assertiviteit en agency	3	15
Frequentie van seksuele aandacht op straat	2	5
Interpretatie	2	11
Openheid	1	5
Sociale steun	3	11
Verleden ervaringen	3	14

Bijlage 6: gunstig advies ethische commissie

GROEP BIOMEDISCHE WETENSCHAPPEN
HERESTRAAT 49, O&N II – BUS 700
BE-3000 LEUVEN

[English version below.](#)

Ons kenmerk: MP020046

Uw kenmerk: Masterproef studie: De beleving van catcalling bij jongvolwassenen

Leuven, 16-01-2023

DEFINITIEF GUNSTIG ADVIES

Geachte Prof. Dr. Erick Janssen

Geachte Gretl Michiels

De Ethische Commissie Onderzoek UZ/KU Leuven verleent hierbij een gunstig advies aan de voorgestelde studie, zoals ze werd beschreven in het protocol. De Commissie is van oordeel dat er vanuit ethisch standpunt geen bezwaren zijn bij de voorgestelde studie. De studie werd goedgekeurd op 16-01-2023

De Onderwijs-Begeleidings-Commissie voor Medische Ethiek (OBC) heeft in delegatie van het EC Onderzoek UZ/KU Leuven het vermeld protocol onderzocht en besproken op haar vergadering.

Dit betreft een studie naar de ervaringen met verbale seksuele aandacht op straat bij vrouwen door middel van drie focusgroepen (N= 4-6 per focusgroep, duur= 90-120 minuten). Interview guide is toegevoegd. ICF is toegevoegd en globaal in orde. Toevoeging van MP-nummer is nog nodig. Rekruteringsmateriaal is toegevoegd en in orde. Coderingsprocedure is beschreven en volgens richtlijnen. Vernietiging van audiomateriaal na transcriptie is beschreven. Er zijn geen specifieke bezwaren tegen het onderzoek.

Aangezien het om een Masterproefproject binnen de Groep Biomedische Wetenschappen van de KU Leuven gaat, werd de aanvraag tot de Ethische Commissie Onderzoek UZ/KU Leuven ingediend via de Onderwijs-Begeleidings-Commissie.

De Commissie heeft geen bezwaar tegen het project mits vertrouwelijke behandeling van de gegevens en naleving van de Belgische wetgeving omtrent privacy. De Ethische Commissie Onderzoek UZ KU Leuven wenst de hoofdonderzoeker/promotor van de studie te wijzen op zijn/haar verantwoordelijkheid betreft de privacy van de persoons-/patiënt-gegevens bij contact met levende personen, patiënten en/of inzage in het elektronisch medisch dossier, inclusief de correcte implementatie hiervan door medewerkers en studenten.

Dit gunstig advies betreft de indiening van 04-01-2023 en wordt gegeven voor de duur van de Masterproef van de betrokken student(en). Elke wijziging aan het protocol doet dit gunstig advies vervallen. U dient in dat geval tijdig een amendement voor advies voor te leggen aan de commissie die eerder uw dossier goedkeurde.

De Commissie bevestigt dat ze werkt in overeenstemming met de ICH-GCP principes (International Conference on Harmonization Guidelines on Good Clinical Practice), met de meest recente versie van de Verklaring van Helsinki en met de van toepassing zijnde wetten en regelgeving.

De Commissie bevestigt dat in geval van belangenconflict, de betrokken leden niet deelnemen aan de besluitvorming omtrent de studie.

Met vriendelijke groet,

Prof. dr. Minne Casteels
Voorzitter
Ethische Commissie Onderzoek UZ/KU Leuven

Prof. dr. Pascal Borry
Voorzitter
Onderwijs-BegeleidingsCommissie voor Medische Ethiek KU Leuven

---

Aandachtspunten (indien van toepassing)

De Ethische Commissie UZ KU Leuven wenst de hoofdonderzoeker/promotor van de studie te wijzen op zijn/haar verantwoordelijkheid betreft de privacy van de persoons-/patiëntgegevens bij contact met de patiënt en/of inzage in het elektronisch medisch dossier, inclusief de correcte implementatie hiervan door medewerkers en studenten. Het EC verwijst naar de richtlijnen van ICH/GCP hierover op de website, en benadrukt dat een GCP-opleiding van elke hoofdonderzoeker verwacht wordt voor studies die vallen onder de Wet op Medische Experimenten. Het EC verwijst tevens naar de Belgische wetgeving (Wet van 8/12/1992 ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer en Wet

van 22/8/2002 betreffende de rechten van de patiënt), en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (van toepassing op 25 mei 2018).

Bij gebruik van elektronisch medische gegevens is een formeel akkoord van de dienstverlener vereist. De opdrachtgever is verantwoordelijk voor de conformiteit van de anderstalige documenten met de Nederlandstalige documenten.

Onderzoek op embryo's in vitro valt onder de wet van 11 mei 2003. Voor dergelijk onderzoek is er naast een positief advies van het EC Onderzoek UZ/KU Leuven ook een goedkeuring van de Federale Commissie voor medisch en wetenschappelijk onderzoek op embryo's in vitro noodzakelijk vooraleer dit onderzoeksproject kan doorgaan.

Vooraleer u dierexperimenten mag opstarten is een goedkeuring vereist van de Ethische Commissie Dierproeven (ECD). U dient zich bijgevolg aan te melden bij deze commissie voor het onderdeel met dierproeven en hun adviezen te volgen. Gelieve te noteren dat u het onderzoek pas mag starten nadat u een definitief gunstig advies van deze commissie heeft verkregen.

Onderzoek op humane kadavers vereist een goedkeuring van het Ethisch Comité voor Zorg en Begeleiding. U dient zich bijgevolg aan te melden bij deze commissie en hun adviezen te volgen. Gelieve te noteren dat u het onderzoek pas mag starten nadat u een definitief gunstig advies van deze commissie heeft verkregen

Dit gunstig advies van de Commissie houdt niet in dat zij de verantwoordelijkheid voor de geplande studie op zich neemt. U blijft hiervoor dus zelf verantwoordelijk.

Bovendien dient u, als betrokken hoofdonderzoeker, erover te waken dat de resultaten van dit onderzoek, correct worden weergegeven in publicaties, rapporten voor de overheid enz.

U wordt eraan herinnerd dat bij klinische studies iedere door u waargenomen ernstige verwikkeling onmiddellijk zowel aan de opdrachtgever (desgevallend de producent) als aan het EC Onderzoek

UZ/KU Leuven moet worden gemeld, ook al is het oorzakelijke verband met de studie onduidelijk.

Bijlage 7: geïnformeerde toestemming

Exemplaar voor de deelnemer

Titel van de studie: Seksuele aandacht op straat: een ongewenste ervaring?

Onderzoeksinstelling: KU Leuven

Ethisch comité: EC Onderzoek UZ/KU Leuven

Onderzoekers: Gretl Michielsens, Master Seksuologie
(gretl.michielsen@student.kuleuven.be);

Prof. Dr. Erick Janssen (erick.janssen@kuleuven.be)

I Noodzakelijke informatie voor uw beslissing om deel te nemen

Inleiding

U wordt uitgenodigd om deel te nemen aan een onderzoek naar seksuele aandacht op straat bij vrouwen. 'Seksuele aandacht op straat' is een omschrijving voor wat ook 'seksuele intimidatie' of in het Engels 'catcalling' genoemd wordt. Mijn masterproef kijkt naar de beleving van seksuele aandacht op straat, waarbij ruimte gemaakt zal worden voor de invloed op de seksualiteitsbeleving.

Om u te helpen beslissen of u al dan niet aan deze studie wenst deel te nemen, willen we u vragen de tijd te nemen om onderstaande informatie voor deelnemers door te nemen. Zo kan u een bewuste beslissing nemen. Dit wordt een "geïnformeerde toestemming" genoemd.

Wij vragen u de volgende pagina's met informatie aandachtig te lezen. Hebt u vragen, dan kan u terecht bij de onderzoeker via gretl.michielsen@student.kuleuven.be.

Dit document bestaat uit belangrijke informatie die u nodig heeft voor het nemen van uw beslissing, uw schriftelijke toestemming en eventuele bijlagen waarin u meer details terugvindt over bepaalde onderdelen van de basisinformatie.

Als u aan deze studie deelneemt, moet u weten dat:

- Deze studie opgesteld is na evaluatie door de Ethische Commissie (EC) Onderzoek UZ/KU Leuven.
- Uw deelname is vrijwillig; er kan op geen enkele manier sprake zijn van dwang. Voor deelname is uw ondertekende toestemming nodig. Ook nadat u hebt getekend, kan u de onderzoeker laten weten dat u uw deelname wilt stopzetten zonder hiervoor een reden op te geven.
- De gegevens die in het kader van uw deelname worden verzameld, zijn vertrouwelijk. Bij de publicatie van de resultaten is uw anonimiteit verzekerd.
- Indien u extra informatie wenst, kan u altijd contact opnemen met de onderzoekers.

Doelstellingen en verloop van de studie

Deze studie onderzoekt de beleving van seksuele aandacht op straat. Het doel is om tot een complex en genuanceerd beeld te komen. Daarnaast zal er ook aandacht zijn voor een mogelijke impact op de seksualiteitsbeleving.

Wij nodigen u uit om aan deze studie deel te nemen omdat u als vrouw deel uitmaakt van een groep die aan seksuele aandacht op straat blootgesteld wordt. Uw ervaring kan een interessante bijdrage leveren aan het onderzoek.

Aan deze focusgroep studie zullen ongeveer 15 personen deelnemen. Om aan deze studie te kunnen deelnemen, moet u een vrouw zijn die 18 jaar of ouder is, ervaring hebben met seksuele aandacht op straat en bereid zijn deel te nemen aan een groepsinterview.

De onderzoeker zal u vragen om deel te nemen aan een focusgroep interview. Deelname aan het interview zal ongeveer anderhalf tot twee uur van uw tijd in beslag nemen en het interview zal plaatsvinden op een rustige en veilige locatie, in de loop van februari, maart en april 2023. Aan de focusgroep zullen ongeveer drie tot vijf andere participanten deelnemen. Tijdens de focusgroep zullen geluidsopnames, maar geen beeldopnames worden gemaakt. De opnames zullen nadien enkel gebruikt worden voor transcriptie. Na afloop van het project zullen alle geluidsopnames vernietigd worden.

Beschrijving van de risico's en van de voordelen

Deelname aan de studie zou een confrontatie kunnen zijn met een gevoelig thema. In het interview kan het thema van seksueel grensoverschrijdend gedrag aan bod komen. Indien u dit wenst, kan u steeds bij een zorgverlener terecht voor een ondersteunend gesprek. U kunt zich daarvoor wenden tot de promotor van dit onderzoek, Prof. Dr. Erick Janssen (erick.janssen@kuleuven.be). Voor meer informatie en steun omtrent seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld, kan u ook terecht op <https://www.allesoverseks.be/seks-en-grenzen> en <https://www.allesoverseks.be/seksueel-misbruik#title3>. Daar vindt u links naar onder andere de hulplijn 1712, de dienst slachtofferhulp van het CAW of van het CGG en naar de erkennings- en bemiddelingscommissie historisch misbruik.

U heeft zelf geen direct voordeel van deelname aan dit onderzoek. Door het delen van uw kennis en/of ervaringen, kan u wel bijdragen aan inzicht in de ervaring van seksuele aandacht op straat.

Intrekking van uw toestemming

U beslist zelf of u meedoet aan het onderzoek. Deelname is vrijwillig. Als u besluit niet mee te doen, hoeft u verder niets te doen. U hoeft niets te tekenen. U hoeft ook niet te zeggen waarom u niet wilt meedoen.

Als u wel meedoet, kan u zich altijd bedenken en toch stoppen, ook tijdens het onderzoek. U hoeft hiervoor geen reden te geven.

Als u aan deze studie deelneemt, vragen wij om:

- Ten volle mee te werken voor een correct verloop van de studie.

Contact

Als u bijkomende informatie wenst, maar ook in geval van problemen of als u zich zorgen maakt, kan u contact opnemen met de onderzoeker Gretl Michielsens via gretl.michielsen@student.kuleuven.be en de hoofdonderzoeker Prof. Dr. Erick Janssen via erick.janssen@kuleuven.be.

Als u vragen hebt met betrekking tot uw rechten als deelnemer aan de studie, kan u contact opnemen met de Ethische Commissie Onderzoek UZ/KU Leuven (ec@uzleuven.be; 016 34 86 00 (werkdagen tussen 10 en 11 uur)).

Titel van de studie: Seksuele aandacht op straat: een ongewenste ervaring?

II Geïnformeerde toestemming

Deelnemer

Ik verklaar dat ik geïnformeerd ben over de aard, het doel, de duur, de eventuele voordelen en risico's van de studie en dat ik weet wat van mij wordt verwacht. Ik heb kennisgenomen van het informatiedocument en de bijlagen ervan.

Ik heb voldoende tijd gehad om na te denken en indien gewenst met een door mij gekozen persoon te overleggen.

Ik heb alle vragen kunnen stellen die bij me opkwamen en ik heb een duidelijk antwoord gekregen op mijn vragen.

Ik begrijp dat mijn deelname aan deze studie vrijwillig is en dat ik vrij ben mijn deelname aan deze studie stop te zetten. Daarvoor hoef ik geen reden op te geven en ik weet dat er geen nadeel voor mij kan ontstaan.

Ik begrijp dat er tijdens mijn deelname aan deze studie gegevens over mij zullen worden verzameld en dat de onderzoekers de vertrouwelijkheid van deze gegevens verzekeren overeenkomstig de Europese en Belgische wetgeving ter zake.

Ik wil graag / Ik wil niet (schrappen wat niet past) geïnformeerd worden over de algemene onderzoeksresultaten van de studie.

Ik heb een exemplaar ontvangen van de informatie aan de deelnemer en de geïnformeerde toestemming.

Naam, voornaam, datum en handtekening van de deelnemer:

Onderzoeker

Ik ondergetekende Michielsen, Gretl, onderzoeker, verklaar de benodigde informatie inzake deze studie mondeling te hebben verstrekt evenals een exemplaar van het informatiedocument aan de deelnemer te hebben verstrekt.

Ik bevestig dat geen enkele druk op de deelnemer is uitgeoefend om hem/haar te doen toestemmen met deelname aan de studie en ik ben bereid om op alle eventuele bijkomende vragen te antwoorden.

Ik bevestig dat ik werk in overeenstemming met de ethische beginselen zoals vermeld in de "Verklaring van Helsinki", de "Goede klinische praktijk" en de Belgische wet van 7 mei 2004 inzake experimenten op de menselijke persoon.

Naam, voornaam, datum en handtekening van de onderzoeker:

Titel van de studie: Seksuele aandacht op straat: een ongewenste ervaring?

III Aanvullende informatie

Aanvullende informatie over de bescherming en de rechten van de deelnemer

Ethisch comité

Deze studie werd geëvalueerd door een onafhankelijk ethisch comité, namelijk EC Onderzoek UZ/KU Leuven, dat een gunstig advies heeft uitgebracht. De ethische comités hebben als taak de personen die aan studies deelnemen te beschermen.

U dient het positief advies van de Ethische Comités in geen geval te beschouwen als een aansporing om deel te nemen aan deze studie.

Vrijwillige deelname

Aarzel niet om alle vragen te stellen die u nuttig vindt voordat u tekent. Neem de tijd om er met een vertrouwenspersoon over te praten, als u dit wenst.

U heeft het recht om niet deel te nemen aan deze studie of met deze studie te stoppen zonder dat u hiervoor een reden hoeft te geven, zelfs al hebt u eerder toegestemd om aan deze studie deel te nemen. Uw beslissing zal in geen geval nadelige gevolgen hebben voor u.

Als u aanvaardt om aan deze studie deel te nemen, ondertekent u het toestemmingsformulier. De onderzoeker zal dit formulier ook ondertekenen en zal zo bevestigen dat hij u de noodzakelijke informatie voor deze studie heeft gegeven. U zult het voor u bestemde exemplaar ontvangen.

Kosten in verband met uw deelname

U zult geen vergoeding krijgen voor uw deelname aan deze studie. Uw deelname zal echter voor u geen bijkomende kosten met zich meebrengen.

Vertrouwelijkheidgarantie

Uw deelname aan de studie betekent dat de onderzoekers gegevens over u verzamelen en gebruiken voor onderzoek en in het kader van wetenschappelijke en medische publicaties.

Uw gegevens zullen worden verwerkt overeenkomstig de Europese Algemene Verordening inzake Gegevensbescherming (AVG) en de Belgische Wetgeving betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens. KU Leuven is de verwerkingsverantwoordelijke voor uw gegevens.

U hebt het recht om aan de onderzoekers te vragen welke gegevens zij over u hebben verzameld en waarvoor ze gebruikt worden in het kader van de studie. U hebt het recht om deze gegevens in te kijken en om verbeteringen te laten aanbrengen indien ze foutief zouden zijn¹.

De onderzoekers zijn verplicht om deze verzamelde gegevens vertrouwelijk te behandelen. Dit betekent dat zij zich ertoe verbinden om uw naam nooit bekend te maken in het kader van een publicatie of een conferentie en dat zij uw gegevens zullen coderen (uw identiteit zal worden vervangen door een identificatiecode in de studie). De overgedragen persoonlijke gegevens omvatten geen combinatie van elementen waarmee het mogelijk is u te identificeren².

De (gecodeerde) onderzoeksgegevens kunnen doorgegeven worden aan Belgische of andere regelgevende instanties, aan de ethische comités, aan andere onderzoekers en/of instellingen die samenwerken met de opdrachtgever. Dit gebeurt dan steeds in gecodeerde vorm.

De opdrachtgever verbindt zich ertoe om de verzamelde gegevens enkel in het kader van deze studie te gebruiken.

Indien u uw toestemming tot deelname aan de studie intrekt, zullen de gecodeerde gegevens die al verzameld waren vóór uw terugtrekking, bewaard worden. Hierdoor wordt de geldigheid van de studie gegarandeerd. Er zal geen enkel nieuw gegeven aan de opdrachtgever worden doorgegeven.

Indien u vragen hebt over hoe wij uw gegevens gebruiken of uw recht op inzage, correctie, eventueel stopzetting van de verdere verwerking wil uitoefenen, dan kan u hiervoor steeds terecht bij uw onderzoeker op volgend contactadres: gretl.michielsen@kuleuven.be. Indien u naderhand nog bijzondere aandachtspunten heeft of klacht wenst neer te leggen, kan u terecht bij het privacyteam van de KU Leuven op privacy@kuleuven.be

Tot slot, indien u een klacht heeft over de verwerking van uw gegevens, kunt u contact opnemen met de Belgische toezichthoudende instantie die toeziet op de naleving van de grondbeginselen van de bescherming van persoonsgegevens:

De Belgische toezichthoudende instantie heet:

Gegevensbeschermingsautoriteit (GBA)

Drukpersstraat 35,

1000 Brussel

Tel. +32 2 274 48 00

e-mail: [contact\(at\)apd-gba.be](mailto:contact(at)apd-gba.be)

Website: www.gegevensbeschermingsautoriteit.be

Exemplaar voor de onderzoeker

Titel van de studie: Seksuele aandacht op straat: een ongewenste ervaring?

Onderzoeksinstelling: KU Leuven

Ethisch comité: EC Onderzoek UZ/KU Leuven

Onderzoekers: Gretl Michielsens, MA Seksuologie
(gretl.michielsen@student.kuleuven.be);

Prof. Dr. Erick Janssen (erick.janssen@kuleuven.be)

I Noodzakelijke informatie voor uw beslissing om deel te nemen

Inleiding

U wordt uitgenodigd om deel te nemen aan een onderzoek naar seksuele aandacht op straat bij vrouwen. 'Seksuele aandacht op straat' is een omschrijving voor wat ook 'seksuele intimidatie' of in het Engels 'catcalling' genoemd wordt. Mijn masterproef kijkt naar de beleving van seksuele aandacht op straat, waarbij ruimte gemaakt zal worden voor de invloed op de seksualiteitsbeleving.

Om u te helpen beslissen of u al dan niet aan deze studie wenst deel te nemen, willen we u vragen de tijd te nemen om onderstaande informatie voor deelnemers door te nemen. Zo kan u een bewuste beslissing nemen. Dit wordt een "geïnformeerde toestemming" genoemd.

Wij vragen u de volgende pagina's met informatie aandachtig te lezen. Hebt u vragen, dan kan u terecht bij de onderzoeker via gretl.michielsen@student.kuleuven.be.

Dit document bestaat uit belangrijke informatie die u nodig heeft voor het nemen van uw beslissing, uw schriftelijke toestemming en eventuele bijlagen waarin u meer details terugvindt over bepaalde onderdelen van de basisinformatie.

Als u aan deze studie deelneemt, moet u weten dat:

- Deze studie opgesteld is na evaluatie door de Ethische Commissie (EC) Onderzoek UZ/KU Leuven.
- Uw deelname is vrijwillig; er kan op geen enkele manier sprake zijn van dwang. Voor deelname is uw ondertekende toestemming nodig. Ook nadat u hebt getekend, kan u de onderzoeker laten weten dat u uw deelname wilt stopzetten zonder hiervoor een reden op te geven.
- De gegevens die in het kader van uw deelname worden verzameld, zijn vertrouwelijk. Bij de publicatie van de resultaten is uw anonimiteit verzekerd.
- Indien u extra informatie wenst, kan u altijd contact opnemen met de onderzoekers.

Doelstellingen en verloop van de studie

Deze studie onderzoekt de beleving van seksuele aandacht op straat. Het doel is om tot een complex en genuanceerd beeld te komen. Daarnaast zal er ook aandacht zijn voor een mogelijke impact op de seksualiteitsbeleving.

Wij nodigen u uit om aan deze studie deel te nemen omdat u als vrouw deel uitmaakt van een groep die aan seksuele aandacht op straat blootgesteld wordt. Uw ervaring kan een interessante bijdrage leveren aan het onderzoek.

Aan deze focusgroep studie zullen ongeveer 15 personen deelnemen. Om aan deze studie te kunnen deelnemen, moet u een vrouw zijn die 18 jaar of ouder is, ervaring hebben met seksuele aandacht op straat en bereid zijn deel te nemen aan een groepsinterview.

De onderzoeker zal u vragen om deel te nemen aan een focusgroep interview. Deelname aan het interview zal ongeveer anderhalf tot twee uur van uw tijd in beslag nemen en het interview zal plaatsvinden op een rustige en veilige locatie, in de loop van februari, maart en april 2023. Aan de focusgroep zullen ongeveer drie tot vijf andere participanten deelnemen. Tijdens de focusgroep zullen geluidsopnames, maar geen beeldopnames worden gemaakt. De opnames zullen nadien enkel gebruikt worden voor transcriptie. Na afloop van het project zullen alle geluidsopnames vernietigd worden.

Beschrijving van de risico's en van de voordelen

Deelname aan de studie zou een confrontatie kunnen zijn met een gevoelig thema. In het interview kan het thema van seksueel grensoverschrijdend gedrag aan bod komen. Indien u dit wenst, kan u steeds bij een zorgverlener terecht voor een ondersteunend gesprek. U kunt zich daarvoor wenden tot de promotor van dit onderzoek, Prof. Dr. Erick Janssen (erick.janssen@kuleuven.be). Voor meer informatie en steun omtrent seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld, kan u ook terecht op <https://www.allesoverseks.be/seks-en-grenzen> en <https://www.allesoverseks.be/seksueel-misbruik#title3>. Daar vindt u links naar onder andere de hulplijn 1712, de dienst slachtofferhulp van het CAW of van het CGG en naar de erkennings- en bemiddelingscommissie historisch misbruik.

U heeft zelf geen direct voordeel van deelname aan dit onderzoek. Door het delen van uw kennis en/of ervaringen, kan u wel bijdragen aan inzicht in de ervaring van seksuele aandacht op straat.

Intrekking van uw toestemming

U beslist zelf of u meedoet aan het onderzoek. Deelname is vrijwillig. Als u besluit niet mee te doen, hoeft u verder niets te doen. U hoeft niets te tekenen. U hoeft ook niet te zeggen waarom u niet wilt meedoen.

Als u wel meedoet, kan u zich altijd bedenken en toch stoppen, ook tijdens het onderzoek. U hoeft hiervoor geen reden te geven.

Als u aan deze studie deelneemt, vragen wij om:

- Ten volle mee te werken voor een correct verloop van de studie.

Contact

Als u bijkomende informatie wenst, maar ook in geval van problemen of als u zich zorgen maakt, kan u contact opnemen met de onderzoeker Gretl Michielsens via gretl.michielsen@student.kuleuven.be en de hoofdonderzoeker Prof. Dr. Erick Janssen via erick.janssen@kuleuven.be.

Als u vragen hebt met betrekking tot uw rechten als deelnemer aan de studie, kan u contact opnemen met de Ethische Commissie Onderzoek UZ/KU Leuven (ec@uzleuven.be; 016 34 86 00 (werkdagen tussen 10 en 11 uur)).

Titel van de studie: Seksuele aandacht op straat: een ongewenste ervaring?

II Geïnformeerde toestemming

Deelnemer

Ik verklaar dat ik geïnformeerd ben over de aard, het doel, de duur, de eventuele voordelen en risico's van de studie en dat ik weet wat van mij wordt verwacht. Ik heb kennisgenomen van het informatiedocument en de bijlagen ervan.

Ik heb voldoende tijd gehad om na te denken en indien gewenst met een door mij gekozen persoon te overleggen.

Ik heb alle vragen kunnen stellen die bij me opkwamen en ik heb een duidelijk antwoord gekregen op mijn vragen.

Ik begrijp dat mijn deelname aan deze studie vrijwillig is en dat ik vrij ben mijn deelname aan deze studie stop te zetten. Daarvoor hoef ik geen reden op te geven en ik weet dat er geen nadeel voor mij kan ontstaan.

Ik begrijp dat er tijdens mijn deelname aan deze studie gegevens over mij zullen worden verzameld en dat de onderzoekers de vertrouwelijkheid van deze gegevens verzekeren overeenkomstig de Europese en Belgische wetgeving ter zake.

Ik wil graag / Ik wil niet (schrappen wat niet past) geïnformeerd worden over de algemene onderzoeksresultaten van de studie.

Ik heb een exemplaar ontvangen van de informatie aan de deelnemer en de geïnformeerde toestemming.

Naam, voornaam, datum en handtekening van de deelnemer:

Onderzoeker

Ik ondergetekende Michielsen, Gretl, onderzoeker, verklaar de benodigde informatie inzake deze studie mondeling te hebben verstrekt evenals een exemplaar van het informatiedocument aan de deelnemer te hebben verstrekt.

Ik bevestig dat geen enkele druk op de deelnemer is uitgeoefend om hem/haar te doen toestemmen met deelname aan de studie en ik ben bereid om op alle eventuele bijkomende vragen te antwoorden.

Ik bevestig dat ik werk in overeenstemming met de ethische beginselen zoals vermeld in de "Verklaring van Helsinki", de "Goede klinische praktijk" en de Belgische wet van 7 mei 2004 inzake experimenten op de menselijke persoon.

Naam, voornaam, datum en handtekening van de onderzoeker:

Titel van de studie: Seksuele aandacht op straat: een ongewenste ervaring?

III Aanvullende informatie

Aanvullende informatie over de bescherming en de rechten van de deelnemer

Ethisch comité

Deze studie werd geëvalueerd door een onafhankelijk ethisch comité, namelijk EC Onderzoek UZ/KU Leuven, dat een gunstig advies heeft uitgebracht. De ethische comités hebben als taak de personen die aan studies deelnemen te beschermen.

U dient het positief advies van de Ethische Comités in geen geval te beschouwen als een aansporing om deel te nemen aan deze studie.

Vrijwillige deelname

Aarzel niet om alle vragen te stellen die u nuttig vindt voordat u tekent. Neem de tijd om er met een vertrouwenspersoon over te praten, als u dit wenst.

U heeft het recht om niet deel te nemen aan deze studie of met deze studie te stoppen zonder dat u hiervoor een reden hoeft te geven, zelfs al hebt u eerder toegestemd om aan deze studie deel te nemen. Uw beslissing zal in geen geval nadelige gevolgen hebben voor u.

Als u aanvaardt om aan deze studie deel te nemen, ondertekent u het toestemmingsformulier. De onderzoeker zal dit formulier ook ondertekenen en zal zo bevestigen dat hij u de noodzakelijke informatie voor deze studie heeft gegeven. U zult het voor u bestemde exemplaar ontvangen.

Kosten in verband met uw deelname

U zult geen vergoeding krijgen voor uw deelname aan deze studie. Uw deelname zal echter voor u geen bijkomende kosten met zich meebrengen.

Vertrouwelijkheidgarantie

Uw deelname aan de studie betekent dat de onderzoekers gegevens over u verzamelen en gebruiken voor onderzoek en in het kader van wetenschappelijke en medische publicaties.

Uw gegevens zullen worden verwerkt overeenkomstig de Europese Algemene Verordening inzake Gegevensbescherming (AVG) en de Belgische Wetgeving betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens. KU Leuven is de verwerkingsverantwoordelijke voor uw gegevens.

U hebt het recht om aan de onderzoekers te vragen welke gegevens zij over u hebben verzameld en waarvoor ze gebruikt worden in het kader van de studie. U hebt het recht om deze gegevens in te kijken en om verbeteringen te laten aanbrengen indien ze foutief zouden zijn¹.

De onderzoekers zijn verplicht om deze verzamelde gegevens vertrouwelijk te behandelen. Dit betekent dat zij zich ertoe verbinden om uw naam nooit bekend te maken in het kader van een publicatie of een conferentie en dat zij uw gegevens zullen coderen (uw identiteit zal worden vervangen door een identificatiecode in de studie). De overgedragen persoonlijke gegevens omvatten geen combinatie van elementen waarmee het mogelijk is u te identificeren².

De (gecodeerde) onderzoeksgegevens kunnen doorgegeven worden aan Belgische of andere regelgevende instanties, aan de ethische comités, aan andere onderzoekers en/of instellingen die samenwerken met de opdrachtgever. Dit gebeurt dan steeds in gecodeerde vorm.

De opdrachtgever verbindt zich ertoe om de verzamelde gegevens enkel in het kader van deze studie te gebruiken.

Indien u uw toestemming tot deelname aan de studie intrekt, zullen de gecodeerde gegevens die al verzameld waren vóór uw terugtrekking, bewaard worden. Hierdoor wordt de geldigheid van de studie gegarandeerd. Er zal geen enkel nieuw gegeven aan de opdrachtgever worden doorgegeven.

Indien u vragen hebt over hoe wij uw gegevens gebruiken of uw recht op inzage, correctie, eventueel stopzetting van de verdere verwerking wil uitoefenen, dan kan u hiervoor steeds terecht bij uw onderzoeker op volgend contactadres: gretl.michielsen@kuleuven.be. Indien u naderhand nog bijzondere aandachtspunten heeft of klacht wenst neer te leggen, kan u terecht bij het privacyteam van de KU Leuven op privacy@kuleuven.be

Tot slot, indien u een klacht heeft over de verwerking van uw gegevens, kunt u contact opnemen met de Belgische toezichthoudende instantie die toeziet op de naleving van de grondbeginselen van de bescherming van persoonsgegevens:

De Belgische toezichthoudende instantie heet:

Gegevensbeschermingsautoriteit (GBA)

Drukpersstraat 35,

1000 Brussel

Tel. +32 2 274 48 00

e-mail: [contact\(at\)apd-gba.be](mailto:contact(at)apd-gba.be)

Website: www.gegevensbeschermingsautoriteit.be

